ACADEMIA ROMÂNĂ
Institutul Naţional de Cercetări Economice „Costin C. Kiriţescu“

NOUA ENCICLOPEDIE A ROMÂNIEI. CUNOAȘTEREA ENCICLOPEDICĂ A ROMÂNIEI

Caiet de lucru

6.1

AGRICULTURĂ ŞI ECONOMIE MONTANĂ

Centrul de Informare şi Documentare Economică

Ediţia de faţă cuprinde lucrări realizate în cadrul
programelor de cercetare ale
Institutului Naţional de Cercetări Economice „Costin C. Kiriţescu”
2019-2020

Domeniul strategic 6.
Cercetări pentru dezvoltarea durabilă a ţării (economic, social, juridic, mediu)

Direcţia prioritară 6.21.
Noua Enciclopedie a României. Cunoașterea enciclopedică a României

Fondator:
Acad. Tudorel Postolache

Coordonatori:
Dr. Valeriu Ioan Franc, *M.c.AR*, *Dr.* Ilie Bădescu, *M.c.AR*

Publicaţie destinată dezbaterii în cadrul grupului de lucru.
Reproducerea, fie şi parţială şi pe orice suport,
este interzisă fără acordul prealabil al editorului şi al autorilor.

Coordonator: Paula Neacşu, *redactor principal*
Ortansa Ciutacu – *redactor*
Dorina Gheorghe – *redactor principal*
Luminiţa Login – *documentarist principal*
Nicolae Login – *redactor principal*
Mihaela Pintică, *CS III*
Victor Preda – *analist programator*
Nicuşor Ruiu, *CS II*
Aida Sarchizian, *CS III*
Ovidiu Sârbu – *redactor principal*

ISBN 978-973-159-275-6 2021

Caiet de lucru

6.1
Agricultură şi economie montană

CENTRUL DE ECONOMIE MONTANĂ – CE-MONT VATRA DORNEI

CULEGERE DE LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE,
CONCEPTE, ESEURI, CONSACRATE ZONELOR MONTANE
DIN ROMÂNIA (1990-2018), *2019*

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAŢIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIŢESCU”

Domeniul strategic 6: Cercetări pentru dezvoltarea durabilă a ţării (economic, social, juridic, mediu)

Direcţia prioritară: 6.21. Noua Enciclopedie a României. Cunoaşterea enciclopedică a României

Tema de cercetare: 6.21.3. Culegere de lucrări ştiinţifice, concepte, eseuri, consacrate zonelor montane din România (1990-2018), 2019

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAŢIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIŢESCU”
CENTRUL DE ECONOMIE MONTANĂ
– CE-MONT VATRA DORNEI –

CULEGERE DE LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE, CONCEPTE, ESEURI, CONSACRATE ZONELOR MONTANE DIN ROMÂNIA (1990-2018)

Coordonator:
Prof.univ.dr.H.C. Radu REY

1. Elemente programate:

1.1. Obiective asumate prin fişa lucrării: Selectarea unor eforturi depuse în România prin însuşirea unei gândiri avansate, de nivel european, cu privire la conservarea valorilor şi valorificarea echilibrată a resurselor montane, cu predilecţie a celor economice din domeniul agro-zootehnic-alimentar, protejării mediului şi cultural.

1.2. Urmărirea evoluţiilor în procesul unui transfer de experienţă dintre zonele montane Vest-Europene şi cele Est-Europene, în condiţiile trecerii de la o societate care în domeniul agriculturii aplică o politică colectivist-etatistă, în zonele de câmpie şi colinare, opusă agriculturii montane, rămasă necolectivizată, reprezentând o treime din teritoriul natural.

1.3. Evidenţierea străduinţelor, după 1989, pentru înţelegerea la nivelul societăţii şi al instituţiilor a realităţilor montane specifice, îndreptarea unor mari erori şi crearea unor instrumente "de lucru" pentru adaptarea strategiilor şi politicilor naţionale la specificitatea din domeniul economiei agro-zootehnice şi rurale şi mai ales la noile realităţi, prin care s-a inversat conceptul politic al "evitării întării proprietăţii private", ce a dominat spaţiul agricol al României, timp de o jumătate de secol.

2. Metodologii de cercetare utilizate

● Orientarea cu privire la "sursele de cercetare" a informaţiilor necesare studiului: Instituţii naţionale (MADR, MDRAP, MEN, ş.a., Parlamentul României, Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice, AOŞR, Institutul de Montanologie-Cristian, Sibiu, Comisia Zonei Montane din România, Agenţia Naţională a Zonei Montane, Centrul de Formare şi Inovaţii pentru Dezvoltare în Carpaţi-CEFIDEC Vatra Dornei, Federaţia Agriculturilor de Munte-Dorna, Asociaţia Naţională pentru Dezvoltare Rurală Montană "ROMONTANA", Academia Română, Institutul Naţional de Cercetări Economice "Costin C. Kiriţescu", Centrul de Economie Montană - CE-MONT Vatra Dornei, universităţi (Valahia – Târgovişte), USAMV – Iaşi şi Cluj, Monitoare Oficiale, publicaţii de presă, edituri, ş.a.

2.1. Structurarea rezultatelor pe principalele direcţii de cercetare: cărţi de referinţă, acte normative şi statute, lucrări ştiinţifice publicate, concepte, iniţiative şi demersuri, eseuri, ş.a.

3. Documentarea utilizată

3.1. Culegere directă de informaţii ca "actor" implicat profund în actul de construire şi consolidare; autor/co-autor al principalelor eforturi întreprinse în favoarea protecţiei şi dezvoltării zonei montane a României.

3.2. Analiza comparată a legislaţiei destinate zonelor de munte din Italia, Franţa, Elveţia, Austria şi utilizarea, împreună cu observaţiile şi analizele principale ale autorului, directe, privind rezultatele obţinute în perioada post-belică şi la începutul sec. XXI.

4. Stadiul elaborării lucrării la 30.XII.2019.

4.1. Acumularea de acte normative, de lucrări publicate (cărţi, volume de lucrări, reviste ştiinţifice, studii, eseuri, articole de presă), texte originale, integrale.

4.2. Selectarea textelor ce vor fi cuprinse în volumul I.

4.3. Structurarea pe grupări logice şi cronologic:

● Cărţi de referinţă, ş.a.

● Acte normative şi statute.

● Lucrări ştiinţifice, publicate în volume sau independent.

● Studii şi lucrări, ca iniţiative.

● Eseuri, articole de presă publicate, ş.a..

5. Rezultatele obţinute:

5.1. Transcriere în format electronic.

5.3. Formularea cuprinsului pe capitole şi cronologic.

5.4. Liste sub formă de volum (3 ex.), copiere pe CD şi transmitere la INCE.

6. Rezultate finale, programate. Concluzii şi propuneri.

● Rezultatul Volumului I al studiului va depăşi 1000 pagini.

● Rezultatul final al studiului se va regăsi după întocmirea şi a Volumului II, cu aducerea la zi (2021) a înscrisurilor destinate scopului studiului.

● Un Volum III va rămâne în planificare pentru perioada 2021-2024.

● O prezentare publică, în mediul ştiinţific, a lucrării, se va realiza atât pentru volumul I (2020), cât şi pentru cel de al II-lea volum (2021).

● O revizuire a ambelor volume va fi realizată în final în vederea propunerii pentru publicare în Editura Academiei Române.

● Lucrarea îşi va aduce contribuţia la elaborarea noii ENCICLOPEDII a României (aflată în fază de lucru).

CUPRINS

● Cap. I: Cărţi de referinţă:

1. Radu Rey, "Viitor în Carpaţi". Editura Scrisul Românesc, 1979. Prefaţată de Prof.univ.dr.emerit Vasile Gheţie, membru al Academiei Române.

2. Radu Rey, "Civilizaţie Montană". Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985. Prefaţată de Acad. Grigore Obrejanu.

3. Radu Rey, "Munţii şi Secolul XXI. Studiu comparat al strategiilor europene privind zonele montane cu referire specială la zona Carpaţilor româneşti. Planul M1-SEE/Plan M1-SEE". Editura Terra Nostra, Iaşi, 2013. Prefaţată de Prof.univ.dr.ing. Ion Bold, Membru titular al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu Şişeşti"; Membru titular al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România.

● Cap. II: Acte normative şi statute:

1. Hotărârea nr. 438/1990 privind înfiinţarea şi organizarea: Comisia zonei montane din România.

2. Hotărârea nr. 255/1991 privind înfiinţarea Regiei autonome "Institutul de Montanologie".

3. Hotărârea nr. 888/1994 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Centrului de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi în subordinea Miniterului Agriculturii şi Alimentaţiei.

4. Lege privind măsuri de sprijin a gospodăriilor (exploataţiilor) producătorilor agricoli din zona montană (1994).

5. Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei/Agenţia Naţională a Zonei Montane. "Politica agricolă generală şi de dezvoltare rurală în zona montană. Dr. Radu Rey, Director General ANZM – Mai 1996" (lucrare internă).

6. Hotărârea nr. 636 privind înfiinţarea Societăţii Comerciale de Cercetare-Dezvoltare Rurală "CEDER" S.A.

7. Hotărârea Guvernului nr. 949/2002 pentru aprobarea criteriilor de delimitare a zonei montane.

8. Hotărârea Guvernului nr. 318/2003 privind Comitetul Interministerial şi comitetele judeţene ale muntelui.

9. "Legea Muntelui" nr. 347/2004.

10. Propuneri privind amendamente şi completări pentru "Legea Muntelui", nr. 347/2004 în condiţiile post-aderării României la Uniunea Europeană – Prof.dr. Radu Rey, Cerc.şt. gr. I.

11. Hotărârea Guvernului nr. 1779/2004 privind Strategia dezvoltării durabile a zonei montane.

12. Ordinul Comun nr. 328/321-2004 (MADR-MAI) pentru aprobarea delimitării municipiilor, oraşelor şi comunelor din zona montană, cu modificările ulterioare.

13. Hotărârea nr. 1881/2005 privind înfiinţarea unor institute şi centre de cercetare-dezvoltare agricolă prin reoganizarea unor institute, centre, staţiuni şi societăţi comerciale de cercetare şi producţie agricolă.

14. Legea nr. 181/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Agenţiei Naţionale a Zonei Montane.

15. Ordonanţa de Urgenţă pentru modificarea Legii Muntelui nr. 347/2004, OUG nr. 21/2008.

16. Ordinul MADR nr. 3119/2009 privind Regulamentul de organizare şi funcţionare a Agenţiei Naţionale a Zonei Montane.

17. Legea nr. 26/2012 prin care se stabileşte existenţa Agenţiei Zonei Montane şi a Centrului de Formare şi Inovaţii pentru Dezvoltare în Carpaţi, în subordinea MADR.

18. Memorandumul privind "Orientări strategice naţionale pentru dezvoltare durabilă a zonei montane defavorizate" (avizat – Mai 2014).

19. Hotărârea Guvernului nr. 506/2016 privind stabilirea cadrului instituţional şi a unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului delegat (UE) nr. 665/2014 al Comisiei din 11 martie 2014 de completare a Regulamentului (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului în ceea ce priveşte condiţiile de utilizare a menţiunii de calitate facultative "produs montan".

20. Legea 197/2018 (20 Iulie 2018), "Legea Muntelui".

21. Pachet de legi subsecvente:

a. Legea nr. 296 din 3 Decembrie 2018 privind aprobarea Programului de investiţii pentru înfiinţarea centrelor de colectare şi/sau prelucrare a laptelui în zona montană;

b. Legea nr. 330 din 21 Decembrie 2018 privind aprobarea Programului de investiţii pentru înfiinţarea centrelor de colectare, spălare şi prelucrare primară de lână şi piei în zona montană;

c. Legea nr. 331/2018 privind aprobarea Programului de investiţii pentru înfiinţarea unităţilor de capacitate mică pentru sacrificarea animalelor şi/sau prelucrare a cărnii în zona montană;

d. Legea nr. 332/2018 privind aprobarea Programului de investiţii pentru înfiinţarea stânelor montane;

e. Legea nr. 334/2018 privind aprobarea Programului de încurajare a investiţiilor din zona montană;

f. Legea nr. 333/2018 privind aprobarea Programului de investiţii pentru înfiinţarea centrelor de colectare şi prelucrare primară a fructelor

de pădure, a ciupercilor şi/sau a plantelor medicinale şi aromatice, din flora spontană şi/sau cultură în zona montană.

22. Ordinul nr. 31 din 31 Ianuarie 2018 pentru modificarea anexei la Ordinul ministrului agriculturii şi dezvoltării rurale nr. 52/2017 privind aprobarea Procedurii de verificare a conformităţii datelor cuprinse în caietul de sarcini în vederea acordării dreptului de utilizare a menţiunii de calitate facultative "produs montan" şi de verificare a respectării legislaţiei europene şi naţionale de către operatorii economici care au obţinut dreptul de utilizare a respectivei menţiuni.

23. Ordin privind aprobarea criteriilor de încadrare şi a liste localităţilor din zona montană.

24. Hotărârea nr. 1.036 din 21 Decembrie 2018 pentru organizarea şi funcţionarea Agenţiei Naţionale a Zonei Montane prin reorganizarea Agenţiei Zonei Montane, precum şi pentru stabilirea unor măsuri privind centrele regionale şi oficiile de dezvoltare montană.

25. Lista UAT incluse în Zona Montană Defavorizată.

26. Hotărârea nr. 251/2019 privind reorganizarea Institutului de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie Cristian-Sibiu şi modificarea anexei nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului.

27. Lege – privind măsuri de sprijin a gospodăriilor (exploataţiilor) producătorilor agricoli din zona montană.

28. Hotărârea nr. 332/2019 privind stabilirea componenţei, atribuţiilor şi responsabilităţilor comitetului de masiv şi ale Consiliului Naţional al Muntelui.

29. Ordin comun al Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale nr. 97 din 19 februarie 2019 şi al Ministerului Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice nr. 1332 din 14 martie 2019 privind aprobarea criteriilor de încadrare şi a listei localităţilor din zona montană.

30. Ordin nr. 97/1.332/2019 privind aprobarea criteriilor de încadrare şi a listei localităţilor din zona montană. Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale nr. 97 din 19 Februarie 2019; Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice nr. 1.332 din 14 Martie 2019.

31. Hotărârea nr. 332/2019 privind stabilirea compononenţei, atribuţiilor şi responsabilităţilor comitetului de masiv şi ale Consiliului Naţional al României.

32. Statut – Forumul Montan din România.

33. Statutul Asociaţiei Naţionale pentru Dezvoltare Rurală Montană – ”ROMONTANA”.

34. Statutul Federaţiei Agricultorilor de Munte – Dorna.

● Cap. III: Lucrări ştiinţifice, concepte şi eseuri consacrate zonei montane:

1. Studiu – Probleme ale creşterii animalelor din zona de munte – Dr. Radu Rey, Ianuarie 1974 (difuzat la ASAS, Ministerul Agriculturii, Consiliul de Stat al RSR).

2. Lucrările simpozionului internaţional "Carpaţii României în evoluţie" – 27-28 Octombrie 1993, Vatra Dornei:

- Dr.şt. Radu Rey, Consilier MAA, "Experimentul Montan Dorna";

- Dr. Radu Rey – Iniţiativa Carpat Montana.

- Hutu Ioan, Czistezter Lodovic, Szekely Gabriel, Szoke Hajnalka – Model de adăpost semideschis pentru vaci;

- Mioara Bocănici – Aspecte economice dintr-o microfermă familială de vaci de lapte din Bazinul Dornelor;

- Dănuţ Ungureanu – Impactul evoluţiei şi dezvoltării turismului în Regiunea Nord-Est. Analiză comparativă 2000-2001;

- Stanciu Mirela – Cercetări privind implicaţiile practicării turismului rural asupra economiei exploataţiilor agricole din Franţa;

- Stanciu Mirela, Popa Doina – Consideraţii privind certificarea produselor agricole şi alimentare conform standardelor europene în vigoare;

- Emilia Costin, R. Zaharie – Turismul ecologic – tendinţe actuale.

3. Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie Cristian – Sibiu, "Lucrări ştiinţifice Vol. IV", Editura Mira Design Sibiu, 2006:

- Cristian Hera – Mesaj;

- Mariana Rusu – Cuvânt deschidere – Importanţa cercetării ştiinţifice în dezvoltarea integrată a spaţiului montan;

- Ilie Moldovan – Valenţele spirituale ale agriculturii în etnogeneza poporului român – Agroterasele de pe plaiurile carpatice, mărturii ale originii creştinismului românesc;

- Emil Silvaş – Muntele ca bun comun şi şansă;

- Gheorghe Pogan – Dezvoltarea durabilă a zonei montane din România;

- Radu Rey – Recucerirea pajiştilor montane din Carpaţii României prin zootehnie privată şi bune practici agricole;

- Gh. Mihaiu – Aspecte privind dezastrele naturale în ţara noastră;

- Samfira Ionel, Moisuc Alexandru, Horablaga Marinel, Saraţeanu Veronica – Aspecte privind dinamica unei pajişti de Agrostis tenuis din Masivul Cindrel în cazul a diferite forme de exploatare;

- Sima N., I. Rotar, Mariana Rusu – Rezultate obţinute în cercetările efectuate asupra pajiştilor de Festuca rubra de la Păltiniş;

- Rodica Armasu, Mariana Rusu, Virgil Dobre, Felicia Iacob, Horaţiu Ioanitoaia, Gheorghe Mihaiu, Ion Nitu, Mariana Scarisoreanu – Amenaja-

rea ”Perimetru de ameliorare” Valea Sălciilor (Cristian, jud. Sibiu) model de reabilitare a pajiştilor din zona de deal;

- Danuţ Maria, Mateiu Codreanu, Iuliana Malaescu – Probleme actuale privind eliminarea excesului de umiditate pe versanţii din zonele montane şi perimontane din jud. Sibiu;

- M. Sauer, I.W. Sauer, N. Dragomir, C. Dragomir, I. Pet – Cercetări privind influenţa modului de valorificare asupra productivităţii pajiştilor temporare formate din graminee perene şi Trifolium pratense L în condiţiile zonei Caransebeş;

- T. Vintilă, Mihaela Nichita, Daniel Vintilă, D. Dronca – Cercetări de laborator privind obţinerea unui inoculant pentru leguminoase folosit în ameliorarea pajiştilor degradate;

- Rafila Obaju, Olteanu Gheorghe – Cercetări privind producţia totală şi comercială pe grupe de precocitate la cartoful cultivat în arealul judeţului Sibiu;

- Rafila Obaju, Olteanu Gheorghe, Felicia Toth – Eficienţa unor culturi succesive cartofului pentru consum timpuriu şi de vară;

- Vasiescu Realta Ninive – Compoziţia floristică a speciilor de buruieni în cultura tomatelor de câmp, din soiurile Unirea şi Roxana în anul 2001 pentru varianta neerbicidat neprăşit;

- Radac Mariana – Comportarea unor exemplare de păr din flora spontană la atacul bolilor în arealul Cişnădie, jud. Sibiu;

- Radac Mariana, Braica Angela – Aplicarea măsurilor de protecţie fitosanitară – mijloc de sporire a eficienţei economice a livezilor de păr;

- Rusu Mariana – Producţii agroalimentare de calitate în munţii României;

- Ioana Nicolae – Testul citogenetic, de la deziderat la necesitate;

- Radu Burlacu – Planificarea şi evaluarea experimentelor de nutriţie;

- Doina Popa, Silvaş Emil, Bozdog Constantin – Rezultate preliminare privind creşterea şi exploatarea taurinelor în direcţia producţiei de carne I;

- Rezultate preliminare privind creşterea şi exploatarea taurinelor în direcţia producţiei de carne II;

- Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina, Iancu Ramona – Modul de colectare şi transportul laptelui, condiţii de bază în cadrul centrelor de procesare mici şi mijlocii;

- Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina, Iancu Ramona – Studiu privind situaţia actuală a crescătorilor de vaci cu lapte din judeţul Sibiu la sfârşitul anului 2005;

- Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina, Iancu Ramona – Igiena corporală a vacilor cu lapte, condiţie esenţială privind bunăstarea animalelor în condiţiile aderării României la UE;

- Iancu Ramona, Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina – Principii moderne ale furajării raţionale a vacilor cu lapte în condiţii de ferme mici şi mijlocii;

- Iancu Ramona, Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina – Sisteme de hrănire a vacilor cu lapte propuse a se implementa în ferme mici şi mijlocii;

- Bahcivangi Ştefan, Stanca-Moise Cristina, Iancu Ramona, Moise Gheorghe – Studiu privind calitatea laptelui de vacă provenit de la crescătorii din judeţul Sibiu în urma analizelor de laborator;

- Morar I., I. Groza, R. Catana, R. Pop – Indici calitativi ai materialului seminal de armăsar după congelare;

- Groza I., Bogdan L., Simona Ciupe, Pop R., Ober C. – Cercetări privind infertilitatea la vacă;

- Groza I., I. Morar, M. Cenariu, Brânsuşa Stegeran, M. Delean – Diagnosticul şi terapia tumorilor mamare la căţea;

- Doina Ardeleanu, Camelia-Zoia Zamfir, Carmen-Ana Pivoda – Controlul microbiologic al laptelui de oaie – condiţie esenţială pentru asigurarea igienei şi siguranţei alimentare.

4. Volumul – Contribuţii la conturarea unui model românesc de management – Ion Petrescu – coordonator, 2015:

- Capitolul 43: Managementul montan românesc; Autori: Prof.univ. dr.H.C. Ion Petrescu; Prof.univ.dr. H.C. Radu Rey.

5. Ministerul Agriculturii, Alimentaţiei şi Pădurilor: Carpaţii României, Summit-ul pentru mediu şi dezvoltare durabilă în regiunea Carpaţilor şi a Dunării. Bucureşti, 29-30 Aprilie 2001.

6. Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie Cristian – Sibiu, "Lucrări ştiinţifice Vol. V", Editura Universităţii "Lucian Blaga" Sibiu, 2007:

- Cristian Hera – Mesaj;

- Radu Rey – Muntele românesc şi consecinţele unor interpretări simpliste ale ecologiei;

- Gheroghe Pogan – Dezvoltarea durabilă a zonei montane din România;

- Emil Silvaş – România fără busolă (Salonul verde);

- Mariana Rusu – Valorificarea pajiştilor naturale din Munţii Cindrel prin păşunat cu ovinele;

- Maruşca T., Mocanu V., Blaj V.A. – Sisteme de reconstrucţie ecologică a pajiştilor domnate de Nardus Stricta L. din Munţii Bucegi;

- Razec Maria, Razec Iosif, Neagu Mircea, Filip Monica, Ujupan Georgeta – Utilizarea fertilizării organice pe pajişti în scopul gestionării durabile;

- Sima N., I. Rotar, Mariana Rusu – Managementul sustenabil al pajiştilor şi plăţile de Agro-Mediu;- Dragomir N., Peţ I., Pădeanu I., Sauer Maria,

Cristea Corina, Sauer I., Dragomir Carmen, Voia S., Rechițean D., Frățilă I., Mihăiescu Laura, Lunca M., Smarande M. – Influența structurii floristice a pajiștilor temporare asupra producției de carne și de lapte la ovine;

- Gheorghe Pogan – Cultura cartofului în zona montană;

- Radac Mariana – Arbuștii fructiferi și dendrologici – mijloc de refacere și consolidare a funcțiilor economice productive ale gospodăriei agricole din zona montană;

- Radac Mariana – Măsuri tehnologice pentru primul an de cultură a arbuștilor fructiferi în perimetrele experimentale din zona Cișnădioara, jud. Sibiu;

- Emil Silvaș – Managementul fermelor de vaci cu lapte;

- Padeanu I., Voia S., Dragomir N., Sauer I., Sauer Maria, Bogdan Gh. – Cercetări privind compoziția laptelui de oaie la rasa Țurcană în faza ascendentă și de plaou a lactației;

- Bozdog Constantin, Rusu Mariana, Popa Doina – Păstoritul în Mărginimea Sibiului – Zonă tradițională de creștere a ovinelor;

- Popa Doina, Bozdog C., Silvaș E. – Vaca de carne – Șansă realistă de rentabilizare a creșterii bovinelor în exploatațiile agricole montane;

- Zamfirescu Stela, Nadolu Dorina, Anghel Andreea, Topoleanu Irina – Rezultate privind pretabilitatea la congelare a spermei de țap și fecunditatea obținută după inseminarea artificială a caprelor;

- Nadolu Dorina, Zamfirescu Stela, Anghel Florea – Rata concepției în urma inseminării intrauterine cu spermă congelată la capră;

- Ghiță Simona, Zamfirescu Stela, Șogorescu Elena, Nadolu Dorina, Anghel Andreea – Influența unor medii naturale de diluție asupra pretabilității la congelare a materialului seminal la berbec;

- Mioara Bocănici – Studiul performanțelor productive și de reproducție a taurinelor Pinzgau din exploatațiile familiale din bazinul Dornelor și Câmpulung Moldovenesc;

- Poșan Paula, Stoica Angela – Observații privind modificările greutății și condiției corporale, la vaci, în ultimele două luni de gestație;

- Monica Marin, Eelena Pogurschi, D. Drăgotoiu, Violeta Zburlea – Cercetări privind influența utilizării unor suplimente minerale asupra indicilor productivi la ovine;

- Ștef T., Ruta Dana, Naznan J., Moldovan Silvia, Szabo A., Marton E., Popovici M., Birtok G. – Valorificarea resurselor agricole locale prin filiererele micilor rumegătoare și ale raselor porcine autohtone – Proiect COVALPRIM;

- Eelena Pogurschi, Monica Marin, D. Drăgotoiu, Ioana Constantinescu – Cercetări privind influențele suplimentării hranei cu crom și cupru asupra unor parametri sangvini la găinile ouătoare;

- Bahcivangi Ştefan, Stancă-Moise Cristina, Moldovan Ioan, Iancu Ramona – Studiu privind creşterea şi exploatarea struţilor în ferma Hese-Orlat din judeţul Sibiu;

- Bahcivangi Ştefan, Stancă-Moise Cristina, Florian Grigorie, Iancu Ramona – Studiul privind Utilizarea zeoliţilor în hrana stimulativă a albinelor melifere;

- Urdeş Laura Daniela – Consideraţii comparative, structurale şi funcţionale, privind Telncefalul la specia GALLUS DOMESTICUS;

- Dănuţ Maria, Mateiu Codreanu – Alternanţe secte – inundaţii în lunca Dunării;

- Iuliana Mălăescu – Protecţia mediului ecologic – apă, aer, sol – la Baza de Cercetare-Dezvoltare Băneasa din cadrul INCDIF – ISPIF – Bucureşti;

- Maria Gheorghe – Studiu de reabilitate a instalaţiilor tradiţionale ţărăneşti şi ecologice;

- Chiş Maria Isabela – Metode de combatere şi ameliorare a alunecărilor de teren şi a eroziunii în adâncime în zona Mediaş;

- Virgil Dobre, Mihaiu Gheorghe, Niţu Ion, Ioniţoaia Horaţiu – Folosirea surselor de apă locale, condiţie de bază în dezvoltarea durabilă a spaţiului rural din zona înaltă de deal şi de munte;

- Micu M. – Determinarea evapotranspiraţiei prin metoda Papadakis în sudul Transilvaniei;

- Ion Şerban, Ilie Biolan, Felicia Iacob – Folosirea eficientă a instalaţiei de irigare prin aspersiune cu tambur şi furtun prevăzută cu agregat de pompare propriu la culturi agricole în zona de deal şi munte;

- Iuliana Antonie – Cercetări privind rolul speciei Popopoea Minkiewiczi Now (fam. Trichogrammatidae) în controlul biologic al Ţigărarului (Byctiscus Betulae L.);

- Nicola Gheorghe – Lucrări de gospodărire a apelor pentru apărarea localităţii montane Crevedia, jud. Hunedoara;

- Visarion Răşinăreanu – Teologie şi ecologie;

- Aurel Pavel – Rolul preotului în dezvoltarea durabilă în mediul rural;

- Schiau Ioan – De la frumuseţea primordială la frumuseţea înşelătoare;

- Stanciu Mirela, Spânu Simona, Pomohaci Marcel – Strategii de dezvoltare rurală durabilă prin turism rural şi agroturism, la nivel naţional şi european;

- Isbăşescu Teodor, Nicolae Carmen, Diniţă Georgeta, Ianiţchi Daniela – Agroturismul – mijloc de diversificare a activităţii şi a veniturilor în mediul Rural.

7. Muntele – Vol. I – 2014, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Teodor Maruşca, Neculai Dragomir – Pajiştile montane şi rolul lor multifuncţional;
- Gheorghe Mencinicopschi – Calitatea alimentului – o abordare holistică;
- Corneliu Bucur – Disoluţia unui ecosistem şi dispariţia unei etnoculturi (păstoritul momârlanilor din Valea Jiului);
- Vasile Avădănei, Lazăr Latu – Adaptarea viziunii montane naţionale la Orizonturile Europa 2030, 2040, 2050;
- Alexandru T. Bogdan, Iudith Ipate, George Florea Tobă – Noi abordări eco-bio-geo-economice în cercetarea ştiinţifică montanologică;
- Mioara Bocănici – Studiu de caz privind impactul măsurii 141 "Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă" asupra gospodăriei ţărăneşti din zona montană;
- Luminiţa Cojocariu, Aurica Breica Borozan, Despina-Maria Bordean, N.M. Horablaga, C. Bostan – Evaluarea oportunităţilor oferite de Munţii Zarandului;
- Romeo Ilie – Problemele complexe ale vieţii de munte au nevoie de soluţii multi şi interdisciplinare din partea cercetării. De unde luăm banii?
- Romeo Cătăţin Creţu – Propuneri privind clasificarea pensiunilor agroturistice montane;
- Gheorghe Ionaşcu – Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD) şi Carpaţi;
- Ioan Plăiaş – Dinimica fenomenelor demografice în zona Munţilor Apuseni;
- Mariana Rusu – Aspecte privind păstoritul în Munţii Cindrel;
- Ioan Jelev, Viorica Jelev – Apa şi zona montană;
- Radu Rey – Componente esenţiale pentru o "Strategie multianuală destinată Carpaţilor României" – Orizont 2040";
- Romulus Gruia – Memento montanologic: apa în Carpaţi. Apa din Carpaţi;
- Ioan Cotârlea – Managementul integrat al siturilor Natura 2000 Munţii Făgăraş şi Piemontul Făgăraş;
- Dănuţ Ungureanu – Turismul rural montan între deziderate, provocări, realităţi;
- Adrian-Radu Rey – Orientări strategice naţionale pentru dezvoltarea durabilă a zonei montane defavorizate (2014-2020);
- Iulian Cucoş, Ion Antonescu, Ioan Alecu – Gospodăria energetic activă, premiza dezvoltării economice a zonelor montane din România;

- Maria Gheorghe, Alexandra Chiriac – Patrimoniul spiritual, continuitatea tradiţiei în spaţiul rural românesc şi distribuţia unităţilor de pedopeisaj montan;

- Corina Matei-Gherman – Pădurile montane – un patrimoniu mondial. Despădurile – o ameninţare pentru viitor.

8. Muntele – Vol. II – 2014, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Radu Rey, Avram Fiţiu, Lazăr Latu, Ioan Agapi, Petre Cătineanu – Concept de Proiect: "Subprogram tematic pentru zona montană";

- Ioan Plăiaş – Consideraţii privind structura pe vârste a populaţiei din zona Munţilor Apuseni;

- Gheorghe Săvoiu – Un proiect transfrontalier al unui program european de turism montan intitulat "Renaşterea transhumanţei carpatice" şi soluţii de recunoaştere a acesteia în patrimoniul cultural al UNESCO;

- Teodor Maruşca – Cercetări preliminare asupra gradienţilor naturali şi socio-economici montani pentru stabilirea pe baze ştiinţifice a subvenţiilor agricole în funcţie de altitudine şi alte handicapuri;

- Vasile Avădănei – EDUMONTAN – Concept de pregătire a resurselor umane din zona montană pentru dezvoltare competitivă;

- Romulus Gruia – Gastroturismul – un factor de atractivitate pentru dezvoltarea economică a zonei montane;

- Luminiţa Cojocariu, Aurica Breica Borozan, Despina-Maria Bordean, N.M. Horablaga, C. Bostan – Tradiţii pastorale în Munţii Almăjului. Studiu de caz;

- Lazăr Latu, Vasile Avădănei – Cum pot contribui asociaţiile neguvernamentale la realizarea obiectivelor Uniunii Europene – experienţă şi relevanţe economice şi sociale prin Filiala Neamţ a Forumului Montan din România;

- Andrei Popescu – Zone gri în evaluarea resurselor locale pentru dezvoltarea la nivelul localităţilor montane;

- Iulian Cucoş – Casa montană energetic activă. Concepere şi proiectare;

- Corneliu Bucur – Oicumena carpatică – matrice a gestării şi cetate a apărării etno-identităţii şi libertăţii poporului român.

9. Muntele – Vol. III – 2015, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Raluca-Oana Andone – Repere actuale din legislaţia română şi europeană privind dezvoltarea durabilă a zonei montane;

- Gheorghe Săvoiu – Mărginimea Sibiului sau unda purtătoare a civilizaţiei tehnice montane, acordată biblic, pastoral şi demografic finalităţii filosofice a câmpiei;

- V. Avădănei, L. Latu, Lidia Avădănei, Elena David, Gabriela Marian – Patrimoniul montan cultural şi natural – liantul pentru o dezvoltare montană coerentă;

- Adrian R. Rey, Andrei Coca – Externalităţile zonelor montane în contextul dezvoltării durabile;

- Iulian Cucoş – Managementul economic durabil al microzonelor montane;

- Teodor Maruşca – Strategii de practicare a agriculturii ecologice pe pajiştile montane degradate;

- Ioan Jelev, Viorica Jelev – Apa – element esenţial pentru economia zonei montane;

- Beniamin Atodiresei – Locuire în zonă de munte – peisaj cultural în transformare;

- Gheorghe Ionaşcu – Asocierea comunităţilor montane în clustere locale/zonale – temelia rezistenţei civilizaţiei rurale.

10. Muntele – Vol. IV – 2015, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Romulus Gruia, Alexandru T. Bogdan, Radu Rey, George F. Tobă – Studiu privind aplicarea conceptului de permacultură montană în Carpaţii româneşti;

- I. Plăiaş – Caracteristici ale condiţiilor naturale din zona Munţilor Apuseni;

- Radu Rey – Noi şanse pentru exploatarea potenţialului economic al zonelor montane prin ”produsul montan”. Eco-ariile montane, tradiţionale;

- Luminiţa Cojocariu, N.M. Horablaga, Aurica Breica Borozan, Despina Maria Bordean, C. Bostan, Loredana Copăcean – Utilizarea eficientă a pajiştilor montane – tarlalizarea;

- Andrei Popescu – Schiţă pentru o fişă socioeconomică a resurselor pentru dezvoltare ale comunităţilor montane. În pregătirea recensământului zonei montane;

- Emil Iugan – Satul românesc;

- Corneliu Bucur – O coordonată fundamentală a identităţii noastre etno-culturale: sistemul pastoral (de la păstoritul subcarpatic arhetipal (cu iernarea în staule) la păstoritul transcarpatic intensiv (transhumanţa), în evoluţie istorică milenară.

11. Muntele – Vol. V – 2016, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Mihai Valică – Dimensiunea spirituală a economiei mondiale versus montane;

- Ioan Jelev, Viorica Jelev – Promovarea unor soluţii economice de pompare a apei în zonele montane fără consum de energie electrică şi termică;

- Romulus Gruia, Radu Rey – Turismul responsabil în spaţiul montan, o oportunitate pentru comunitäile locale;

- Luminiţa Cojocariu, M. Horablaga, Loredana Copăcean, Aurica Breica Borozan, Despina Maria Bordean, C. Bostan – Exploatarea economică a unor pajişti montane suprapuse peste situl Natura 2000 Munţii Ţarcu – ROSCI0126;

- I. Popa – Ariile protejate (forestiere) între protecţie strictă şi motor de dezvoltare rurală;

- Romeo Dumitru Ilie – Cartarea în eco-bio-arii pe bază de GIS pentru o abordare sistematică şi sistemică a politicilor şi strategiilor specifice de dezvoltare economică şi socială durabilă a zonei montane din România;

- Vasile Avădănei, Lidia Avădănei – "Mediocritas Aurea" – o soluţie posibilă şi potrivită pentru dezvoltarea montană durabilă, inteligentă şi incluzivă;

- Niculina Onesifereanu – Fonduri nerambursabile în zona montană. Perspective şi dificultăţi în accesare – PNDR 2014-2020;

- Elena Gabriela Baciu – Sistemul cooperatist agricol – forme moderne şi economice de organizare a fermierilor pentru colectarea, producerea, promovarea şi comercializarea produsului montan. Cerinţe pentru instituţiile guvernamentale şi pentru fermierii români din zona montană;

- Mariana Rusu, C. Bozdog, Emilia Costin, Doina Popa – Studii şi cercetări privind identificarea şi promovarea produselor tradiţionale din satele pastorale din zona Sibiului;

- Manuela Apetrei – Studiu privind valorificarea potenţialului recreativ şi curativ din Munţii Rarău şi Giumalău;

- Radu Rey – Îngrăşămintele organice şi biodiversitatea valoroasă a pajiştilor din munţii României – factori de bază pentru economia agrozootehnică, sănătatea animalelor şi a fermierilor şi pentru obţinerea "produselor montane", alimentare, de înaltă calitate;

- Corneliu Bucur – Proiect privind necesitatea elaborării unei politici cultural-naţionale pentru dezvoltarea durabilă a satului românesc, în secolul XXI, prin valorificarea superioară a patrimoniului etno-cultural, material şi imaterial, urmărind reconcilierea tradiţiei cu modernitatea şi afirmarea plenară şi integrată a valorilor sale în cadrul turismului cultural european şi universal;

- Radu Rey – Profil de colaborator distins al Centrului de Economie Montană – CE-MONT şi al Forumului Montan din România – pentru protecţia gospodăriei ţărăneşti şi dezvoltarea rurală-montană. Emil Iugan: promotor al unui model de dezvoltare rurală-montană.

12. Muntele – Vol. VI – 2016, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Radu Rey – Ziua Internaţională a Muntelui – 2016. Parteneriatul Montan şi Forumul Montan din România. Cercetarea ştiinţifică şi factorul cultural-montan;

- Corneliu Bucur – Cultura comunităţilor montane. Celebrarea diversităţii culturale şi întărirea identităţii;

- Lazăr Latu – Stâna montană românească – factor tradiţional milenar de diversitate şi identitate culturală;

- Mihai Valică – Cultura şi educaţia comunităţilor montane în contextul diversităţii şi al întăririi identităţii naţionale şi spirituale;

- Vasile Avădănei, Gabriela-Brânduşa Horlescu, Lidia Avădănei – Promovarea în rândul tinerilor a valorilor culturale rurale montane şi motivarea lor de a reveni în comunitate după absolvirea şcolii;

- Andrei Coca – Studiu preliminar privind monumentele istorice de interes naţional şi local, situate în zona montană României;

- Tiberiu Ştef – Proiectul "Quality Mountain Product" QMP;

- Teodor Maruşca – Târlirea raţională – un model de bune practici agricole pe pajiştile montane;

- Romulus Gruia, Radu Rey – Studiu privind elementele de bază ale schimbărilor de mediu în regiunile montane ale planetei;

- Romeo Ilie – Inovarea şi creşterea productivităţii muncii în agricultură – priorităţi pentru o dezvoltare sustenabilă a zonei montane din România;

- Adrian-Radu Rey – Direcţii strategice pentru zonele montane din România;

- Luminiţa Cojocariu, Loredana Copăcean, Lia Hoancea – Paralelă munte-câmpie la nivelul regiunii de dezvoltare Vest;

- Gabriela Macovei – Studiu: din cultura motnană a ciobanilor din Munţii Vrancei: port, obiceiuri şi tradiţii străvechi.

13. Muntele – Vol. VII – 2017, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Corneliu Ioan Bucur – Pledoarie şi argument privind elaborarea unui posibil (şi necesar) proiect de ţară, privind renaşterea şi modernizarea satului românesc şi a civilizaţiei rurale din România;

- Romulus Gruia, Radu Rey, L. Gaceu – Studiu privind indicaţia geografică (IG) pentru produsele agro-alimentare montane;

- Romeo Ilie – Platforma pentru urmărirea trasabilității produsului montan. Tehnici și metode de verificare și încadrare a produselor ca fiind din zona montană;

- Tiberiu Ștef – Cooperativa – șansa producătorilor din zona montană României;

- Mihai Valică – Muntele – între economia cooperatistă și destinul autohton;

- Manuela Apetrei, I. Surdu – Patrimoniul natural montan, fundamentul diversității culturale și a identității comunităților montane;

- Adrian-Radu Rey, Andrei Coca – Studiu preliminar privind contribuția fondurilor europene la dezvoltarea durabilă a zonei montane din România;

- Carmen Cătună – Fermele mici, de familie din zona montană – în atenția noilor orientări strategice ale Uniunii Europene.

14. Muntele – Vol. VIII – 2017, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timișoara:

- Acad. Păun Ion Otiman, Prof.dr. Vasile Goșa – Economia montană a României în secolul XXI, fundamentată pe gradientică;

- Prof.univ.dr.ing. Ioan Jelev, Conf.univ.dr.ec. Viorica Jelev – Apa – element esențial pentru economia zonei montane;

- Prof.univ.dr. Ioan Plăiaș – Comportamentul consumatorilor – punct de plecare în proiectarea strategiilor de marketing pentru produsele montane;

- Pr.dr.doc. Mihai Valică – Bioetica spirituală a muntelui;

- Acs.Drd. Sabin Nicula, CS I, Dr. I. Surdu, Prof.univ.dr. Emerit Vasile Surd, CS III Vasile Avădănei, Dr. B.N. Păcurar – Tehnici și metode de delimitare a unităților montane din Carpații României. Aplicații la Munții Apuseni;

- CS II, Dr. Daniela Antonescu – Biodiversitatea patrimoniului natural montan. Provocările prezentului și perspective durabile de acțiune;

- CS III Vasile Avădănei, CS I, Dr. I. Surdu, Lidia Avădănei – Oportunități de emergență pentru tehnologiile artizanale tradiționale de valorificare a resurselor umane;

- Conf.dr. Brândușa Covaci – Turismul rural în sprijinul educației românești. Considerații privind modelul norvegian;

- Conf.dr. Avram Fițiu – Inventarierea instrumentelor de storytelling adaptate valorificării potențialului agrocultural al produselor montane;

- Ec. Baciu Elena Gabriela – Importanța consultării în procesul de elaborare a politicii publice pentru zona montană, ca element fundamental al calității actului de guvernare;

- Ing. Maria Horătău, Ing. Constantin Burcea – Consecințele tăierii abuzive a pădurilor în zona montană. Posibile soluții experimentale.

15. Muntele – Vol. IX – 2018, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- Otilia Manta – Incluziunea financiară digitală în zona montană;

- A.S. Nicula, Emanuela-Adina Cociș, V. Avădănei, V. Gligor, B.N. Păcurar, V. Surd, I. Surdu – Munții Carpați – între paradigma normativă și abordările pragmatice;

- Brândușa Covaci, Marta Christina Suciu, M. Covaci – Sectoarele secundar și terțiar, suport al dezvoltării montane în regiunea de Nord-Est a României;

- V. Avădănei, I. Surdu, Lidia Avădănei – Dezvoltarea montană în societatea bazată pe cunoaștere susținută de consolidarea parteneriatului social la nivel local;

- D. Ungureanu, D. Gîțan – Zonele montane și noua politică agricolă comună post 2020;

- I. Cucui, Daniela Pahome – Perspectivele economice și culturale ale turismului montan de agrement în contextul dezvoltării durabile;

- D. Gîțan, D. Ungureanu – Valorificarea pajiștilor montane în contextul actual, pentru o dezvoltare sustenabilă a economiei rurale montane;

- V. Gligor, Emanuela-Adina Cociș, A.S. Nicula – Analiza spațială integrată a Munților Metaliferi de Nord-Est. Studiu de caz: Comuna Bucium (jud. Alba);

- A.D. Muntean, Corina Todea, A.M. Cîrcu – O analiză asupra hamurăritului din Munții Poiana Ruscă, fațeta hunedoreană. Studiu de caz: Comuna Lunca Cernii de Jos;

- M. Valică – România bilenară, străjuită de munți și petcetluită de sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului în anul Centenarului și în pragul celui de al doilea Centenar și al treilea mileniu.

16. Muntele – Vol. X – 2018, Revista de Montanologie, Editura Eurobit Timişoara:

- D. Ungureanu, D. Gîțan – Delimitarea zonei montane din România. Un subiect de actualitate, uneori controversat;

- Radu Rey – ”Carpații României în secolul XXI”.”Satul de munte – între declin și speranțe”.”Economia agricolă montană, un factor de stabilitate și șansă sustenabilă pentru națiunea română”;

- G.F. Tobă, D. Enache, D. Ungureanu, M.Th. Paraschivescu, G.L. Tobă, G. Puchianu – Cercetări bioeconomice privind valorificarea eficientă a efectivelor de animale din zona montană a României, prin utilizarea abatoarelor mobile;

- Daniela Antonescu – Bioeconomia zonelor montane – oportunități pentru dezvoltarea economică și socială, locală și regională;

- Carmen Cătună Boca, Manuela Apetrei – Politici europene de dezvoltare durabilă – provocări economice pentru siguranţa şi securitatea alimentelor;

- V. Avădănei, Lidia Avădănei, I. Surdu – Aspecte socio-culturale care argumentează ocuparea şi antreprenoriatul în zona montană;

- Manuela Apetrei, Carmen Cătună, Ioan Surdu, Vasile Avădănei – Cultura montană bucovineană între tradiţionalism şi modernism în ultimul secol;

- Păun Ion Otiman – Economia Montană - O mare şi nerezolvată problemă a României;

- M. Valică – Lăcaşurile de cult străbune – piloni de stabilitate şi perenitate a comunităţilor montane româneşti.

27. Conferinţa Europeană "Euromontana", Piatra-Neamţ, România, 4-6 Octombrie 2007:

- Radu Rey – "Societatea civilă "pro-munte" şi rolul său pentru protecţia şi dezvoltarea durabilă a zonei montane din România în contextul aderării la Uniunea Europeană şi al schimbărilor climatice şi demografice".

18. "Muntele şi dreptul –tendinţe manifestate" – Lawrence Christy, Douglas McGuire/FAO.

19. Vasile Surd, Veronica Constantin, Alexandru-Sabin Nicula:

- Carte: Aşezările din Munţii Apuseni. Premiul Academiei Române şi Premiul Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice/2019.

20. Carte: Satul românesc – 100 de ani de evoluţie rurală; Dezbatere naţională dedicată aniversării Centenarului Marii Uniri. Editor: Acad. Cristian Hera. Editura Academiei Române:

- Contribuţii la dezbaterea "Satul Românesc" – Radu Rey – "Satul de munte, rezervor de valori şi bastion al trăiniciei poporului român".

21. Carte: Radu Rey – "Factorii de zooigienă şi influenţa lor asupra sănătăţii şi producţiei bovinelor din gospodăriile populaţiei în zona montană "bazinul Dornelor". Studiu (1974-1988) ?! Economia agro-zootehnică montană – încotro? Editura Terra Nostra – Iaşi, 2018 (254 pag.).

22. Volumul – Agricultura – Concepte şi instrumente operaţionale – Marius Stoian, Mihai Aniţei, 2019;

- Agricultura montană – O situaţie la zi a economiei agricole montane şi oportunităţi de dezvoltare ale Regiunii Montane din România/Radu Rey:

- Despre "starea muntelui" – realităţi şi temeri;

- Fenomene curente în anul 2017;

- Realităţi şi iniţiative;

- Instituţii – organizaţii neguvernamentale şi suportul juridic – existene în România, în 2018;

- Noi eforturi şi oportunităţi (2017-2018).

CAP. I: CĂRȚI DE REFERINȚĂ

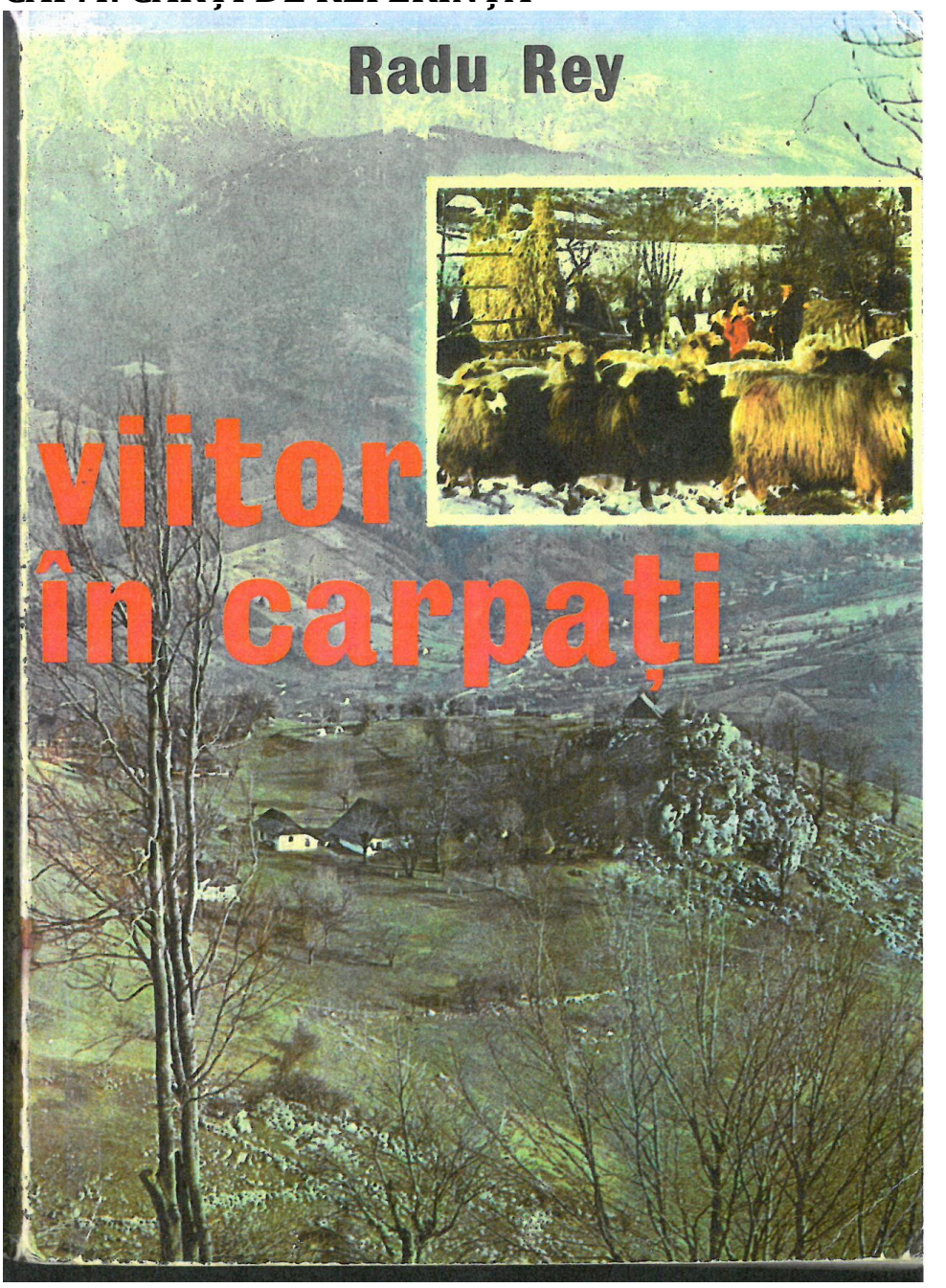

- 370 pagini –

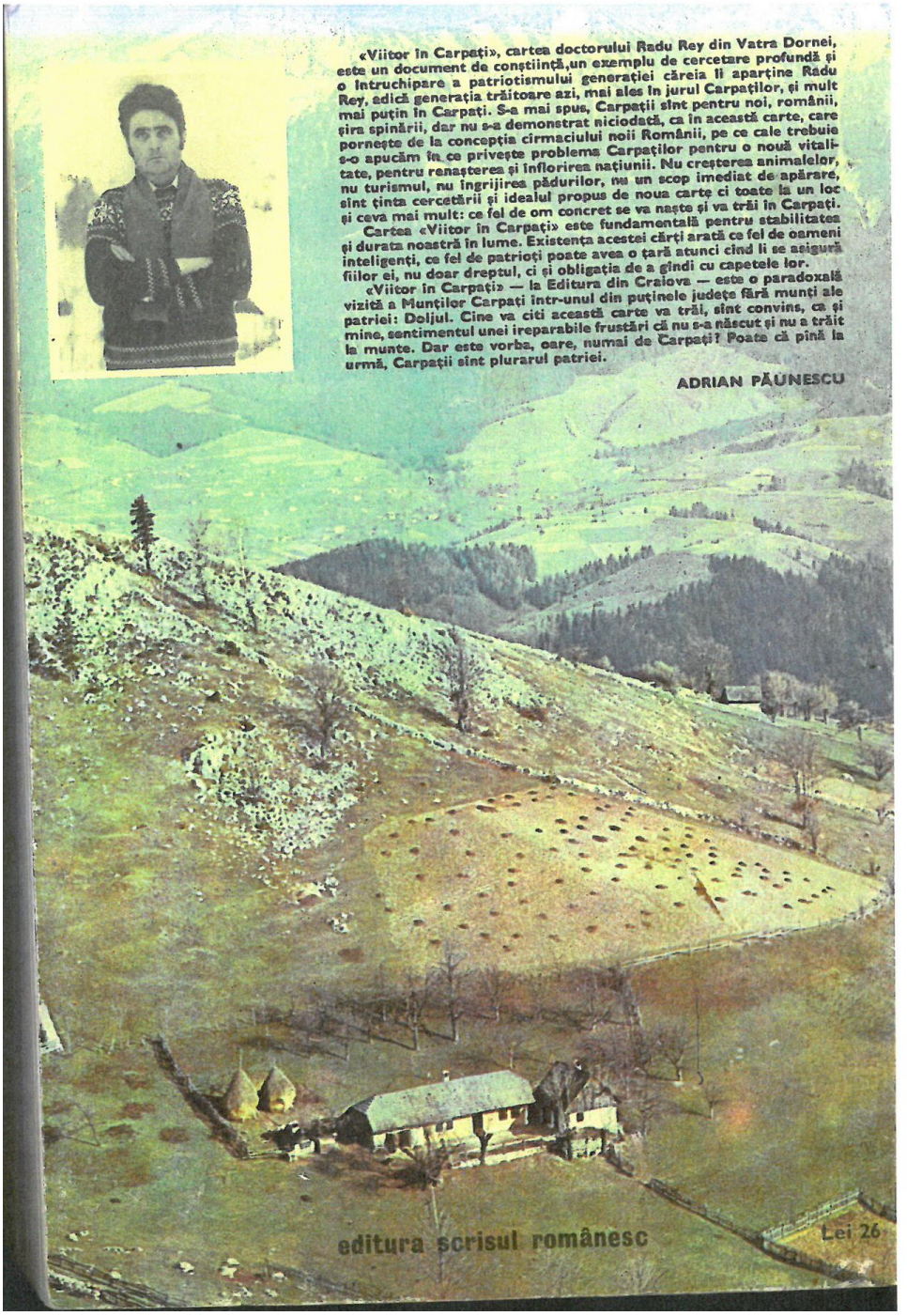
«Viitor în Carpați», cartea doctorului Radu Rey din Vatra Dornei, este un document de conștiință, un exemplu de cercetare profundă și o întruchipare a patriotismului generației căreia îi aparține Radu Rey, adică generația trăitoare azi, mai ales în jurul Carpaților, și mult mai puțin în Carpați. S-a mai spus, Carpații sînt pentru noi, românii, șira spinării, dar nu s-a demonstrat niciodată, ca în această carte, care pornește de la concepția cîrmaciului nostru, pe ce cale trebuie s-o apucăm în ce privește problema Carpaților pentru o nouă vitalitate, pentru renașterea și înflorirea națiunii. Nu creșterea animalelor, nu turismul, nu îngrijirea pădurilor, nu un scop imediat de apărare, sînt ținta cercetării și idealul propus de noua carte ci toate la un loc și ceva mai mult: ce fel de om concret se va naște și va trăi în Carpați.
Cartea «Viitor în Carpați» este fundamentală pentru stabilitatea și durata noastră în lume. Existența acestei cărți arată ce fel de oameni inteligenți, ce fel de patrioți poate avea o țară atunci cînd îi se asigură fiilor ei, nu doar dreptul, ci și obligația de a gîndi cu capetele lor.
«Viitor în Carpați» — la Editura din Craiova — este o paradoxală vizită a Munților Carpați într-unul din puținele județe fără munți ale patriei: Doljul. Cine va citi această carte va trăi, sînt convins, ca și mine, sentimentul unei ireparabile frustări că nu s-a născut și nu a trăit la munte. Dar este vorba, oare, numai de Carpați? Poate că pînă la urmă, Carpații sînt plurarul patriei.
ADRIAN PĂUNESCU
editura scrisul românesc
Lei 26

Închin această carte locurilor mele natale, Dornei și Bucovinei. O închin Carpaților și mai ales minunaților lor oameni, care au pășit cu semeție prin istoria neamului nostru, liberi, dîrji, harnici și buni...
O dăruiesc celor ce se vor strădui să o prefacă în fapte.

PREFAȚĂ

Ilustrînd o intensă preocupare pentru un domeniu ce se autorecomandă a fi de mare complexitate – regiunile montane –, cartea Viitor în Carpați *vine în întîmpinarea unei probleme de actualitate pentru R. S. România anului 1979 prin esența sa interdisciplinară, ce vizează deopotrivă etnografia, sociologia, ecologia montană, ca și prin sugestiile de soluționare a atît de variatelor aspecte care privesc viața economică și socială în arealul regiunilor muntoase, devenind interesantă pentru cititorul specialist sau nespecialist de pretutindeni.*

Autorul, dr. Radu Rey, este un medic veterinar practician originar de pe frumoasele meleaguri montane ale Bucovinei, care plecînd de la cunoașterea specificității vieții și creșterii animalelor, în mod deosebit în zona Vatra Dornei, va cerceta și compara timp îndelungat, selectînd ceea ce este comun sau specific în întregul lanț carpatic din R. S. România.

Diferențiat de alți cercetători ce s-au preocupat de chestiunea montană, autorul abordează cu îndrăzneală domenii ce depășesc sfera sa profesională, ca sociologia și economia montană în ansamblu, reușind ca după un deceniu de studiu ancorat direct în viața și producția materială montană să închege un concept de factură interdisciplinară destinat să răspundă unor întrebări numeroase și să contribuie efectiv la prevenirea unor fenomene de declin spre care se îndreaptă multiple regiuni montane ale lumii, odată cu accentuarea impactului dintre natură și sensul luat de civilizația modernă.

Prezentarea diverselor laturi ale activităților umane proprii zonelor montane, evidențierea complexității și specificității acestora ca și a marilor deosebiri față de formele de existență și activitate umană din regiunile de cîmpie, au ca scop declarat demonstrarea faptului că problematica montană reprezintă o știință aparte, distinctă, prea puțin abordată ca atare pînă astăzi și care trebuie să se impună

atenției generale, spre a se ajunge la aplicarea unor soluții conservative, în primul rînd de ordin demografic, pentru menținerea în aceste regiuni a unei populații adaptate și productive, cuvîntul de ordine fiind echilibrul dintre om și natură.

Viitor în Carpați reprezintă în egală măsură o lucrare de analiză și de sinteză, un apel călduros lansat tuturor factorilor de care prevenirea fenomenului de depopulare a munților de pretutindeni poate depinde, în consens cu programele internaționale din cadrul O.N.U., între care se pot cita în primul rînd F.A.O., preocupată de fixarea populațiilor în regiunile neprielnice pentru agricultură și în general de alimentația omenirii în actualitate și mai ales în viitor, cu atenție specială pentru penuria tot mai accentuată de proteină animală, și UNESCO, prin proiectele științifice internaționale ale „Programului OM-Biosferă", în cazul de față interesînd cel privind „Impactul activităților umane asupra ecosistemelor de munte" ș.a.

Dr. Radu Rey îndeamnă la fixarea unor generații tinere, revitalizante, la zooagricultura montană, la păstrarea tradițiilor economice și culturale specifice, la modernizarea activităților productive în primul rînd, care se desfășoară în condiții de dificultate proprii climei și reliefului montan, militînd pentru echilibrarea unor raporturi deseori zdruncinate între activitățile umane moderne și protejarea naturii, atrăgîndu-se atenția asupra valorii de neprețuit pentru economia, cultura și biologia umană a populațiilor montane de pretutindeni, dar în primul rînd pentru acele spații geografice în a căror configurație intră regiuni muntoase întinse.

Se întrezărește poate nașterea unei adevărate științe de sinteză destinată a da răspuns multiplelor întrebări pe care specificitatea montană le presupune – o montologie ? De ce nu dacă este spre folosul existenței, al permanenței omului, al civilizației și al păcii.

Dacă Radu Rey este un vizionar, o vom putea-o afla citînd un fragment, în care spune cu convingere și plăcut talent : „Munții ! Aceste fortărețe pe care natura le-a ridicat într-un teribil efort terestru, barînd tendințele de invazie spre aplatizare a marilor întinderi. Înlăuntru și peste ei – viață ! Izvoarele cele mai firave ce devin – toate – fluvii, își află geneza în piscurile cele mai înalte. Și vor fi cu atît mai pure cu cît vor începe mai sus...

...Această pastelică lume montană o găsim undeva la periferia civilizației moderne, conservînd prin tradiții un mod de producție și de viață specifice, pierzînd mereu harnicul tren al progresului, fiindcă acel mult om al cîmpiei gîndește și creează pentru cîmpie, intens și grăbit, cu mult mai puțin singur în neobosita sa încordare.

Şi totuşi, munţii înseamnă şi oameni, colectivităţi umane robuste, pe care le constatăm existînd cu lecţia învăţată şi cărora nu le putem refuza dreptul de a se civiliza..."

Cartea dr. Radu Rey se adresează deopotrivă specialiştilor din agricultură, silvicultură, administraţie, pedagogilor, economiştilor, sistematizatorilor, biologilor, oamenilor de cultură şi artă, ca şi producătorilor agricoli din zonele de munte, care vor putea desprinde sensurile spre care evoluează complexul montan carpatic, găsind prin detalii şi ilustraţie diverse elemente de îndrumare tehnică şi economică.

Multiple personalităţi ale vieţii ştiinţifice româneşti contemporane au apreciat lucrarea ca avînd un caracter fundamental pentru destinele de viitor ale calităţii vieţii şi activităţilor din zonele de munte necooperativizate ale R.S.R., reprezentînd în acelaşi timp o contribuţie generoasă la ideea asistării sub toate formele a populaţiilor regiunilor muntoase de pretutindeni, un îndemn la colaborare cu un subiect ce se anunţă a fi dintre cele mai interesante pentru societatea momentului de încheiere al celui de al doilea mileniu.

Consacrantă sub raport ştiinţific, lucrarea vine într-un moment potrivit, pe care îl salutăm şi pe care autorul l-a intuit înainte cu un deceniu, de preocupare expresă a conducerii de partid şi de stat, personal a preşedintelui R.S. România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pentru soluţionarea cît mai adecvată a multiplelor probleme cu care zona montană a ţării noastre este azi confruntată, pentru încadrarea vieţii şi activităţilor din Carpaţii româneşti pe un drum armonios, în consensul celor mai nobile năzuinţe ale populaţiei montane spre progres şi civilizaţie.

Profesor emerit, dr. doc.
VASILE GHEŢIE
Membru corespondent al Academiei R.S.R.

INTRODUCERE

Carpaţii, veritabilă coloană vertebrală a României, reprezintă un tot unitar, cu semnificaţii ce depăşesc sferele economică şi socială, prin valenţele complementare ce le înglobează, legate intim de istoria şi fiinţa naţională a poporului român.

Loc de păstrare a portului, cîntecelor şi dansurilor, a obiceiurilor populare, a tot ceea ce formează noţiunea de folclor, a tradiţiilor specifice economice şi culturale, cadru de manifestare a unor vechi forme de conlucrare obştească, de refugiu în perioadele de restrişte şi rezervor regenerativ economic şi biologic pentru întreaga ţară, în diverse momente istorice, Carpaţii înmagazinează astfel valori de nepreţuit.

Întreaga activitate economică proprie zonei montane se bazează pe armonizarea celor doi factori esenţiali şi inseparabili — natura şi omul — şi orice formă de dezechilibrare a acestui cadru stabil, format prin acţiuni şi experienţe milenare, comportă riscuri ce pot conduce, uneori, la fenomene ireversibile.

Locuitorii acestor meleaguri etnice româneşti, în fapt urmaşi cu un înalt grad de conservare a populaţiei dacice, au fost şi sînt, din vremuri străvechi, crescători de animale, [1] acumulînd în acest domeniu o experienţă bogată şi complexă, transmisă din tată în fiu, din generaţie în generaţie.

Relieful montan, cu pante înclinate şi locuri greu accesibile, clima aspră cu ierni geroase, lungi şi dese înzăpeziri, presupun împreună desfăşurarea activităţii economice principale, creşterea animalelor, în condiţii cu totul specifice, marcate de eforturi individuale şi permanente, fără momente de repausuri agricole, diferenţierea din aceste puncte de vedere de zonele de deal şi cîmpie fiind efectivă. [2]

Crescătorii de animale munteni, obişnuiţi cu mediul de la cea mai fragedă vîrstă, beneficiind de transmiterea pe cale ereditară a unor caractere fizico-psihice specifice, cum ar fi adaptarea sistemelor respirator, circulator şi muscular la munca în condiţii de pantă, presiuni joase şi aer rarefiat, condiţionarea psihologică la factorul „izolare", ataşamentul faţă de

[1] Crescători de animale cu gospodării stabile, practicînd şi agricultură, în diverse forme.

[2] Centrul de greutate al preocupărilor „cade" în unele zone pe pomicultură şi microagricultură, însă întotdeauna sînt însoţite de creşterea animalelor.

locuri şi animale, reprezintă o populaţie robustă, atletică, în măsură să poată face faţă cu succes eforturilor fizice intense pe care zootehnia montană şi traiul la munte obişnuit le implică.

Aceiaşi crescători de animale sînt şi muncitori forestieri şi mineri, sectoare în care calităţile fizice joacă un mare rol, aspect ce concură la aprecierea valorii acestei categorii distincte de populaţie.

După concluziile cercetării desfăşurate de noi, materializate pe baza investigării a peste trei mii de crescători de animale munteni adulţi şi circa două mii de elevi, rezultă că generaţia actuală de crescători de animale înregistrează o structură de vîrstă înaintată, iar noua generaţie, tineretul, manifestă tendinţe deosebit de accentuate de evaziune spre mediul urban, de deviere a interesului de la creşterea animalelor spre alte preocupări, integrîndu-se în sfera industrială sau a serviciilor.

În mod justificat ne punem întrebarea : „cine va asigura în viitor exploatarea întinselor suprafeţe de păşuni şi fîneţe montane şi conservarea tradiţiilor economice şi etnografice" ?

În zona de munte, România deţine peste două milioane de hectare de păşuni şi fîneţe, importante rezerve furajere în fondul silvic, pe care sînt crescute efective de aproape un milion de bovine şi două milioane de oi, revenind o încărcătură mică cu animale la hectar, posibilităţile de creştere reale fiind mult superioare faţă de situaţia actuală. Acest fapt este cu atît mai important cu cît zona de munte furnizează produse animaliere obţinute cu un consum de concentrare redus şi de calitate superioară, datorită polimorfismului floral, purităţii apei şi aerului, precum şi absenţei formelor de poluare chimică, de la substanţe pesticide pînă la îngrăşămintele artificiale.

Cea mai avantajoasă formă prin care terenul agricol montan poate fi valorificat o reprezintă creşterea animalelor, ori tocmai aici a apărut în ultimele două decenii o mutaţie, factor carenţial care conturează pericolul întreruperii unui ciclu milenar de preocupări economice de mare valoare. Devine greu de presupus ca posibilă readucerea la un moment dat la locurile şi preocupările de baştină a unei populaţii absorbite difuz de alte zone geografice şi sectoare de activitate.

Necesitatea creării bazei materiale pentru agricultura şi zootehnia specifice zonelor de deal şi cîmpie, în ultimele trei decenii, a influenţat tratarea zooeconomiei montane în mod secundar.

Problematica zonei montane se evidenţiază a fi extrem de complexă, laturii economice trebuind să i se adauge o componentă socială şi una ecologică, pentru a putea duce la concluzii juste şi propuneri viabile.

Cauza situaţiei actuale nu poate fi descoperită cu uşurinţă, deoarece există un foarte mare număr de elemente ce concură la conturarea „fenomenului economico-social montan", interconexionate într-un adevărat labirint al raporturilor, cu nuanţe ce se diferenţiază nu numai de la un judeţ la altul ci, deseori, de la o comună la alta sau chiar în sînul aceleiaşi unităţi teritorial-administrative.

Se poate afirma cu certitudine că problematica economico-socială montană reprezintă o ştiinţă aparte, care la noi în ţară nu a fost abordată încă în măsură suficientă, lipsind de fapt un concept unitar asupra modului în care zona montană a ţării noastre poate fi încadrată într-un proces evolutiv complex.

În interiorul zonei s-au acumulat un mare număr de aspecte ce nu s-au putut rezolva operativ, ținînd de rezervele economice, de raporturile dintre silvicultură și zootehnie, de probleme sociale, învățămînt, cultură, artă, de sistematizare, turism etc., lipsind o formă organizatorică de tip socialist pentru cei peste un milion de crescători de animale, care să le asigure o reprezentare specifică, de la comună, zonă și județ, pînă la nivel central, în măsură să răspundă efectiv unor cerințe evolutive din ce în ce mai stringente, într-o zonă în care investițiile fiind limitate, se produce cel mai ieftin kilogram de carne și lapte, se produce lemn, ș.a., asigurîndu-se, în același timp, prin menținerea echilibrului ecologic, prin protecția naturii, o adevărată „rezervă de viață" pentru generația actuală și mai ales pentru generațiile viitoare.

La situația ce o înregistrăm astăzi în zona montană, contribuie o sumă de factori legați de modul de organizare și aplicare a unor principii neadaptate zonei, ținînd în primul rînd de sectorul agricol, vizînd asistența tehnică, procesul de ameliorare a raselor de animale, introducerea chimizării, lipsurilor de dotație etc.

Sectorul sistematizării rurale, nediferențiind geografic, nu oferă suficiente soluții constructive în măsură să răspundă tehnologiei creșterii animalelor și vieții în mica gospodărie montană, preocuparea actuală referindu-se la locul de amplasare și mărimea suprafețelor construibile și nu la modul în care trebuie proiectate construcțiile zootehnice, spre a avea randament sporit și în strînsă legătură cu întreaga specificitate de redresare a producției principale a zonei de munte.

Sectorul învățămîntului rural nu este încă suficient de adaptat activității economice de bază, nerealizîndu-se o pregătire școlară și la nivel de masă în zootehnie, pomicultură și mecanizare specifică, sivicultură ș.a., spre a asigura astfel legarea intimă a școlii cu producția și implantul cu pionieri ai modernizării.

În fine, s-au constatat și multe probleme ce țin de sectoarele administrative, aprovizionare-valorificare, igienico-sanitar ș.a., fiecare dintre acestea fiind în strînsă legătură, prin diverse forme de influențare.

Pentru a obține producția furajeră necesară unor efective sporite numeric și îmbunătățite calitativ, în condițiile în care mecanizarea și chimizarea specifice zonelor de cîmpie nu oferă soluții viabile pentru zonele montane, devine mai întîi necesară o forță de muncă aptă să poată duce la capăt lucrările agro-zootehnice, dotată modern și specific, astfel încît să se poată acționa cu eficiență, ușurîndu-se eforturile fizice cerute de muncile grele, în primul rînd cele ce privesc cositul, nivelările, transporturile ș.a.

Devine necesar să avem în vedere faptul că față de situația actuală a pășunilor și fînețelor montane, cerințele imediate nu vizează încă intensivul ci extensivul, iar renunțarea la utilizarea îngrășămintelor chimice poate fi compensată cu succes prin folosirea completă a celor naturale, a suprainsămînțărilor, a sporirii procentului de leguminoase și graminee cu conținut proteic și producții ridicate ș.a.

Din alt unghi de vedere, vom arăta că producția scăzută a terenurilor din zona montană nu aduce în discuție problema suprafețelor ocupate de locuințe și anexe, iar timpii obligatorii ai desfășurării activităților zootehnice, plecînd de la hrănire, adăpare, pansaj, respectarea orarelor de

muls, transporturi, necesităţi efective de pază etc., nu permit dezmembrarea locuinţei de anexele pentru animale, în special cînd acestea sînt bovine, nici constrîngerea la un spaţiu interior limitat de un număr oarecare de metri pătraţi.

Este evident că pot să apară unele inconveniente ce ţin de aspectul ridicării gradului de civilizaţie, care ar presupune instalaţii igienico-sanitare şi comasări, dar există soluţia inversă, cea a aducerii elementelor de civilizaţie, de tip specific montan, la locul desfăşurării activităţilor productive, unde sectorul sistematizării rurale ar putea juca un rol fundamental, prin accentuarea aspectelor funcţionale, privind instalaţiile igienico-sanitare, aparatura electrică de uz animalier şi casnic, apă curentă în case şi adăposturile pentru animale sau ţinînd de estetizarea construcţiilor etc., intervenind astfel operativ şi eficient, atît prin latura civilizaţiei umane propriu-zise cît şi prin pozitivarea procesului de producţie zooagricolă montană.

Aprecierea consumurilor gospodăreşti interne, interesînd atît cheltuielile de producţie cît şi cele referitoare la persoanele fizice care concură la procesul muncii, raportate la veniturile medii realizabile prin preţurile actuale pe contribuabil şi nu pe gospodărie, întrucît gospodăria poate include un număr foarte diferit de persoane care colaborează în diverse grade de intensitate la obţinerea producţiei, evidenţiază clar faptul că, singură, zootehnia montană abia dacă poate asigura reproducerea simplă a forţei de muncă, neputînd fi pusă problema rentabilităţii şi a unei reproduceri lărgite.

Starea materială bună, evidenţiată la unele gospodării montane actuale, consecinţă de altfel a avantajelor şi posibilităţilor sistemului socialist, fără însă ca aceasta să fie suficientă reţinerii tineretului în zonă, îşi are izvorul în activităţile complementare zootehniei, cum sînt munca retribuită în domeniul industriei sau al serviciilor, pomicultura ş.a., în pretenţiile reduse de consum faţă de comparantul din mediul urban, în activarea pe tărîm productiv un timp de ore/zi superior altor forme de întrebuinţare a forţei de muncă, precum şi în ceea ce includem „activităţilor necontabilizate ale oamenilor", elemente ce „scapă" multor calcule economice, înglobînd aportul efectiv al copiilor şi bătrînilor, care colaborează intens la realizarea producţiei micii gospodării montane.

Situaţia actuală şi interesele de viitor ale economiei montane solicită o accentuare a atenţiei spre zootehnie şi silvicultură şi nu spre alte sectoare, fără a vedea acest lucru în mod exclusivist, el referindu-se numai la un necesar şi nu la totalul forţei de muncă, apărînd nevoia stringentă de dirijare a reciclării unor economii în primul rînd în favoarea zootehniei, cuantumul acestora neputînd ridica problema unor acumulări de venituri, întrucît productivitatea slabă a terenurilor şi limitele de potenţial de forţă de muncă productivă sînt inextensibile. Această „mică producţie de mărfuri" se bazează oricum şi exclusiv pe muncă intensă, directă, mult dincolo de cele opt ore convenţionale, în condiţii naturale vitrege. Ea nu include nici o formă de exploatare a omului de către om, nici în prezent şi nici — previzibil — în viitor, cu atît mai mult cu cît în perspectiva propunerilor elaborate în lucrarea noastră ar urma să fie abordat un sistem de organizare care, printre alte sarcini, ar avea-o de îndeplinit şi pe cea a prevenirii apariţiei unor fenomene acumulative supraliminale.

În acest cadru este necesară o orientare de viitor în sensul sporirii rentabilității zootehniei prin fixarea unui necesar de crescători de animale tineri în gospodării, spre a se afla permanent și nu periodic în epicentrul locului de producție, fapt ce devine posibil printre altele și prin dirijarea unor activități de tip industrial-meșteșugărești, realizate de preferință prin muncă la domiciliu. Acest aspect poate deveni deosebit de avantajos, întrucît presupune eliminarea în cea mai mare parte a cheltuielilor generale, retribuției în regie, a investițiilor, putîndu-se realiza un produs brut sau finit, cu minimum de efort din partea statului, concurînd paralel și la mărirea producției zooagricole montane, limitînd tendințele utilizării pășunilor alpine pînă la forme exagerate, în final dăunătoare menținerii echilibrului ecologic.

O altă componentă, de primă mărime pentru viitorul unei mari părți a zonei de munte din țara noastră, o poate reprezenta dezvoltarea organizată a unui turism de tip rural, prin desfășurarea acestuia în interiorul gospodăriilor crescătorilor de animale, fapt ce ar putea presupune un pas înainte spre progres economic și civilizație, cu eforturi financiare reduse, din partea statului, folositor odihnei și refacerii forțelor oamenilor muncii de toate categoriile.

Forma de turism preconizată poate interesa în perspectivă și prin prisma climatului general de destindere în raporturile dintre state și de îmbogățire permanentă a formelor de schimb și colaborare, inclusiv și nu în mică măsură, turismul internațional, fiind incontestabilă superioritatea petrecerii concediilor de odihnă în condiții de inedit, liniște și alimentație de calitate sporită și garantată sanitar, într-un mediu natural dintre cele mai pure.

Dacă este de acceptat faptul că unele condiții există gata create, potențialul actual fiind estimat la cîteva zeci de mii de spații utilizabile, va trebui avută în vedere perspectiva sporirii numărului acestora și a gradului de confort, prin amenajări adecvate, putîndu-se economisi investiții pentru zeci de hoteluri echivalente, fără a se neglija aspectul că, prin turism, se poate contribui la grăbirea procesului de asimilare a unor elemente de factură comportamentală, igienico-sanitare ș.a., care formează o parte a noțiunii de civilizație modernă, supraadăugîndu-se influenței pe care mediul familial, școala, radioul, televiziunea, presa, literatura, o exercită de timpuriu și neîntrerupt, concurînd la formarea unui subiect social evoluat.

Este util a se preciza că, prin modelul de acțiune preconizat, nu se speră în rezultate rapide și spectaculoase, acestea nefiind cu putință, ducerea la îndeplinire depinzînd de modul și momentul de demarare, procesul putînd fi mai lent sau mai accelerat, în funcție de gradul de asistare ce ar putea fi asigurat, prin cîteva căi principale : îmbunătățirea asistenței tehnice, a aprovizionării, posibilitățile de valorificare, modernizarea procesului tehnologic ș.a.

Esențială rămîne utilizarea unor metode complexe de cointeresare, crearea unor condiții pe lîngă cele materiale și social-culturale îmbunătățite și intervenirea conștientă în scopul formării unor structuri psihico-orientative robuste și utile, la tineretul de vîrstă școlară, care are astăzi la dispoziție o gamă largă de opțiuni.

Numărul foarte mare de situații deosebite, de la cele economice la cele social-culturale, necesită o formă de asistență nu numai intensificată

ci şi potrivită cu condiţiile specifice ale muntelui, care, la rîndul lor, se diferenţiază prin tradiţii mai slab sau mai puternic înrădăcinate, cu manifestări neuniforme în nord faţă de sudul sau vestul zonei de munte a României, aspecte care nu pot fi tratate decît cu foarte multă grijă.

Deosebirile de climă şi fertilitate a solului, de practici şi concepţii mergînd pînă la ataşarea psihică faţă de o anumită specie de animale, presupun sisteme de exploatare şi cuantume de rentabilitate diferenţiate, o anumită zonare a speciilor şi raselor de animale, în fine, toate acestea convergînd spre aprecierea că zona de munte are neapărată nevoie de o tratare specială, văzută printr-o formulă adaptată specificului montan şi tradiţiilor economice, culturale şi obşteşti, ce ar urma să fie materializată prin crearea unei instituţii reprezentative, cu funcţii inerdisciplinare şi un sistem de cercetare-experimentare adecvat.

Din perspectiva propunerilor sugerate, această instituţie ar urma să se sprijine pe asociaţiile comunale ale crescătorilor de animale din zona de munte, cu coordonare îmbinată, tehnică şi obştească.

Într-o astfel de viziune, în care asocierea vizează numai activităţile şi nu titlurile de proprietate, mica gospodărie montană ce-şi bazează existenţa pe muncă proprie, fără nici o formă de exploatare a omului de către om, va putea să fie încadrată într-un proces de modernizare care să asigure o utilizare sporită, cît mai completă, a potenţialului zoo-agricol, meşteşugăresc şi turistic al zonei de munte.

Emiterea unei prognoze conform căreia, pentru o ţară ce va deţine în viitor un efectiv mare de taurine şi ovine, devine probabilă posedarea în fond a unei industrii în competiţie cu oricare altă industrie de prim rang, demonstrează o documentare complexă şi o prelucrare ştiinţifică a informaţiilor privind rolul pe care zootehnia ar urma să-l joace în rezolvarea uneia dintre cele mai importante probleme ce preocupă contemporaneitatea, în strînsă legătură cu evoluţia demografică : alimentaţia proteică a omenirii.

În acest context, problematica zonelor montane din întreaga lume, a formelor prin care acestea îşi pot exterioriza valenţele productive în modul cel mai complet şi armonios, reprezintă în fapt o latură a preocupărilor actuale ale unor organisme internaţionale ca F.A.O. şi O.M.S. : fixarea populaţiilor în zone neprielnice pentru agricultură, exploatarea întregului potenţial de producţie alimentară a acestor întinse teritorii ce înglobează şi regiunile de munte de pretutindeni [3].

Referindu-ne la ţara noastră şi la zootehnie şi formulînd sintetic, Carpaţii ar putea deveni într-un viitor destul de apropiat, o zonă analogă unei întreprinderi gigant, profilată pe realizarea de produse animaliere nepoluate chimic, de calitate superioară şi garantate sanitar, urmînd să beneficieze pe aceste considerente şi de forme de valorificare la preţuri superioare, echivalente, inclusiv sau poate chiar mai ales la export.

Nu putem subscrie la ideea comodă că depopularea ar fi soarta firească a muntelui, luînd ca exemplu unele situaţii din alte ţări, unde au existat alte condiţii istorice, alte tradiţii şi alt tip de crescător de animale montan şi pentru care zona de munte este posibil să întrunească mai puţine semnificaţii decît în cazul specific al ţării noastre.

Am putea, dimpotrivă, afirma că, în noile condiţii create de socialism, pentru prima dată în istoria patriei noastre apare ca posibilă o asistare

ştiinţifică şi materială a zonei de munte, că acest proces este condiţionat de asimilarea unei concepţii evoluate, de depăşire a perioadei de cercetare şi semnalare, de abordare hotărîtă a unei probleme complexe de cea mai înaltă valoare naţională, s-ar putea spune, o înscriere exemplară într-o perioadă a revoluţiei tehnico-ştiinţifice.

Dacă specificitatea montană nu ne oferă cîmpul de aplicare a unuia sau altuia dintre sistemele agricole în linii generale investigate, ne oferă în schimb o excepţională ocazie de a inova, de a crea în spiritul exigenţelor impuse de nivelul pretenţiilor deceniului opt al secolului XX, al dezvoltării ştiinţei contemporane, în spiritul nevoilor şi urgenţelor impuse atît de explozia demografică — realitate efectivă — cît şi de mutaţiile survenite la toate nivelurile prin acţiunea civilizaţiei tehnice şi prin consecinţele impactului dintre om şi natură, în ultimă instanţă fiind în discuţie însăşi perenitatea vieţii umane.

---

[3] Organizaţia Naţiunilor Unite a mai întreprins şi prin U.N.E.S.C.O., instituţie specializată pentru educaţie, ştiinţă şi cultură, două acţiuni destinate problemei interdependenţei dintre viaţa umană şi potenţialurile de susţinere a naturii : prima în 1964, prin *Programul Biologic Internaţional*, cu scopul primordial de apreciere a productivităţii ecosistemelor terestre şi acvatice, investigarea realizîndu-se prin institute de cercetare din 60 de ţări.

Cea de a doua acţiune, mai apropiată de context, a început în 1968, la Conferinţa interguvernamentală, organizată de U.N.E.S.C.O. la Paris, unde economişti, sociologi, ecologi, urbanişti etc., propun „Planul unui program interguvernamental şi interdiscliplinar pe termen lung, privind *OMUL şi BIOSFERA* (MAB)", sub egida Consiliului Internaţional de Coordonare al U.N.E.S.C.O., prin I.C.S.U., înfiinţînd „Comisia OM—BIOSFERĂ"", România fiind aleasă în Consiliul de coordonare a Programului. Lansarea Programului Om—Biosferă a avut loc în sesiunea de la Paris din 9—19 noiembrie 1971, la care România a fost reprezentată de acad. Ştefan Milcu, preşedintele Comisiei Naţionale, şi prof. A. Banu. Dintre cele 13 „proiecte ştiinţifice internaţionale ale Programului Om—Biosferă", selectăm :

— Impactul activităţii umane asupra dinamicii ecosistemelor de munte ;
— Conservarea zonelor naturale şi a resurselor genetice pe care le conţin ;
— Evaluarea ecologică a consecinţelor utilizării pesticidelor şi a îngrăşămintelor asupra ecosistemelor terestre şi acvatice ;
— Incidenţele marilor lucrări asupra omului şi asupra mediului său înconjurător ;
— Consecinţele reciproce ale evoluţiei demografice şi genetice şi ale transformărilor mediului înconjurător ;
— Percepţia calităţii mediului înconjurător.

Pentru fiecare proiect au fost indicate organizaţiile sau programele internaţionale pentru colaborare, printre care se află :

— Organizaţia Naţiunilor Unite pentru alimentaţie şi agricultură (F.A.O.) ;
— Organizaţia Mondială a Sănătăţii (O.M.S.) ;
— Uniunea internaţională pentru conservarea naturii şi a resurselor sale (U.I.C.N.) ;
— Organizaţia meteorologică mondială (O.M.M.) ;
— Programul Naţiunilor Unite pentru dezvoltare (P.N.U.D.) ;
— Consiliul Internaţional de Ştiinţe Sociale (C.I.S.S.).

(După acad. E. Pop, ref. „Despre Programul OM—Biosferă", simpoz./10.V.1974, Cluj-Napoca.)

(În ţara noastră este cunoscută ca deosebit de activă Filiala Academiei R.S.R. din Cluj-Napoca, Subcomisia OM—Biosferă).

CUPRINSUL

Prefață 7
Introducere 11
Documente de partid și de stat. Referiri și măsuri privind dezvoltarea zonelor de munte necooperativizate ale R.S. România. 19
Considerente de ordin istoric 27

PARTEA ÎNTÎI : ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE.

Prezentarea zonelor investigate 43
Date climatologice 45
Zone carpatice caracteristice 47
Aria cercetării 50

CAPITOLUL I. : **OAMENII**

Forța de muncă. Tendințe de migrație și influența asupra zooeconomiei montane 53
Sondaj referitor la intențiile de viitor 55
Tipuri de crescători de animale munteni 64

CAPITOLUL II. **PĂMÎNTURI**

Terenurile montane. Caracteristici. Tipuri de exploatare. Tipuri de vetre de sat 77
Structuri de proprietate 82
Terenurile furajere din administrarea silvică. Raporturile dintre silvicultură și zootehnie 86
Loturile experimentale și rezervațiile. Fauna 90
Despre stîne, adăposturi de pe pășuni și ciobănit 90
Transhumanța 96
Practica iernării în munte 99
Tipuri de adăposturi montane 100
Terenuri montane 109
Gospodării montane în zone înapoiate 116

CAPITOLUL III. **ANIMALE**

Taurinele 121
Ovinele 131
Caprinele 135
Alte specii 136
Bubaline 137

Reproducţia animalelor

Taurinele 138
Alte specii 143
Alimentaţia animalelor în zona de munte 144
Transporturile 152
Calcule orientative 162

CAPITOLUL IV. **CONSTRUCŢII**

Adăposturi, microclimat, igienă 169
Tipuri de grajduri în Carpaţi 172
Curţi interioare, în diverse zone carpatice 177

Alte aspecte ale vieţii productive în Carpaţi :

Obţinerea şi conservarea fînurilor 181
Surse de apă 185
Materiale de construcţie 187
Practici defectuoase 188
Zootehnia montană şi orientările actuale asupra sistematizării satului din zona de munte 189
Tipuri de vetre de sat 191
Sistematizarea şi sistemul de iernare cu animalele pe terenurile îndepărtate 192
Rezerve montane. Posibilităţi de rentabilizare a zootehniei . . 196
Turismul rural montan 196
Perspective turistice în ruralul montan românesc. (Gospodării) 199
Pomicultura 209
Apicultura 211
Fructele de pădure 213
Ciupercile 214
Plante medicinale 214
Piscicultura gospodărească 215
Meşteşugurile 215
Artizanatul 216
Probleme ale funcţionării serviciilor veterinare din zona de munte 219
Calitatea furajelor şi produselor animaliere obţinute în zona de munte. Corelarea cu aspecte ale exportului 221
Aspecte ale sistemului de învăţămînt în ruralul montan . . . 223
Experienţe montane-carpatine 223

Orientări 224
Aspecte montane din Cehoslovacia, Yugoslavia și Austria . . 225
Concluzii 235

PARTEA A DOUA : DEZVOLTAREA ZONEI DE MUNTE.

Soluții referitoare la forța de muncă 239
Mecanizarea lucrărilor zootehnice în zona de munte 244
Minimașini agricole cu funcționalitate multiplă 247
Posibilități de organizare a reproducției taurinelor în zona de munte 253
Alegerea sistemului și asigurarea materialului de reproducție 256
Valorificarea integrală a rezervelor biologice din cadrul speciei taurină 260
Creșterea oilor 265
Adaptarea sistemului de învățămînt și legarea școlii de producție 268
Organizarea serviciului veterinar din zona de munte 269
Zootehnia montană și consumul de furaje concentrate 271

Rezerve montane valorificabile :

Pomicultura și fructele de pădure 273
Ciupercile comestibile 274
Piscicultura 274
Producția artizanală 275
Albinăritul și plantele medicinale 275
Meșteșugurile 276
Turismul rural-montan, o componentă a evoluării crescătorilor de animale, a civilizației montane 277
Aspecte și interrelații din cadrul procesului sistematizării satului zonei de munte 280
Direcția de acțiune zootehnică 281
Relația modernizare-sistematizare-învățămînt 285
Aspecte ale estetizării construcțiilor din zona de munte . . . 285
Echilibrarea raporturilor dintre silvicultură și zootehnie . . 287
Specificitatea zonei de munte în corelație cu industrializarea . 289
Perspective ale zootehniei montane 290

PARTEA A TREIA : ANALIZA POSIBILITĂȚILOR DE ORGANIZARE A VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚILOR ÎN RURALUL MONTAN ROMÂNESC

Definirea cadrului operațional 298
Organizarea serviciilor de stat 300
Instituții și întreprinderi ce se ocupă de problemele creșterii animalelor în zona de munte 300
Organizarea crescătorilor de animale 304
Structuri sociale care pot interesa asociațiile comunale . . . 305
Sarcini ce ar urma să revină asociațiilor crescătorilor de animale (pomicultorilor) din zona de munte necooperativizată a R.S. România 308

Principii de conducere pentru asociațiile crescătorilor de animale dintr-o regiune experimentală 311
Baza materială a asociației comunale 313
Modul organizării asociațiilor 314
Etape și tipuri de asociații 317
Asociațiile simple 318
Asociațiile semicomplexe 320
Asociațiile complexe 320
Asociațiile conjugate 320
Variante de organizare. Concluzii. Opinii 321
Elemente ce conferă asociațiilor caracter socialist 326
DATE ORIENTATIVE 328
Suprafețe 328
Efective de animale 328
Producții 329
Listă orientativă cu produse zooagricole proprii zonei de munte 335
Aprecieri economice 336
ÎNCHEIERE 343
Aspecte de la expoziții de animale din zona de munte 344
Avenir dans les Carpates (Resumée) 351
Zukunft in den Karpaten (Zusammenfassung) 357
Bibliografie 363

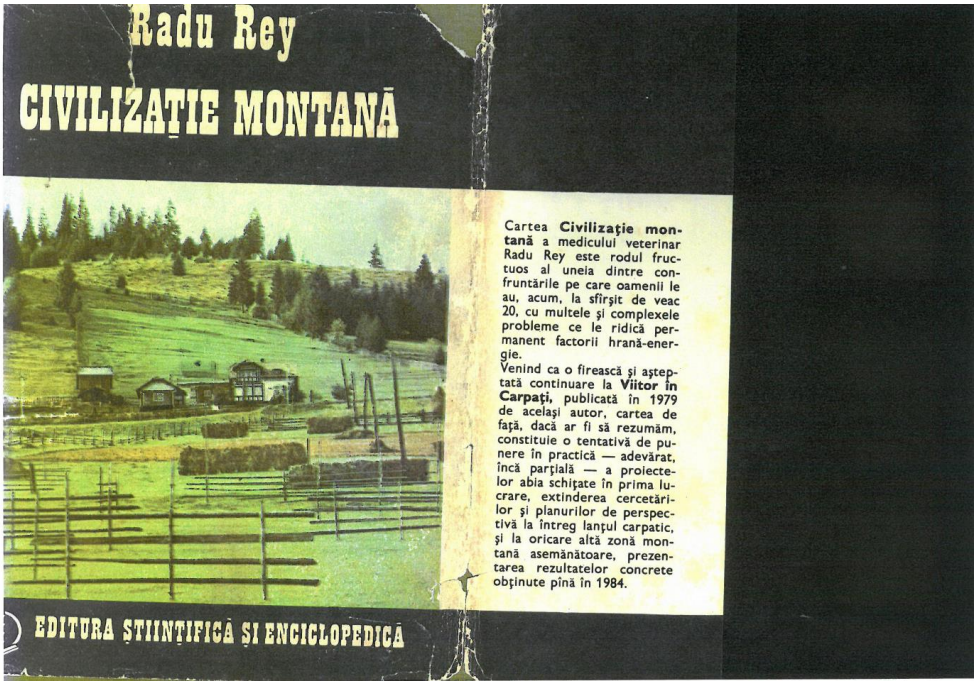

- 280 pagini -

Coperta și supracoperta: GH. G. MARINESCU

Radu Rey

CIVILIZAȚIE MONTANĂ

HRANĂ — ENERGIE — ECOLOGIE

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
București, 1985

Redactor : DOINA ELENA CIOACĂ
Tehnoredactor : MARILENA DAMASCHINOPOL

Coli tipar : 17,5, planșe color 32 pag.,
planșe alb-negru 60 pag.
Bun de tipar : 3.09.1985

Comanda nr. 50 223
Combinatul poligrafic CASA SCÎNTEII
București — R.S.R.

PREFAȚĂ

Sfîrșitul secolului XX este profund marcat de confruntarea omului cu problematica acută determinată de factorii hrană — energie — ecologie.

Știința își canalizează din ce în ce mai accentuat eforturile pentru descoperirea unor noi resurse și reconsiderarea resurselor neglijate în perioada marșului triumfal al dezvoltării industriale.

Cartea *„Civilizație montană"* reprezintă un remarcabil aport adus tocmai acestor stringente probleme de actualitate și de viitor imediat sau mai îndepărtat.

Integrîndu-se în procesul vast, deosebit de complex, al noii revoluții agrare a României socialiste, lucrarea abordează spațiul zonelor de munte necooperativizate, avînd drept scop principal însuși obiectivul fundamental al politicii agrare a partidului și statului nostru: punerea în valoare deplină, la potențial, a capacității de producție a pămîntului, inclusiv a acelor terenuri agricole ce se află în cadrul gospodăriilor particulare de munte, utilizarea cît mai completă a resurselor economice, descoperirea de noi resurse, fixarea în sate și la agricultură a unor noi generații, introducerea progresului tehnic, sporirea gradului de civilizație și atenuarea treptată a diferențelor dintre sat și oraș.

Venind în continuitate cu lucrarea *„Viitor în Carpați"*, care s-a bucurat de o primire elogioasă*, fiind considerată lucrare de referință, cartea *„Civilizație montană"* aduce numeroase elemente noi, atît sub aspect informațional, dar mai ales privind ideatica montană supusă dezbaterii, interpretarea relațiilor dintre om și natură în spațiile montane, decriptarea unor „necunoscute", emiterea unor orientări de perspectivă îndelungată și argumentarea unor numeroase propuneri privind soluționările posibile.

Abordarea perspectivei montane din unghi polidisciplinar — agricol, zootehnic, turistic, arhitectural, cultural-educativ, estetic și ecologic, dar mai ales economic —, oferă cititorului o deschidere largă asupra complexității problematicii ruralului montan, conținînd aici mai puțin unele suficiențe sau insatis-

* *Viitor în Carpați*, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1979, de același autor.

facții stadiale și infinit mai mult ceea ce ar urma să se împlinească, prin forța demiurgă a omului de la munte.

Din acest motiv ne aflăm în fața unei cărți tonice, optimiste, o carte viitorologică, încurajatoare pentru societate și, în primul rînd, pentru subiectul principal al tematicii sale: generațiile tinere de agricultori munteni, ele însele reprezentante virtuale ale viitorului în montan.

Considerînd munții un spațiu vital posibil, o „supapă de siguranță" în calea presiunii demografice previzibile încă de la începutul mileniului III, un potențial producător de hrană cu înalte calități biologice, sînt promovate soluții și metode numeroase, dar ponderate, fără excesive tehniciste, energiile „blînde" și mai ales cele reciclabile, atitudinile ecologiste prevenitoare.

O reîntoarcere la natură a omului, fără a o violenta, cu respect față de ceea ce este valoros în tradiție, dar și cu intenția de selecționare și adăugire a acelor cuceriri ale științei care pot veni în sprijinul omului, a capacității și randamentului său de muncă, a ameliorării modului său de viață.

Apreciind îngrășămintele naturale, fînețele și pășunile naturale, ca factori de bază pentru asigurarea continuității și evoluției agriculturii și altor activități însoțitoare în intramontan, a necesarului de hrană pentru animale cu minim consum energetic, reconsiderînd unele valoroase metode tradiționale, se consideră că, față de productivitatea scăzută a pămîntului, de diversitatea și variabilitatea condițiilor naturale din munți, soluția ce se verifică a fi potrivită pentru punerea în valoare a capacității de producție a pămîntului este dată de însăși prezența gospodăriilor agricultorilor relativ apropiată față de terenul agricol, rezolvîndu-se astfel unul dintre cele mai dificile aspecte: problema transporturilor și mai ales a transporturilor grele.

Aceste realități impun perfecționarea unor principii de sistematizare în spațiul montan agricol, aducînd în discuție noi aspecte predominant economice, ca și necesitatea unor interpretări diferențiate după condițiile din montan, chiar o nouă valență a noțiunii de sistematizare: *sistematizarea montană*.

Autorul privește lucrurile așa cum sînt, preferînd să treacă direct la corective, puneri în ordine, la înnobilarea realităților date de tradiții prin metode și soluții pe care le enunță fără a le considera și exhaustive.

Viziunea sa globală nu se suprapune specialităților, pătrunzînd numai atît cît consideră necesar pentru culegerea informației și impulsionarea unor acțiuni concertate, colaborative, între ramurile implicate sau posibile de implicare.

Întregul concept se constituie într-o demonstrație în favoarea conturării unor forme specializate de organizare, prin intermediul cărora ar urma să se desfășoare evoluția în montan.

Faptul că o astfel de proiectare, sau segmentele sale, ar putea fi luate în considerare și aplicate, în anumite condiții date chiar ca atare, sau faptul că în alte condiții ar fi necesare adaptări și modificări, constituie tocmai valoarea utilă a eforturilor depuse de autor.

Există o înlănțuire logică a lucrurilor, un început, un conținut și un terminus, prinse într-un tot unitar, consistent, de factură complexă.

În esență, lucrarea propune un „proiect cadru" de amenajare pentru regiunile de munte, destinat condițiilor munților României, în primul rînd, dar valabil totodată oricărei regiuni muntoase din lume, cu un ansamblu de condiții asemănător, cel puțin parțial, ideile și soluțiile prefigurate putîndu-și găsi loc pentru aplicabilitate oriunde există munți și posibilități pentru practicarea agriculturii.

Prin cele două lucrări mai importante publicate, *„Viitor în Carpați"* și *„Civilizație montană"*, Radu Rey se dovedește a fi nu atît un „idealist" cît mai ales „un vizionar inspirat", convingător ancorat în realitățile teritoriului său principal, pus sub observație: munții.

„Civilizație montană" privește departe, necesitînd decenii, sau și mai mult, pentru împlinire, multe dintre propuneri putîndu-se înfăptui mai curînd, unele chiar înfăptuindu-se.

Autorul a căutat esențe pe care le îmbină cu detaliul, eliberîndu-și gîndirea din corsetul prezentului și concentrîndu-și eforturile asupra perspectivei, a proiectării traseului pașilor următori.

Cînd proiectează, refuză să țină cont de acele realități și tendințe de moment pe care le consideră, deocamdată, fie prea conservatoare, fie imperfecte. Un astfel de mod de lucru se pare că rămîne și singurul prin care „vechiului conservator" i se poate opune o viziune înnoitoare.

Radu Rey nu este deci un profesionist ci un expert-montanolog ce se străduiește să transmită celor din jur propriul său optimism și care a adunat cu migală informație timp de peste 15 ani, analizînd, reanalizînd, experimentînd adaptîndu-se mereu și din mers la noi realități și fenomene, confruntîndu-se cu eșecuri, fără a dispera, acceptîndu-și condițiunea de pionier, cu perseverența demnă a omului conștient de misiunea sa.

Dacă un viitorolog ca Alvin Toffler definește cele două mari „valuri" parcurse de omenire, limitat la teritoriul montan Radu Rey ne arată cum societatea montană, munții, tocmai prin rămînerea lor mai în urmă în perioada industrială dobîndesc acum șansa de a pătrunde spre „valul III", mai puțin afectați de efecte negative, integrabili în sisteme de gîndire logice, ponderate și realiste.

Dincolo de pasiunea sa de cercetător, dincolo de aspirațiile spre construcție creativă, autorul este și un factor de atitudine civică, militant remarcabil în favoarea cauzei nobile a existenței umane în munți*.

Lucrarea este structurată în cinci părți, fiind însoțită de scheme sintetice și numeroase fotografii ilustrînd realități montane, din zonele investigate în profunzime de autor, și concepția sa de perspectivă.

* Dr. Radu Rey este autorul a numeroase publicații: lucrări, broșuri, articole, cu subiect montan, ideile sale fiind găzduite de cele mai prestigioase publicații din țară, larg difuzate de mijloacele de mass-media, publicate și în străinătate.

Partea întîia, introductivă, include aspectele teoretice derivate din raporturile om-natură în spațiul agricol montan, conturarea în rezumat a fenomenologiei montane, căilor și mijloacelor de înaintare.

Cea de *a doua parte* cuprinde informații din țară și din străinătate, privind realități și moduri de tratare ale problemelor ruralului montan și o amplă dezbatere a principalelor caracteristici, raporturi, interpretări, cauzalități, cu prefigurarea și argumentarea soluțiilor ce pot fi destinate unui curs de dezvoltare în regiunile muntoase.

A treia parte, mai amplă, este destinată proiectării formelor posibile de evoluare, creației.

Se atribuie mare importanță elementului educațional, sporirii considerabile a nivelului de instruire agrozootehnică dar și polivalentă, a locuitorilor satelor de munte, învățămîntul în profil agromontan considerîndu-se pîrghie principală de menținere și dezvoltare pentru agricultura montană. Manualele de agricultură, zootehnie și economie montană, microformele școlare, rolul extins al școlii de munte în instruirea și a agricultorilor-părinți, cunoștințele micmeșteșugărești și importanța atelierelor practice, educația turistică, se constituie în mijloace destinate formării unui nou tip de agricultor de munte.

Una dintre căile posibile de evoluare este văzută în ameliorarea calităților productive ale raselor de animale, mai ales a speciilor bovină și ovină, „neconcurente" cu omul. Metodele de îmbunătățire a modului de organizare a reproducției, selecția sistematică, dotațiile, tîrgurile și expozițiile, formele de stimulare, converg spre atingerea nu doar a unor țeluri cantitative, ci și spre situația ca România să devină furnizore de rase de animale, aici de rase „de munte".

Este acordată cea mai mare atenție calității produselor agroalimentare, mai ales proteinei animale obținută în condițiile de naturalitate și polimorfism floral, în zonele carpatine, văzîndu-se în acest aspect calitativ un veritabil suport pentru o posibilă evoluție favorabilă în montan, „produsele biologice" fiind considerate drept altă pîrghie majoră, atît pentru cointeresarea producătorilor și influențarea astfel a sporirii producției destinată consumului intern, cît și pentru succesul acestui tip de produse în sistemul turistic și în noi viitoare relații de export.

Un loc însemnat este acordat organizării cercetării și experimentărilor, realizării prealabile a modelelor, creării „stațiilor-pilot" și pe această bază extinderii a ceea ce s-a verificat. Un număr de stațiuni experimentale și un institut de montanologie ar putea deveni cîteva dintre realitățile prefigurate.

Capitolul destinat formelor posibile de cointeresare a producătorilor dezbate mai multe posibilități, diferențiate după condițiile naturale, gradul de izolare sau nivelul modernizării, al igienizării gospodăriei. Interesantă apare metoda condiționărilor agricole, intenția fiind, pe de o parte, stimularea producătorilor, iar pe de altă parte, canalizarea investițiilor acestora spre modernizări cu efect productiv.

Se tratează și posibilitățile complementare de activitate, valorificarea unor rezerve de timp ale agricultorilor prin mică industrie, mai ales la domiciliu și aici apărînd, ca noutate, un sistem de condiționări agricole.

Tratat pe larg, cu elemente comparative, agroturismul este considerat ca fiind una dintre expresiile intensivului în montan, o cale posibilă de determinare a tineretului la stabilizare în satul de munte, de sprijinire indirectă a agriculturii montane, de stimulare a civilizării vieții la munte și, totodată, de reconfortare organică a turiștilor, oamenii urbanului industrializat.

În *partea a patra* a cărții se tratează rolul gospodăriilor-model, se prezintă chiar un astfel de proiect, acordîndu-se atenție aportului ce poate fi adus de instituțiile culturale în satele de munte, efectele răsfrîngîndu-se, chiar dacă indirect, asupra economiei.

O idee de bătaie lungă, destinată viitorului, este cea a „umanizării" spațiilor montane lipsite de populație agricolă, subexploatate. Satele viitorului reprezintă o prefigurare a unor noi așezări, moderne, „stații-pilot" experimentale în interiorul cărora se dezvoltă interacțiuni, investiții colective, se abandonează separatismul exagerat, se evită fărîmițarea gospodăriilor și se asigură condiția rentabilității.

Inspirată este introducerea, în finalul cărții, a unei părți destinate agricultorului de munte, care cuprinde recomandări utile, de corectare a unor practici tradiționale prea puțin favorabile, mai ales în modul de construire a grajdurilor și gospodăririi îngrășămintelor naturale și fînurilor, accentul căzînd pe acele aspecte a căror rezolvare poate conduce spre rezultate economice superioare și imediate, fără propuneri sofisticate și costisitoare, mai ales prin bună organizare, cu investiții în regim de economii.

Văzută prin cele patru mari dimensiuni principale — agricultura, zootehnia, agroturismul și mica industrie —, perspectiva evoluției în montan este prezentată ca indisolubil legată de factorul *calitate:* a forței de muncă, a raselor de animale, bazei furajere, dotațiilor, calitatea produselor agroalimentare, a raporturilor sociale, toate acestea ca elemente componente a însăși calității existenței umane, în condițiile date de socialism, în regiunile muntoase românești.

Ori *calitatea* constituie tocmai unul dintre marile fire roșii care străbat orientările cuprinse în documentele celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român.

Dialogul cu Radu Rey nu poate fi simplu. Profunzimile ce țin de științific și afectiv, analogiile adeseori neașteptate, trecerile bruște de le generalități la detalii, divagațiile coerente, gîndirea de formație polidisciplinară, ancorarea fiecărui amănunt în subiectul „munte", grija pentru mai binele oamenilor, toate acestea și încă altele rezultă din lectura cărții *Civilizație montană*.

Titlu bine ales, deoarece ceea ce face autorul în cartea sa, ceea ce propune, reprezintă o acțiune unitară bazată pe cunoștere, o metodologie destinată realizării, în optică înnoită, a unei civilizații montane moderne.

Conversația interioară a autorului se poartă mai ales între conștiința sa și eternitatea montană, forța modului său de gîndire rezultînd tocmai din simplitatea și siguranța pe care numai cunoașterea le poate nutri.

Prin forma de gîndire ce o dezvoltă, pusă în slujba societății montane din țara sa și de pretutindeni, cartea *Civilizație montană* nu este doar o expresie de patriotism, ci și un act umanist, de militantism pentru triumful rațiunii, al vieții.

Acad. GRIGORE OBREJANU

PARTEA ÎNTÎI

- RELAȚIA: PĂMÎNT — PLANTE FURAJERE — ANIMALE — AGRICULTOR
- POSIBILITĂȚI ȘI TENDINȚE RAȚIONALE
- AVANTAJELE TEHNOLOGIILOR AGRICOLE TRADIȚIONALE DIN INTRAMONTAN
- UNELE METODE ȘI MIJLOACE DE MODERNIZARE
- ACTIVITĂȚI AGROMONTANE COMPLEMENTARE

CUPRINS

Prefață 5
Argumentum 11

PARTEA ÎNTÎI

I. Considerente generale 14
Relația: pămînt — plante furajere — animale — agricultor 16
Posibilități și tendințe raționale 20
Avantajele tehnologiilor agricole tradiționale din intramontan 21
Unele metode și mijloace de modernizare 22
Activități agromontane complementare 24
Agroturismul 24
Microindustriile 25

PARTEA A DOUA

Unele informații asupra modului de tratare a problemelor agriculturii de munte pe plan mondial 32
Din experiența tiroleză 32
Din alte țări 33
Cîteva dimensionări privind agricultura în zonele de munte necooperativizate ale R.S. România 37
Locul agriculturii montane în ansamblul agriculturii 39
Problematică agromontană — orientări și perspective 41
Sistematizarea montană 42
Carpații — particularități 44
Montanul și echilibrul agrosilvic 45
Munții și factorul „rasa de animale" 46
Mecanizarea în perspectivă agromontană 51
Agricultura montană și îngrășămintele minerale 52
Ipoteză: evoluție în montan prin calitatea produselor agricole 54

PARTEA A TREIA — PERSPECTIVE MONTANE — DOMENII. SOLUȚII ȘI ÎPOTEZE DE DEZVOLTARE

I. Învățămîntul în ruralul montan 60
Considerente generale 60
Învățămîntul în școlile primare 63
Învățămîntul gimnazial (V—VIII) 63

277

Învățămîntul în treapta I (IX—X) 64
Grupul școlar experimental agroindustrial-montan 66
Școala profesională agricolă-montană 68
Școala de maiștri 69
Organizarea activităților practice 71
Practica zootehnică și agricolă. Microferma 72
Scopurile unui sistem de învățămînt cu profil agricol montan 76
Instruirea producătorilor și specialiștilor agricoli din zonele de munte 76
Instruirea producătorilor agricoli 76
Un centru de instruire pentru producătorii agricoli 78
Universitatea montană 79
Instruirea cadrelor din domeniul agriculturii montane 80
Învățămîntul agricol superior 81

II. Reproducția principalelor specii de animale în zona de munte. Posibilități de optimizare 83

Bovinele 83
Considerente generale 83
Unele principii de bază 85
Rasele de bovine „de tip montan". Recomandări 85
Metode de lucru — necesități — observații 89
Unele aspecte ale organizării reproducției 91
Alte detalii 92
Eficiența sistemului de reproducție 93
Înlăturarea de la reproducție a masculilor fără valoare zootehnică. Metode pentru reducerea sacrificărilor premature de viței. Reținerea vițelelor pentru creștere și reproducție 95
Însămînțările artificiale 96
Unele necesități de dotare 98
Fișele de evidență. Registrul genealogic 99
Tîrgurile și expozițiile de animale 100
Tîrgurile obișnuite 100
Tîrgurile de rasă 101
Expoziția-tîrg 102
Reproducția ovinelor 102
Reproducția porcinelor 103
Unele interrelații și exemplificări 103

III. Cercetarea agricolă montană 110

O stațiune experimentală montană 111
Unele posibilități de structurare a unei stațiuni experimentale montane 113
Un institut de montanologie 119
Activitatea unui institut de montanologie 120

IV. Forme posibile de cointeresare a producătorilor agricoli din zonele de munte 123

Produsele biologice 123
Produsul „lapte de vacă" 124
Stimularea crescătorilor de animale, din zonele de munte pentru predarea la fondul de stat a unor cantități cît mai mari de lapte 127
Produsul „carne de bovine" 131
Stimularea crescătorilor de animale, din zonele de munte, pentru predarea la fondul de stat a unor cantități cît mai mari de carne de bovine 133
Prevenirea sacrificărilor timpurii de viței 134
Categorii speciale de bovine adulte, în sistemul de cointeresare: 135
Boii de muncă 135
Taurii de reproducție 135

V. Obiective agricole în satul de munte 138
Unităţi mici, locale de prelucrare a produselor agricole 138
Punctele de colectare şi prelucrare a laptelui 138
Punctele de sacrificare şi măcelăriile săteşti 138
Magazinul agricol montan 139
Staţiunile de mecanizare pentru zona de munte 140

VI. Industria mică în ruralul montan 141
Munca la domiciliu 142
Volumul producţiei microindustriale. Normele limitate. Variante 143
Unităţi-şcoală, locale, de industrie mică 146
Întreprinderi specializate 146

VII. Agroturismul montan 146
Agroturismul montan de tip naţional 152
Pensiunea gospodărească 153
Motelul-pensiune 154
Mici obiective agroturistice ajutătoare 155
Micropăstrăvăria 155
Microferma 156
Stîna turistică 156
Turismul „familial“ 157
Categoriile de confort şi scopul lor modernizator 158
Agroturismul şi dezvoltarea transportului hipic 159
Valorificarea unor gospodării părăsite 160
Gospodăriile „de reprezentare“ 161
Gospodăriile agroturistice „de extremă“ 161
Unele obiective realizabile în montanul amenajabil agroturistic, în organizare de stat 166
Parcul turistic 166
Ferma cinegetică 167
Microferma — model 167
Păstrăvăria 168
Micropăstrăvăria 168
Grădina zoologică 169
Atelierele microindustriale 169
Motelul cinegetic 169
Magazinul turistic 170
Un complex agremental turistic montan 170

PARTEA A IV-A — GOSPODĂRIA MONTANĂ-MODEL

Rolul educativ-instructiv al gospodăriilor „model“ în cadrul unui proces agricol montan evolutiv 176
Un proiect de gospodărie montană-model 178
Construcţia propriu-zisă 179
Casa de locuit 179
Corpul de anexe gospodăreşti 182
Grajdul pentru animale 183
Animalele 188
Alte anexe productive 190

Terenul agricol 194
Diversificarea gospodăriei model 198
Un proces de „umanizare montană": 198
O nouă profesiune: „agricultor de munte" 202
Factorul cultural 203
Îndrumarea agricolă 204

PARTEA A CINCEA — RECOMANDĂRI PRACTICE DESTINATE AGRICULTORULUI DE MUNTE

Cîteva date 208
Grajdul cu animale. Neajunsurile unui grajd tradiţional şi unele recomandări de modernizare 208
Organizarea colectării purinului 209
Aerisirea grajdului 213
Igiena în grajd 215
Adăparea animalelor 216
Rolul şi importanţa gunoiului de grajd 217
Amenajarea unei platforme de bălegar 219
Organizarea interioară a unui grajd 220
Conservarea finurilor 223
Construirea unui finar 224
Calitatea finurilor. Importanţa trifoiului 225
Mica mecanizare 227
Cultura arbuştilor fructiferi 229
Efectele economice ale modernizărilor 230
O gospodărie frumoasă 231
Încheiere 233
Din partea autorului 234
Bibliografie 245
Rezumat în limba franceză 253
Rezumat în limba engleză 256
Rezumat în limba germană 260
Rezumat în limba rusă 264
Rezumat în limba spaniolă 268

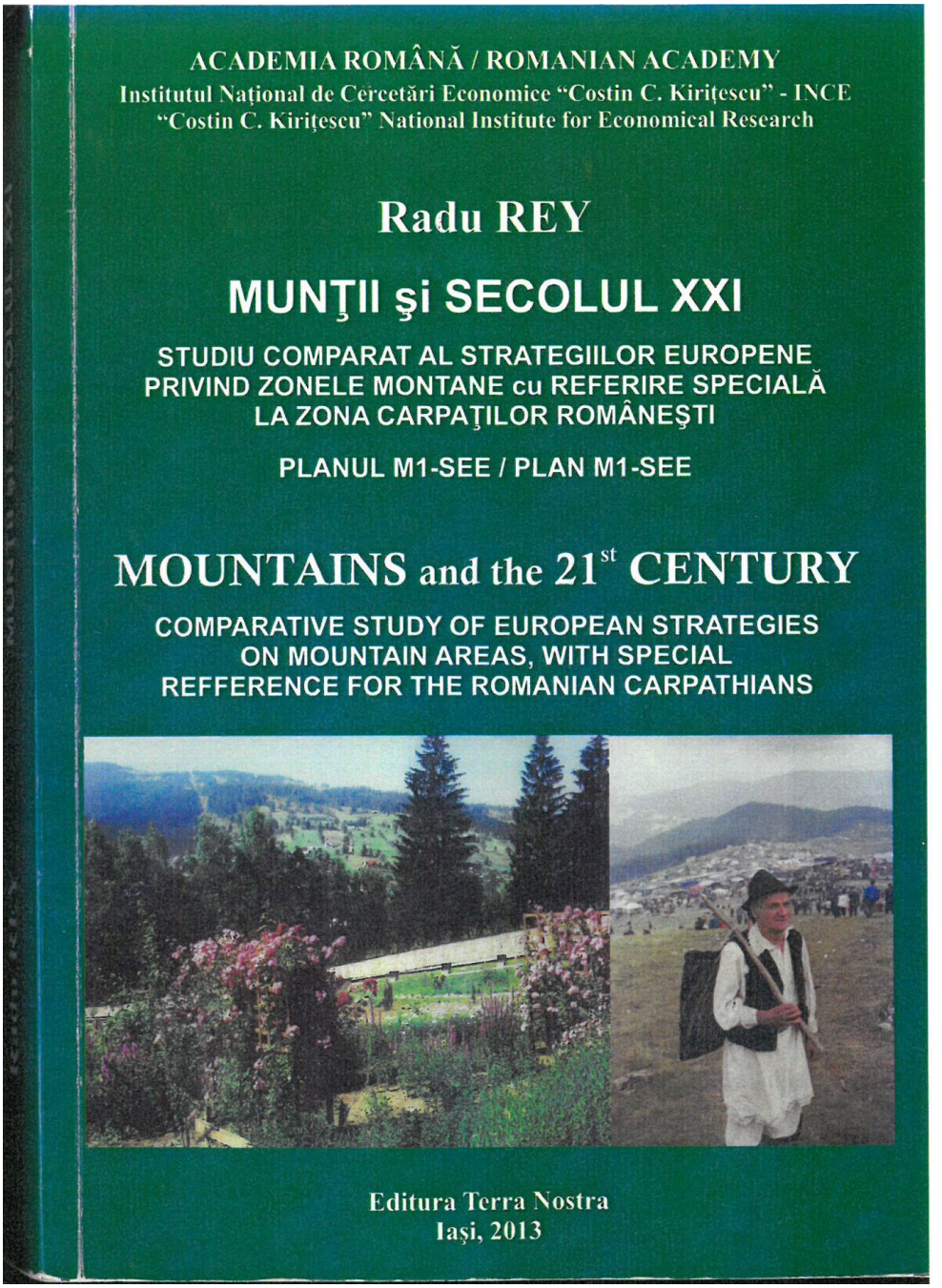

- 604 pagini (l. română/engleză)

Prof. univ. dr. honoris causa Radu REY

Cercetător ştiinţific gr. I; Membru al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu Şişeşti";
Director - Centrul de Economie Montană - INCE / Academia Română; Preşedinte - Forumul Montan din România;
Senator al EUROMONTANA; 40 ani de consacrare în formarea populaţiilor şi mediului montan; Peste 300 de publicaţii cu referire la zona montană; Cărţi de referinţă: "Viitor în Carpaţi" şi "Civilizaţie montană" cu circulaţie internaţională; Pionier al montanologiei româneşti; Fondator al sistemului instituţional, guvernamental-neguvernamental şi juridic destinat zonelor montane din România; Iniţiator şi finalizator de proiecte pilot, naţionale şi internaţionale (Consiliul Europei, Banca Mondială, Comisia Europeană, Phare, România - Ucraina);
Studii de bază: Medicină veterinară şi studii postuniversitare în economie rurală montană - Universitatea din Innsbruck - Tirol, Austria.
Funcţii deţinute: Preşedinte (secretar de stat) al Comisiei Zonei Montane din România (1990); Director general - Agenţia Naţională a Zonei Montane (Ministerul Agriculturii şi Pădurilor);
Funcţii eligibile: Vicepreşedinte al Euromontana;Preşedinte - Forumul Montan din România;Senator al Euromontana;
Distincţii: Decorat cu înaltul Ordin - Steaua României - în rang de Cavaler;Multiple premii şi diplome naţionale şi internaţionale.

First degree scientific researcher; Member of "Gheorghe Ionescu Şişeşti" Academy of Agricultural and Forest Sciences; Director - Center of Mountain Economy - INCE / Romanian Academy; President - Romanian Mountain Forum; Senator of EUROMONTANA; 40 years dedicated to training of mountain population and protection of mountain environment; More than 300 publications on mountain area;
Books: "Future in the Carpathians" and "Mountain civilisation" internationally distributed; Pioneer-work in the field of Romanian mountain research; Founder of institutional, governmental-nongovernmental and juridical system designed for Romanian mountain areas; Initiator of national and international pilot-projects (European Council, World Bank, European Commission, Romania - Ukraine Phare CBC 2006), successfully completed;
Education: Faculty of Veterinary Medicine and post-graduate studies on mountain rural economy - University of Innsbruck - Tyrol, Austria.
Positions: President (secretary of state) of the Romanian Mountain area Commission (1990); General Director - National Agency of Mountain Area (Ministry of Agriculture and Forests);
Elected as: Vicepresident of Euromontana; President - Romanian Mountain Forum; Senator of Euromontana;
Awards: Awarded the high Order - Romanian Star - as Knight; Many national and international awards and diplomas.

9 786066 230230

CUPRINS

Prefaţă....1
INTRODUCERE 7
CAPITOLUL I - MUNŢII ÎN LUME - EFORTURI PENTRU CONSTRUIREA UNOR POLITICI MONTANE LA NIVEL MONDIAL, EUROPEAN ŞI NAŢIONAL 12
AGENDA 21 – CAP.13 – Munţii 12
FORUMUL MONDIAL AL MUNTELUI 13
GRUPUL ADELBODEN 15
JOHANNESBOURG – 2002 17
ASOCIAŢIA MONDIALĂ A POPULAŢIILOR MONTANE – QUITO – 2002....18
SUMMIT-UL GLOBAL AL MUNŢILOR – BISHKEK (oct.2002) 19
EFECTE – DUPĂ AIM – 2002....21
EFECTE ÎN ROMÂNIA....22
CONTINUITATEA AIM – 2002 23
ALTE EFORTURI EUROPENE ÎN FAVOAREA MUNŢILOR....24
EUROMONTANA ŞI AEM....26
MUNŢII ROMÂNIEI – ÎN 2008....28
CONVENŢIA CARPATICĂ....29
CAPITOLUL II - SINTEZE COMPARATIVE CU PRIVIRE LA UNELE ZONE MONTANE DIN EUROPA (2008) 33
Hartă cu principalii masivi muntoşi europeni....33
Harta munţilor Europei – imagine prin satelit....41
AUSTRIA....42
BULGARIA....44
FINLANDA....47
ITALIA....49
GRECIA....53
SLOVENIA....54
POLONIA....55
SUEDIA....56
MAREA BRITANIE (UK) 58
SPANIA....59
PORTUGALIA....60
GERMANIA....62
NORVEGIA....64
UKRAINA....66
ELVEŢIA – STUDIU de CAZ....68
FRANŢA – Sinteză / STUDIU de CAZ....78
ROMÂNIA – STUDIU DE CAZ....92
Suprafeţe şi populaţii 92
Cadru juridic, strategii şi politici pentru zonele de munte....94
Definirea zonei montane....97
Strategia dezvoltării durabile a zonei montane....97
Legea Muntelui....99
Realizări....100

Concluzii.....103
UNELE ASPECTE COMPARATIVE PRIVIND ZONELE DE MUNTE EUROPENE.....104
ELEMENTE DE DIFERENŢIERE ŞI DE INTERES COMUN PENTRU ZONELE MONTANE EUROPENE.....107
ELEMENTE DE INTERES COMUN.....115
UE-27 ŞI MUNŢII.....117
O STRATEGIE MONTANĂ EUROPEANĂ / Alte aspecte de interes.....121
O schiţă de STRATEGIE destinată zonelor montane din România.....123
UNELE TENDINŢE privind zona montană din România cu semnificaţie şi pentru alte zone montane din Sud-Estul Europei.....128
MEMORANDUMUL FORUMULUI MONTAN DIN ROMÂNIA adresat Parlamentului European, Comisiei Europene şi Consiliului European.....131
MUNŢII ÎN SECOLUL XXI. Reflecţii şi realităţi carpatice româneşti.....135
PRODUSUL MONTAN de CALITATE - ŞANSA MUNTELUI.....142
SUBPROGRAM TEMATIC pentru ZONA MONTANĂ.....150
Mesajul Conferinţei F.M.R./2013.....151
Introducere.....152
Informatii utile şi aspecte generale/Instituţii şi legislaţie.....154
Baza de lucru.....158
Justificarea alegerii.....159
Cadrul instituţional.....162
Cadrul legislativ specializat pentru zona montană.....167
Acţiuni specifice – viziune generală.....170
Acţiuni specifice.....174
Concluzii.....208
CONCLUZII GENERALE.....209

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD.....215
INTRODUCTION.....221
CHAPTER I - MOUNTAINS IN THE WORLD - EFFORTS TO PUT TOGETHER A MOUNTAIN POLICY AT INTERNATIONAL, EUROPEAN AND NATIONAL LEVEL.....226
AGENDA 21 – CHAPTER 13 – Mountains.....226
THE INTERNATIONAL FORUM OF THE MOUNTAIN.....227
THE ADELBODEN GROUP.....230
JOHANNESBOURG – 2002.....232
THE WORLWIDE ASSOCIATION OF MOUNTAIN POPULATIONS – QUITO – 2002.....232
GLOBAL MOUNTAIN SUMMIT – BISHKEK (oct.2002).....234
CONSEQUENCES – AFTER AIM – 2002.....235
CONSEQUENCES IN ROMANIA.....236
AIM CONTINUITY – 2002.....237
OTHER EUROPEAN EFFORTS IN FAVOR OF THE MOUNTAINS.....238
EUROMONTANA AND AEM.....240
ROMANIAN MOUNTAINS – in 2008.....243

THE CARPATHIAN CONVENTION 244
THE CARPATHIANS.....246
CHAPTER II - COMPARATIVE SYNTHESIS CONCERNING SOME MOUNTAIN AREAS OF EUROPE.....248
Map with the main European mountain massifs.....248
The map of Europe's mountains – satellite imagine.....256
AUSTRIA.....257
BULGARIA.....259
FINLAND.....262
ITALY 264
GREECE.....268
SLOVENIA.....269
POLAND.....270
SWEDEN.....271
GREAT BRITAIN.....272
SPAIN.....274
PORTUGAL.....275
GERMANY.....276
NORWAY.....279
UKRAINE.....281
SWITZERLAND - A CASE STUDY.....282
FRANCE – Synthesis/STUDY OF CASE.....292
ROMANIA- STUDY OF CASE.....305
Surface and populations 305
Juridical background, strategies and policies for mountain areas.....307
Comments on the juridical background in favor of mountains.....309
The definition of mountain area.....310
The strategy of sustainable development of mountain area.....310
The Mountain Law.....312
Realizations.....314
Conclusions.....316
SOME COMPARATIVE ASPECTS CONCERNING THE EUROPEAN MOUNTAIN AREAS.....318
SOME ELEMENTS OF DIFFERENTIATION AND OF COMMUNE INTEREST FOR THE EUROPEAN MOUNTAIN AREAS.....321
ELEMENTS OF COMMUNE COMMON INTEREST.....330
EU-27 AND THE MOUNTAINS.....332
A EUROPEAN MOUNTAIN STRATEGY / Other interest aspects.....336
A sketch of STRATEGY addressed to the mountain areas from Romania.....338
Sketch - „THE STRATEGY OF LASTING DEVELOPMENT OF MOUNTAIN AREA from ROMANIA" 339
SOME TENDENCIES concerning the mountain areas in Romania with signification for other areas from the South-East of Europe 343
MEMORANDUM of the ROMANIAN MOUNTAIN FORUM addressed to European Parliament, European Commission and European Council.....347

THE MOUNTAINS IN THE 21ST CENTURY - Reflections and realities of the Romanian Carpathians 351
MOUNTAIN QUALITY PRODUCT - CHANCE OF THE MOUNTAINS 358
THEMATIC SUBPROGRAM for MOUNTAIN AREA 366
THE MESSAGE OF THE „ROMANIAN MOUNTAIN FORUM'S NATIONAL CONFERENCE /2013 367
INTRODUCTION 368
USEFUL INFORMATION and GENERAL ASPECTS / INSTITUTIONS and LEGISLATIONS 370
WORKING BASIS 375
JUSTIFICATION OF THE NECESSITY 376
INSTITUTIONAL FRAMEWORK 379
LEGISLATIVE FRAMEWORK - SPECIALIZED, for mountain areas 383
SPECIFIC ACTIONS - GENERAL VIEW 387
SUBPROGRAM for mountain area - SPECIFIC ACTIONS 392
CONCLUSIONS 424
GENERAL CONCLUSIONS 425
EFORTURI ÎN FAVOAREA REGIUNILOR DE MUNTE / EFFORTS IN FAVOR OF THE MOUNTAIN AREAS / Imagini / Photos 429
CAPITOLUL III - PLANUL M-1 – SEE - UN POSIBIL PROIECT POLITIC AL UNIUNII EUROPENE pentru SALVGARDAREA ŞI DEZVOLTAREA DURABILĂ A ZONELOR DE MUNTE DIN ROMÂNIA şi din alte ţări cu munţi din Sud-Estul Europei ? 529
SALVGARDAREA ŞI DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI AGROALIMENTARE ŞI A COMUNITĂŢILOR RURALE – MONTANE CAZUL CARPAŢILOR ROMÂNIEI 533
DE LA VIZIUNE bazată pe cunoaştere LA EXPERIMENT - FENOMENUL DORNA: FEDERAŢIE A AGRICULTORILOR DE MUNTE 535
UN CONCEPT de POLITICĂ MONTANĂ pentru CARPAŢII ROMÂNIEI - PLANUL M-1 „Dezvoltarea comunităţilor montane din Carpaţii României prin economia eco-bio-alimentară ...542
CHAPTER III - M1 PLAN - SEE - A LIKELY EUROPEAN UNION'S POLITICAL PROJECT ON SAFEGUARDING AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF Mountain area from ROMANIA and from other mountain countries from Southeastern Europe 547
SAFEGUARDING AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRI-FOOD ECONOMY AND OF THE MOUNTAIN RURAL COMMUNITIES - THE CASE OF THE ROMANIAN MOUNTAINS 551
FROM KNOWLEDGE-BASED VISION TO EXPERIMENT - DORNA PHENOMENON: FEDERATION OF MOUNTAIN FARMERS 553
A CONCEPT of a MOUNTAIN POLICY for the ROMANIAN CARPATHIANS - M-1 PLAN "Development of the Romanian Carpathians mountain communities through eco-bio-food economy 560
ÎNCHEIERE 576
CONCLUSION 578
BIBLIOGRAFIE 580
BIBLIOGRAPHY 589
Anexa / Annex 598

PREFAȚĂ

Motto

„Cel care se străduieşte să rezolve o problemă diferită de cunoaşterea şi tehnica existentă, nu caută pur şi simplu la întâmplare. El ştie ce vrea să obțină, astfel încât îşi proiectează instrumentele şi ordonează ideile în mod corespunzător"

Thomas S. Kuhn

Structura revoluțiilor ştiințifice,
Ed. Ştiințifică şi Enciclopedică,
1976

DESPRE AUTOR şi APORTUL SĂU

Timpul petrecut cu lectura acestei cărţi a fost o încântare, amintindu-ne că de fapt pe Radu Rey l-am cunoscut cu mulţi ani în urmă în „Ţara Dornelor", la hotarul dintre Bucovina şi Maramureş şi Ardeal. Nu bănuiam că voi avea revelaţia acestor clipe cu aceeaşi încântare ca şi atunci şi mai apoi la apariţia primei sale cărţi „Viitor în Carpaţi"[1], urmată de „Civilizaţie montană"[2], Căci şi atunci, ca şi acum, lectura acestei cărţi inedite „Munţii şi secolul XXI", ne readuce în atenţie un sistem de gândire şi acţiune continuă pentru integrarea mai deplină a zonei montane în dezvoltarea generală. Iar dacă dezvoltarea economică şi socială a progresat sau nu prin contribuţia pe care au adus-o diferitele personalităţi, zona montană este în atenţia generală numai datorită **prof.univ. Dr. Radu Rey**, cea mai reprezentativă personalitate în abordarea şi soluţionarea complexelor probleme ale zonei montane pe baza celor mai viabile principii ale dezvoltării durabile.

Fiind de o sociabilitate extremă, dublată de o inteligenţă vie şi un har deosebit de prezentare a ideilor pe fondul unei vaste culturi generale, am concretizat din primul moment că gândirea şi sufletul nostru au un element comun – muntele. Şi de aici afectivitatea şi prietenia de peste 40 de ani ca oameni ai muntelui, căci masivul Rodnei cu Obcinele Bucovinei şi Depresiunea Dornelor şi până la Masivul Făgăraş cu Muscelele care mărginesc depresiunea Câmpulungului nostru, nu este decât întregul ansamblu al munţilor Carpaţi şi al sufletului nostru. Iar aceştia au constituit dintotdeauna elementul polarizator pentru civilizaţia noastră, mărturia cea mai sigură a vechimii şi continuităţii românilor pe aceste meleaguri, iar un element comun ne unea şi mai mult ca descendenţi ai ţăranilor liberi – moşnenii şi răzeşii, din obştiile teritoriale care au păstrat structurile agrare tradiţionale până în zilele noastre ca şi demnitatea oamenilor.

Citind cartea l-am revăzut în inima munţilor, amintind tuturor că viaţa trebuie trăită cu demnitate în aceşti munţi bogaţi şi frumoşi, cu văi largi şi depresiuni fermecătoare, care împreună cu bogăţiile naturale i-au făcut să fie populaţi din cele mai vechi timpuri, continuitatea şi permanenţa aşezărilor fiind dictată de funcţionalitatea milenară, considerând că munţii României constituie o entitate geografică, economică şi socială ca bază a dezvoltării.

Nu o dată, în momentele când ne întâlneam în decursul anilor, acest neobosit militant pentru munte, puteai căpăta noi cunoştinţe de istorie socială şi să te iniţiezi în probleme complexe materiale şi spirituale, cu competenţa sa recunoscută dând o nouă semnificaţie problemelor. Căci, ca exponent al obştii sale săteşti, nu marile transformări istorice îl preocupă ci viitorul zonei montane. Şi aceasta pentru că arcul muntos al Carpaţilor, cu Subcarpaţii şi ţinuturile

[1] R.Rey, Viitor în Carpaţi, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1979
[2] R.Rey, Civilizaţie montană, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985

deluroase din jur, a constituit o adevărată cetate naturală şi etnică de coeziune a poporului român, unică în Europa şi rară pe glob.

Radu Rey a fost şi este un neobosit cercetător, care a străbătut lanţurile munţilor Carpaţi, Alpi, Pirinei, M-ţii Scoţiei, ajungând până în Peru şi Ecuador, adunând cu migală cunoştinţe specifice, având la bază o solidă pregătire, iniţial ca practician, medic veterinar, în Ţara Dornelor din Carpaţii de Nord cu completări vaste de economie rurală montană ca stagiar la Universitatea din Innsbruck – Tirol, Austria.

Trăind în inima munţilor Carpaţi, Radu Rey a avut posibilitatea să vadă de aproape oameni şi locuri, să-şi dea seama de ceea ce reprezintă zona montană şi cu o desăvârşită elevaţiune şi totală uitare de sine să se dedice prin acţiunile sale, devenind un militant şi în aceasta stă măreţia sa. Armat cu un solid bun-simţ, el apare ca reprezentant al oamenilor de la munte, inteligenţi, întreprinzători şi tari pe dreptul lor dobândit prin lupte neîntrerupte. De aceea, regăsim întrânsul ceva din inteligenţa clasei sale sociale, din dârzenia şi demnitatea care a dus-o pe câmpurile de bătălie în zbuciumata istorie a românilor.

Iar numeroasele manifestări ştiinţifice organizate – colocvii, sesiuni ştiinţifice, simpozioane, conferinţe, i-au permis strângerea contactului cu cei ce au în preocupări complexitatea problemelor montane. Realizate în diferite zone ale ţării, participanţii au avut posibilitatea cunoaşterii mai depline a zonei montane şi prin vizitele de documentare şi excursiile organizate.

Sunt imagini care nu se uită[3] [4], ci revin dezvăluind problematica muntelui în condiţiile actuale. Căci, pasionat şi animat de subiectul său de suflet Radu Rey redă într-un stil plin de culoare şi de relief, cu evocări magnifice diversitatea problemelor zonei montane, evocând lumea din care a răsărit el însuşi, trezind în cei ce îl ascultă sau citesc ecouri ce nu se mai pot stinge.

Profunzimea cunoştinţelor sale economice, tehnice şi umanistice ar trebui să ne mire; cu atât mai mult cu cât nu face nici-un caz de ştiinţa sa, deşi l-am găsit făcând cercetări erudite în biblioteci. Căci, mai mult ca în alte zone, întrepătrunderea firească în decursul istoriei a elementelor naturale cu cele umane, a format un areal bibliografic specific munţilor Carpaţi, şi care a păstrat o funcţionalitate milenară.

Astfel, prin întreaga sa activitate a generat regândirea pozitivă a problemei muntelui, ceea ce implică eforturi individuale, dar şi un mare efort colectiv, instituţionalizat, fiind fondator al Sistemului Instituţional Guvernamental şi juridic, în România, iniţiator şi finalizator de proiecte şi programe naţionale şi internaţionale, capabile să contribuie la regenerarea zonei montane, sintetic definite prin Legea muntelui, Strategiile de dezvoltare durabilă

[3] I.Bold, M. Drăghici, Două secole de Economie Rurală şi Agrară – Portrete şi semnificaţii, Ed. Mirton, Timişoara, 2004

[4] I.Bold, M. Drăghici, Eseuri, Ed. Terra Nostra, Iaşi, 2010

a zonei montane, opera exclusivă a trudei sale pentru legiferarea acțiunilor, a principiilor și modalităților de dezvoltare.

A considerat întotdeauna că Munții României constituie o entitate având condiții de relief, climă, patrimoniu natural, economic și social-cultural specifice, dar fiind arii fragile ecologic, supuse unor fenomene de deteriorare prin despăduriri și degradare a mediului, cu o densitate redusă a populației și localități mici aflate în curs de depopulare datorită migrației interne și externe în urma dispariției unor îndeletniciri tradiționale, cu o infrastructură insuficient dezvoltată, care necesită sprijin pentru protecție, dezvoltare și gestionare specifice, fiind un patrimoniu de valoare care trebuie recunoscută și în același timp conservată și valorificată în perspectiva dezvoltării durabile.

Un aport însemnat îl regăsim și în lumea științifică, unde prof.univ.dr.h.c., CS1, Radu Rey – membru al Academiei de Științe Agricole și Silvice, a pus bazele unei noi discipline, o știință de viitor, „montanologia", noțiunea fiind o prioritate de nivel mondial.

European convins, completat de un patriotism ponderat, de calitate, descendent și a unei familii nobiliare de rang înalt european, prin tot ce a întreprins, el s-a pus în slujba umanității, a vieții. Ancorat profund în mișcarea pro-munte europeană și mondială, ca Vicepreședinte al Euromontana (1996-2004) și Senator al acestei entități internaționale, Radu Rey este autor al Proiectului Carpați, prezentat la Congresul european al regiunilor de munte (Consiliul Europei – 1994), contribuind la Carta Europeană a regiunilor montane și la multiple alte inițiative de nivel european și mondial (Forumul Montan Mondial, Asociația Mondială a Populațiilor Montane, Parteneriatul Montan Internațional (ONU-FAO), ș.a.

Radu Rey – prin funcțiile deținute post 1989, ca Președinte al Comisiei Zonei Montane din România (secretar de stat) și ca Director general al Agenției Naționale a Zonei Montane - a reușit să traverseze un pionierat pentru țara sa, creând instituții, entități de cercetare și de învățământ, strategii și legislație specifică, realizând obiective - pilot de dezvoltare și contribuind direct la formarea pentru specificul economiei și mediului montan – a câteva mii de practicieni, specialiști, factori de decizie și oameni politici.

Nimic nu poate egala ampla sa creație cu care s-a impus prin spiritul de sacrificiu și sădirea sentimentului de victorie pentru o asemenea nobilă cauză de punere mai deplină în valoare a mediului natural în interrelație permanentă cu evoluția economică și socială, devenind cea mai autorizată personalitate reprezentativă pe plan național și internațional.

Și toate acestea ca rezultat al activității militante, dublată de o energie creatoare, influențată în mod constant prin lumina inteligenței și generozității sufletești. Am fost frapat deopotrivă de informațiile extrem de diverse pe care le prezintă admirabil și contactul direct cu evoluția problemei la nivel european, sesizând și reformulând problemele existente în toate domeniile spațiului montan, și promovarea acestora în conștiința publică și în organismele naționale

şi europene pentru care s-a constituit un preţios îndrumar în abordarea şi soluţionarea problemelor.

Cartea, apărută cu prilejul împlinirii a 70 de ani reprezintă a chemare către bucurie, căci bucurie este înainte de toate întâlnirea cu muntele – în tripla şi indivizibila relaţie – natură, om, cultură, care a păstrat în vremuri istorii, energii spirituale şi opere de reală frumuseţe şi valoare, deschizând în continuare drumul către esenţa vieţii. Cu responsabilitate faţă de sine şi vremea sa a reafirmat raporturile constante în procesul devenirii umane prin punerea mai deplină în valoare a muntelui, ca expresie a unui proces istoric de evoluţie la nivelul cerinţelor lumii contemporane în context european, a unei zone nu suficient valorificate, făcând o operă de cunoaştere a potenţialului natural şi uman în contextul evoluţiei tehnico-ştiinţifice şi al urbanizării.

Cartea creează uimire prin profunzimea cunoştinţelor lui Radu Rey, ca generalist, căruia nu-i scapă amănunte privind modalităţile de acţiune, respectiv diversificarea şi încurajarea producţiei agricole şi zootehnice într-un proces integrat – producţie, procesare, desfacere; dezvoltarea de pluriactivităţi – forestiere, miniere, industrii de prelucrare, servicii, artizanat etc.; conservarea şi gestionarea resurselor naturale, asigurarea creşterii calităţii vieţii, educaţie şi formare profesională etc., pentru asigurarea în mod constant şi continuu a dezvoltării durabile, asigurând prosperitatea, protecţia mediului şi coeziunea socială[5] [6].

La punctul de joncţiune a două epoci şi început de secol XXI, Radu Rey surâde vremurilor noi, opera sa apărând ca o protestare împotriva neglijenţei societăţii pentru zona montană. Verva autorului dă paginilor acestei cărţi o prospeţime pe care nimic nu o poate şterge. Raţionamentul lui Radu Rey, independenţa sa, conferă un caracter unic scrisului său şi nu suntem prea departe de realitate afirmând că acest mare om continuă să viseze, la început de secol XXI, la evoluţia muntelui corespunzător semnificaţiei istorice, economice, tradiţiei şi evoluţiei timpurilor noastre în diversitatea aspectelor economice, sociale, culturale, ecologice, turistice, asigurând în prezent ca şi pentru viitor o linie directoare pentru desăvârşirea lor.

Acest fapt este favorizat de abordarea şi tratarea problemelor cu enormul capital de cunoştinţe şi experienţă acumulate cu perseverenţă şi metodă ştiinţifică în ideea de a pune în valoare tot ceea ce s-a păstrat în forma tradiţională, dar şi la nivelul evoluţiei actuale, creând o viziune de ansamblu asupra zonei montane la nivel mondial, european şi naţional. Problemele sunt prezentate în succesiune logică, de la general la particular, cu sinteze comparative cu privire la unele zone montane din Europa, întregite cu studii de caz şi unele aspecte specifice de diferenţiere şi interes comun, o strategie

[5] I.Bold, A. Crăciun, Organizarea teritoriului, Ed. Mirton, Timişoara, 1999
[6] I.Bold, E. Buciuman, M. Drăghici, Spaţiul rural – Definire, Organizare, Dezvoltare, Ed. Mirton, Timişoara, 2003

montană europeană şi pentru România, încheind cu reflecţii valoroase la început de secol XXI.

Trecerea în revistă a unora dintre cele mai importante evenimente care au avut loc în favoarea munţilor Europei şi ai lumii la graniţa secolului XX-XXI, ca şi posibilitatea unui analize comparative a strategiilor şi politicilor destinate populaţiilor, economiei şi mediului montan din 17 ţări – în perioada de după cel de-al II-lea Război Mondial, tonusul optimistic al acestei lucrări, vor constitui neîndoielnic o nouă contribuţie destinată mai ales unei bune informări şi orientări pentru viitorul zonelor montane – adresarea vizând vârfurile decizionale şi politice din ţările Sud-Est-Europene, sau de oriunde la nivel mondial. Pentru aceştia, lucrarea reprezintă un izvor de cunoaştere şi înţelegere a importanţei în creştere a regiunilor şi populaţiilor montane, într-un secol marcat de presiunea schimbărilor climatice şi penuriei alimentare.

Cartea include numeroase sugestii utile din experienţa altor ţări – lectura acestei contribuind la formarea unei „culturi montane" a oricărui cititor.

Se înţelege că bucuria şi plăcerea noastră la lectura acestei cărţi va fi împărtăşită şi de cititorii care au în această carte o sinteză documentată ştiinţific şi bine sistematizată într-un mod excepţional de expunere a ideilor şi acţiunilor în evoluţie, ceea ce constituie o adevărată „Carte Albă a Muntelui". Şi aceasta măreşte interesul pentru problemele zonei montane care, prin specificitatea şi complexitatea sa, constituie o foarte importantă problemă de ordin strategic naţional sub raport economic, ecologic, social-cultural, a întregii societăţi[7].

La apariţia acestei lucrări de referinţă ştiinţifică şi simbolică, care pune în valoare într-o gândire pozitivă adaptată condiţiilor specifice, bazele unei noi politici de dezvoltare pentru zona montană – felicităm călduros pe Prof.univ. Dr. Radu Rey pentru acest prestigios eveniment cultural naţional şi european, lucrarea constituind de fapt „Cartea de vizită a Zonei montane româneşti în lume", timpul şi viaţa urmând să demonstreze utilitatea acestei imagini obiective prezente şi viitoare.

Prof.univ.dr.ing. Ion BOLD

- *Membru titular al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu-Şişeşti"*
- *Membru titular al Academiei Oamenilor de Ştiinţă*

[7] Munţii României constituie o entitate geografică, economică şi socială având relief, climă, patrimoniu natural şi social-cultural specific.
Zona montană cu 90.240 km^2 deţine 39% din teritoriul naţional în cadrul a 28 de judeţe, 824 unităţi administrative teritoriale şi 3580 sate, cu 954.922 gospodării şi 2,9 milioane teren agricol (19,7% din total şi 4 milioane hectare păduri (59,3% din total).
Populaţia montană a rezistat într-o condiţie economică modestă, cu o agricultură tradiţională, dar completată de o pluriactivitate în industria minieră, forestieră, în alte diverse industrii existente în cele 94 de oraşe intramontane, în construcţii şi servicii. Dar acest echilibru economico-social nu funcţionează în prezent în România după evenimentele din 1989. Subliniem că semnificaţia deosebită a Carpaţilor româneşti rezultă şi din faptul că aceştia reprezintă peste 60% din lanţul munţilor Carpaţi.

INTRODUCERE

Un studiu comparat al strategiilor destinate zonelor montane europene cu focalizare pe Carpații românești – constituie neîndoielnic o provocare. Dificultățile constau în mărimea și diversitatea arealelor montane din Europa, în complexitatea problematicii, în nuanțele date de geo-climă, evoluția și formele tradițiilor, conștientizarea și voința politică din interiorul statelor, structurile administrative, formele de autonomie care au permis sau nu exprimarea specificității montane, crearea unui cadru juridic și instituțional propice, amploarea mijloacelor disponibilizate, diferite momente conjuncturale care au accelerat sau au încetinit un proces constructiv de politică sau de politici montane.

Până la nivelul anilor 1950 nu se poate discuta despre „viziuni", strategii sau politici destinate special zonelor de munte. Fiecare țară cu munți își avea propriul nivel de gospodărire – bazat în cea mai mare parte pe tradiții, cu infrastructuri relativ precare, mijloace tehnice puțin evoluate. Doar Elveția s-a detașat într-un mod mai vizibil, prin deschiderea drumului pentru turismul montan, în toate formele, îmbinând agro-zootehnia montană cu activități artizanale, microindustriale și cu progrese remarcabile în crearea de rase de taurine de tip montan, valoroase (Schwitz/Brună, Siementhal), domeniu în care și Austria se remarcă (Pinzgau, Grauvieh, Bruna austriacă). În funcție de climă, tradiții, șanse economice și frământări sociale, populațiile montane ale Europei s-au descurcat mai mult singure, prin geniul și efortul lor, confruntați cu greutățile și sărăcia lor, într-un efort continuu pentru supraviețuire, câștigând și perpetuând o experiență unică în utilizarea durabilă a resurselor naturale.

Experiența Elveției, Franței, Italiei, Austriei a servit multor țări cu munți, mai ales din viitoarea UE 15, ca sursă de inspirație.

De-abia după 1950 – încep să se contureze concepte cu privire la specificitatea zonelor de munte, mai ales în domeniile agriculturii/zootehniei, unde concentrarea atenției privește modernizarea gospodăriilor familiale, țărănești, adaptarea sistemului de învățământ la specificul regional, dezvoltarea agroturismului și turismului rural, montan, a turismului pentru sporturi de iarnă, ș.a. Fără a fi nominalizate ca „strategii" – orientările le regăsim în legislația țărilor și în cea a unor regiuni montane care dispun de o autonomie largă, inclusiv de dreptul de a emite legi proprii, adaptate nevoilor specifice teritoriilor muntoase. Elementele strategice s-au putut deduce din analiza legislației și a politicilor aplicate.

Un factor de mare impact l-a constituit **evoluția tehnică** – în domeniile agricol, agroalimentar, forestier, hidroenergetic, informatic, ș.a., care pătrunde și în zonele montane și se adaptează cu rapiditate nevoilor specifice.

Evoluția industrială, creșterea demografică și schimbările climatice au adus în prim plan și la noi dimensiuni de importanță cel puțin cinci probleme

care vizează munții: **poluarea** și rolul **pădurilor** și **vegetației ierbacee montane** în atenuarea efectelor negative ale acesteia; creșterea majoră a consumului de **energie și de apă potabilă**; creșterea interesului pentru **produse agroalimentare de calitate,** cu garanții sanitare – **în contrast cu marile producții** agroalimentare bazate pe chimizare și sisteme industriale de creștere a animalelor; interesul în creștere continuă pentru practicarea turismului montan și pentru calitatea peisagiilor, din partea consumatorilor urbani, tot mai numeroși, care în unele țări devine o nouă industrie (Elveția, Austria, Italia, Franța, Germania, Spania, ș.a.).

În acest ansamblu de elemente nou apărute și la dimensiuni importante, statele s-au adaptat din mers, cercetarea științifică (economică, tehnică, agricolă, silvică, sociologică, ș.a.) a preluat un nou câmp de activitate. S-au creat stații-pilot și modele de gospodării, de amenajare a teritoriului montan, de organizare a producătorilor agricoli, în asociații și cooperative, de exploatare a resurselor energetice, de exploatare turistică, s-au creat diverse instituții specifice de cercetare și executive specializate, iar sistemul educațional, de învățământ, s-a adaptat unor realități care exprimă, necesar, specificitatea montană. S-au creat cadre juridice adaptate nevoilor și previziunilor și au apărut primele politici și strategii destinate expres zonelor de munte. De la politicile naționale s-a ajuns la inițiative comunitare și mondiale.

Dar **statele au luat startul de la nivele de dezvoltare diferite**, având forme administrative relativ diferențiate și proporții ale zonei montane **diferite, nivele** diferite de percepere a specificității montane și atitudini politice diferite față de populațiile și mediul montan.

Din această cauză și datorită unor diverse elemente conjuncturale, evoluțiile și metodele de lucru au fost inegale, ca și rezultatele.

Exceptând Elveția, grupul de țări cu munți care au luat avans în domeniu a fost cel al UE 15, unde și schimbul de informații și de experiență a funcționat cu viteză și efecte pozitivante.

În vizibil contrast și în dificultate s-au aflat **țările din Sud-Estul european,** supuse regimurilor totalitare, unde zonele montane au fost marginalizate, din rațiuni economice dar și politice, fiind fie necolectivizate (ex. România, Polonia), fie au fost supuse procesului colectivizării, cu efecte dintre cele mai negative (ex. Cehia, Slovacia, Ucraina, Bulgaria) sub aspect economic și demografic.

În acest mod, în Europa s-au creat **trei mari grupe de situații:** țările cu munți, occidentale; țările cu munți **centro-Sud-Est europene** unde zonele montane au „scăpat" **necolectivizate,** cu pădurile în administrare de stat; țări **est-europene** unde zonele de munte au fost **integral colectivizate,** iar pădurile trecute integral în administrare de stat.

Decalajul dezvoltării montane Vest-Est s-a mărit periodic, nuanțat de la țară la țară, cu un **avans considerabil luat de țările cu munți Vest-europene,** nesupuse unor constrângeri politice.

Aplicarea Planului Marschal şi ritmul accelerat al refacerii şi dezvoltării industriale a Europei occidentale post-belice a deschis noi şi numeroase oportunităţi pentru noile generaţii rurale, înregistrându-se un fenomen de exod al tineretului spre zonele urbane şi industrializate. Primele şi cel mai intens interesate au fost populaţiile montane. Dacă în zonele de câmpie şi colinare reducerea populaţiei rurale active a fost **suplinită** prin noile tehnologii agricole, **în munţi** situaţia se prezintă **diferit**. Unele ţări şi-au luat măsuri de prevenire, prin facilităţi şi forme de sprijin financiar şi crearea de noi locuri de muncă. Ţările care fie că **au întârziat** fie că au aplicat forme de sprijin **neconvingătoare,** au înregistrat fenomene grave de **abandon agricol** iar costurile plătite ulterior în încercarea de a recupera au fost mari şi cu rezultate minore (experienţa Franţei).

Grupa ţărilor Est-europene s-a aflat în situaţii **diferite**: Cehoslovacia – a înregistrat un exod rural montan masiv, al tinerelor generaţii agricole – cu abandon definitiv; Polonia reuşeşte să menţină în bună parte această categorie de populaţie, printr-o politică mai permisivă şi adaptată, ca şi Slovenia – care a beneficiat de libertăţi privind circulaţia pentru muncă, în Vest; România îşi menţine populaţia montană prin anumite libertăţi sub un regim al constrângerilor şi unele avantaje economice – dar **fără progres tehnic** la nivelul gospodăriilor ţărăneşti, necolectivizate. În Balcani, Iugoslavia a fost mai permisivă, Slovenia luând un start pozitiv remarcabil.

După 1990 situaţiile conjuncturale din ţările cu munţi care abandonează regimurile totalitare au creat **fenomene diferite de la ţară la ţară.** Slovenia şi Polonia, cu un nivel tehnologic şi infrastructural mai înalt – vor fi mai uşor integrabile în UE, privind muntele; Cehia şi Slovacia – cu mai puţine probleme sociale şi de exod rural montan; Bulgaria şi mai ales România, cu iniţiative dar mult **insuficientă susţinere faţă de nevoi.** Deschiderea posibilităţilor de deplasare pentru muncă în ţările Uniunii Europene simultan cu **derentabilizarea înaltă** a activităţilor agricole la nivelul producătorilor de materii prime, în special în domeniul zootehniei, au accentuat **starea de sărăcie** şi **lipsă de perspective** pentru tinerele generaţii şi prin această cauzalitate principală a evoluat un fenomen de **exod rural montan, tot mai accentuat,** spre oraşe şi străinătate, cu abandonarea, cel mai ades definitivă, a activităţilor agricole tradiţionale, creându-se o situaţie quasidramatică, **îngrijorătoare.**

La nivelul anului 2010, pentru marele masiv montan românesc provocarea priveşte **nu atât recuperarea tineretului rural montan cât stabilizarea** în ruralul montan şi astfel asigurarea continuităţii activităţilor agricole şi colaterale a **generaţiilor tinere încă prezente în munte** şi care **mai pot fi** determinate să accepte această formă de viaţă.

Un întreg complex de măsuri eficiente se cer aplicate pentru evitarea celei mai grave forme de eroziune în munţi, **care nu poate fi substituită: eroziunea umană.**

Soluțiile cu caracter relativ, paleative, **nu mai sunt realiste** față de viteza și complexitatea fenomenelor și schimbărilor secolului XXI.

Conceptele, **strategia** cu privire la munți, sub presiunea marilor modificări climatice și demografice – se cer a fi **formulate pe termen îndelungat** și cu **o abordare complexă**, vizând protejarea mediului și forme de dezvoltare cu caracter durabil, prin care să se asigure stabilitatea unei populații de înaltă valoare și conservarea economico-culturală. Strategiile pentru dezvoltarea durabilă a zonelor de munte, denumite astfel și oficializate, constituie o noutate a sfârșitului secolului XX. România este una dintre primele țări care și-a creat un cadru instituțional și neguvernamental specific și a formulat și oficializat o „Strategie a dezvoltării durabile a zonei montane" prin Hotărârea Guvernului nr.1779/2004 și o „Lege a Muntelui" nr.347/2004, susceptibile de ameliorări adaptate noilor condiții apărute după aderarea la Uniunea Europeană. Se intenționează și se întreprind eforturi constante, după 2002, pentru elaborarea și însușirea la nivel comunitar a unei strategii europene pentru protecția și dezvoltarea durabilă a zonei montane.

- Economia, societatea, cultura montană, ale oricărui stat care are șansa de a deține munți pe teritoriul său **nu vor putea supraviețui fără o politică montană** consecventă, ca **stare de permanență**.

Un studiu comparat al strategiilor europene cu privire la zonele montane își are o profundă rațiune, mai ales prin **exemplele și sugestiile care pot fi preluate și aplicate** în mod selectiv și adaptat propriilor realități naționale, **evitându-se costuri și pierderi importante de timp.**

În toate țările cu munți care au atins un nivel convenabil de dezvoltare – **principala concentrare a vizat agricultura montană**, care înglobează și social-culturalul și care este recunoscută ca **„motor al întregii activități economice și sociale a zonelor montane".** Ca peste tot, resursele montane regenerabile se cer a fi folosite în mod rațional.

Și pentru munții României cerința este de **bună gospodărire**, de „grădinărire" atentă prin valorificarea **selectivă** a experienței tradiționale, prin **modernizare adaptată** specificității geo-climatice la nivelul gospodăriilor și prin dezvoltare la nivelul comunităților montane, cu dominanta **multifuncționalității, diversității și calității produselor și mediului montan.**

În mod cert – valorificarea resurselor montane este dependentă strict de prezența populațiilor autohtone, a generațiilor de continuitate.

Tehnologiile noi pot ajuta – dar nu pot înlocui agricultorii montani și nu se formează un agricultor de munte mai devreme de 4-5 generații succesive. Alte mici și valoroase resurse ale muntelui se pot pune în valoare socială cu condiția să existe o forță de muncă permanentă, activă și motivată, fiind de preferat pentru societate un producător agricol montan, chiar cu timp parțial, decât transformarea sa într-un șomer urban lipsit de șanse. Produsul agro-alimentar montan, de înaltă calitate biologică, reprezintă o producție limitată, de nișă, care nu poate urma, în totalitate, nici productivitatea zonelor de câmpie și nici

regulile generale ale globalizării, aspect ce se cere cunoscut şi tolerat, ca element de diversitate şi de utilitate socială perenă, care nu are înlocuitori comparabili. O atenţie specială se cere acordată menţinerii unui echilibru echitabil între cele două mari sectoare montane: forestier şi agricol.

Studiul comparat realizat – se află dincolo de **jumătatea parcursului**. Dificultatea obţinerii datelor şi informaţiilor, din surse multiple, traducerile din mai multe limbi, au impus un efort special iar participarea directă a autorului, ca „actor" implicat în construcţia politicii montane româneşti şi contribuabil la progresul unei politici montane europene – a constituit un atuu. Rămâne ca acest efort să continue, prin noi informaţii şi alte forme de documentare, utile, care să completeze datele existente şi să permită aprofundarea analizelor în contextul celor mai recente evoluţii.

CAP. II: ACTE NORMATIVE ȘI STATUTE

Hotărârea nr. 438/1990 privind înființarea și organizarea Comisiei zonei montane din România*)

Modificări (1), Referințe (1)

Text publicat în M.Of. al României.

În vigoare de la 28 aprilie 1990 până la 27 decembrie 1992, fiind abrogat și înlocuit prin Hotărâre 785/1992.

*) Hotărîrea guvernului nr. 438 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 58-59 din 28.04.1990.

Guvernul României h o t ă r ă ş t e:

Art. 1. - Pe data prezentei hotărîri se înființează Comisia zonei montane din România, organ consultativ al guvernului, în componența Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, cu sediul în municipiul București.

Art. 2. - Se aprobă structura organizatorică a Comisiei zonei montane din România, în limita a 79 de posturi, potrivit anexei nr. 1*) la prezenta hotărîre.

*) Anexa se comunică organelor interesate

Art. 3. - Comisia zonei montane are ca obiect fundamentarea și coordonarea realizării programelor de dezvoltare economico-sociale a zonelor montane, pe care le întocmește și le prezintă guvernului sau altor organe centrale interesate, elaborarea de studii și proiecte privind strategia dezvoltării acestor zone, acordarea de asistență tehnică organelor, instituțiilor, unităților, întreprinzătorilor particulari, care desfășoară activitate în zona montană.

Art. 4. - Referințe (1) Comisia zonei montane va prezenta propuneri privind aprobarea atribuțiilor sale principale în termen de 30 de zile.

Art. 5. - În județele cu zonă montană, prevăzute în lista-anexă nr. 2 la prezenta hotărîre, se înființează comisii județene ale zonei montane.

Comisiile județene funcționează pe lîngă direcțiile generale pentru agricultură și industrie alimentară, în subordinea directă a directorului general și sub îndrumarea tehnică și metodologică a Comisiei zonei montane.

Art. 6. - Structura organizatorică, atribuțiile și răspunderile comisiilor județene ale zonei montane se stabilesc de Ministerul Agriculturii și

Industriei Alimentare împreună cu Comisia zonei montane, cu avizul Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale, în termen de 60 de zile de la data prezentei hotărîri.

Art. 7. - În scopul realizării activităţilor de cercetare, proiectare, perfecţionare profesională, informare şi documentare privind zonele montane, Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare, Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice împreună cu Comisia zonei montane şi cu avizul Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale vor face propuneri guvernului, în termen de 90 de zile, privind înfiinţarea institutului de montanologie.

Art. 8. - Comisia zonei montane va avea în dotare două autoturisme DACIA Break, 5 autoturisme de teren ARO 244 D, un microbuz TV 12 D pentru transport persoane, cu drept de deplasare pe întreg teritoriul ţării.

Art. 9. - Primăria municipiului Bucureşti va asigura Comisiei zonei montane spaţii corespunzătoare desfăşurării activităţii acesteia.

Art. 10. - Radu Rey se numeşte în funcţia de preşedinte al Comisiei zonei montane din România, cu grad de secretar de stat.

Art. 11. - Comisia zonei montane are personalitate juridică, este finanţată de la bugetul statului şi îşi desfăşoară activitatea economico-financiară pe baza bugetului propriu de venituri şi cheltuieli.

Art. 12. - Personalul din cadrul comisiei va fi salarizat potrivit prevederilor ce se aplică personalului din aparatul propriu al ministerelor.

Art. 13. - Se autorizã Ministerul Economiei Naţionale şi Ministerul Finanţelor să introducă modificările corespunzătoare în indicatorii de plan, muncă, salarizare şi financiari pe anul 1990, rezultaţi din prevederile prezentei hotărîri.

Prim-ministru
Petre Roman

Bucureşti, 25 aprilie 1990.
Nr. 438.

ANEXA Nr. 2
LISTA
cuprinzînd judeţele cu zonă montană în care funcţionează comisii judeţene ale zonei montane

Nr. crt.	Judeţul	Sediul comisiei (localitatea)
1.	Alba	Alba Iulia
2.	Arad	Arad
3.	Argeş	Piteşti
4.	Bacău	Bacău
5.	Bihor	Oradea
6.	Bistriţa-Năsăud	Bistriţa
7.	Braşov	Braşov
8.	Buzău	Buzău
9.	Caraş-Severin	Reşiţa
10.	Cluj	Cluj-Napoca
11.	Covasna	Sfîntu Gheorghe
12.	Dîmboviţa	Tîrgovişte
13.	Gorj	Tîrgu Jiu
14.	Harghita	Miercurea-Ciuc
15.	Hunedoara	Deva
16.	Maramureş	Baia Mare
17.	Mehedinţi	Drobeta-Turnu Severin
18.	Mureş	Tîrgu Mureş
19.	Neamţ	Piatra-Neamţ
20.	Prahova	Ploieşti
21.	Satu Mare	Satu Mare
22.	Sălaj	Zalău
23.	Sibiu	Sibiu
24.	Suceava	Suceava
25.	Timiş	Timişoara
26.	Vîlcea	Rîmnicu Vîlcea
27.	Vrancea	Focşani

HOTĂRÎRE Nr. 255 din 5 aprilie 1991privind înfiinţarea Regiei autonome "Institutul de montanologie"

Publicat în Monitorul oficial nr. 96 din 3 mai 1991

Guvernul României hotărăşte:

Articolul 1 - În conformitate cu dispoziţiile Legii nr. 15/1990 se înfiinţează Regia autonomă "Institutul de montanologie", cu sediul în comuna Cristian, str. 13 nr. 53, judeţul Sibiu.

Articolul 2 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" este persoana juridică, îşi desfăşoară activitatea pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, se organizează şi funcţionează în conformitate cu Legea nr. 15/1990 şi cu regulamentul de organizare şi funcţionare cuprins în anexa nr. 1 la prezenta hotărîre.

Articolul 3 - Obiectul de activitate al Regiei autonome "Institutul de montanologie" îl constituie: cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicativa în domeniile agriculturii de tip montan privind valorificarea superioară a terenurilor agricole şi efectivelor de animale, extinderea culturilor pomicole şi arboricole în zona montană; dezvoltarea agroturismului montan, industrializarea şi valorificarea produselor agricole vegetale şi animale, dezvoltarea marcilor originale ale acestora; extinderea programelor de protecţie ecologica; crearea de staţii pilot; dezvoltarea cadrului construit în zona montană; operaţiuni de comerţ exterior; lucrări de cercetare-proiectare şi prestări servicii executate pe bază de contract pentru beneficiari interni sau externi; valorificarea resurselor energetice neconventionale; revitalizarea activităţilor artizanale traditionale.

Articolul 4 - Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei reprezintă interesele statului în consiliul de administraţie al Regiei autonome "Institutul de montanologie".

Articolul 5 - Activitatea de cercetare a Regiei autonome "Institutul de montanologie" este coordonata de către Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice.

Articolul 6 - Patrimoniul Regiei autonome "Institutul de montanologie" este de 167.219 mii lei, din care 119.506 mii lei fonduri fixe şi 47.713 mii lei mijloace circulante. Patrimoniul este constituit prin preluarea, pe bază de protocol şi bilanţ contabil încheiat la 31 decembrie 1990, a activului şi pasivului patrimonial al Staţiunii de cercetare şi producţie pomicola Cisnadie şi al Staţiunii de cercetare şi producţie a ovinelor şi caprinelor Cristian - Sibiu, conform anexei nr. 2 la prezenta hotărîre.Pe data infiintarii Regiei autonome "Institutul de montanologie" cele doua staţiuni se desfiinţează.

Articolul 7 - Personalul preluat de Regia autonomă "Institutul de montanologie" se considera transferat în interesul serviciului.Persoanele încadrate în funcţii cu niveluri de salarizare mai mici, ca urmare a aplicării prevederilor prezentei hotărîri, au dreptul la salariul tarifar avut şi sporul de vechime, după caz, timp de trei luni de la intrarea în vigoare a prezentei hotărîri.

Articolul 8 - Anexele nr. 1 şi 2 fac parte integrantă din prezenta hotărîre.

Prim-ministru
Petre Roman

Anexa 1
REGULAMENT de organizare şi funcţionare a Regiei autonome "Institutul de montanologie"

I. Dispoziţii generale

Articolul 1 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" este persoana juridică şi funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară; activitatea acesteia se desfăşoară în baza prezentului regulament.În toate actele şi publicaţiile, denumirea "Institutul de montanologie" va fi urmată de menţiunea "regie autonomă", initialele I.M. constituind marca institutului.

Articolul 2 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" are sediul în comuna Cristian, str. 13 nr. 53, judeţul Sibiu.

II. Obiectul de activitate

Articolul 3 - Obiectul de activitate al Regiei autonome "Institutul de montanologie" îl constituie:

3.1. cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicativa în domeniile agriculturii de tip montan privind:

- valorificarea superioară a terenurilor agricole şi a efectivelor de animale;
- extinderea culturilor pomicole şi arboricole în zona montană.

3.2. specializarea profesională şi informarea populaţiei din zona montană;

3.3. dezvoltarea agroturismului montan;

3.4. industrializarea şi valorificarea produselor agricole vegetale şi animale, dezvoltarea marcilor originale ale acestora;

3.5. extinderea programelor de protecţie ecologica;

3.6. crearea de staţii pilot;

3.7. dezvoltarea cadrului construit în zona montană;

3.8. lucrări de cercetare-proiectare şi prestări de servicii executate pe bază de contract cu beneficiari interni şi externi;

3.9. valorificarea resurselor energetice neconventionale;

3.10. revitalizarea activităţilor artizanale traditionale;

3.11. operaţiuni de comerţ exterior.

III. Patrimoniul

Articolul 4 - Patrimoniul Regiei autonome "Institutul de montanologie" este de 167.219 mii lei, din care 119.506 mii lei fonduri fixe şi 47.713 mii lei mijloace circulante. El este constituit prin preluarea pe bază de protocol şi bilanţ contabil încheiat la 31 decembrie 1990 a activului şi pasivului patrimonial al Staţiunii de cercetare şi producţie pomicola Cisnadie şi al Staţiunii de cercetare şi producţie a ovinelor şi caprinelor Cristian - Sibiu.

Articolul 5 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" este proprietara bunurilor din patrimoniul sau de care dispune în mod autonom în vederea realizării scopului pentru care a fost constituită.

Înstrăinarea bunurilor sau încheierea de tranzacţii în litigii cu o valoare mai mare de 10 milioane lei se face cu aprobarea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

IV. Structura Regiei autonome "Institutul de montanologie"

Articolul 6 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" îşi aproba structura organizatorică prin consiliul sau de administraţie, inclusiv înfiinţarea sau desfiinţarea de secţii, laboratoare, ateliere şi ferme de producţie. Statutul de organizare şi funcţionare a subunitatilor se aproba de către consiliul de administraţie potrivit metodologiilor specifice în vigoare. Consiliul de administraţie stabileşte, de asemenea, relaţiile subunitatilor (filiale, secţii, laboratoare, ateliere, ferme) în cadrul regiei şi cu terţii, acordindu-le după caz, împuternicire de reprezentare în domeniile tehnice, economice, comerciale, administrative, financiare, juridice şi altele.

Regia autonomă "Institutul de montanologie" va înfiinţa, cu aprobarea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei, filiale de cercetări montane în funcţie de cerinţele economiei montane.

Articolul 7 - Subunitatile din componenta Regiei autonome "Institutul de montanologie" nu au personalitate juridică, nu întreţin relaţii directe cu bugetul statului, nu elaborează independent documentaţii pentru obţinerea de subvenţii, nu încheie direct contracte sau operaţiuni de comerţ exterior şi nu reprezintă regia autonomă decît în cazuri expres precizate şi în limita împuternicirilor acordate de către consiliul de administraţie al regiei.

Articolul 8 - Subunitatile regiei răspund direct în faţa consiliului de administraţie al Regiei autonome "Institutul de montanologie".

V. Organele de conducere

Articolul 9 - Conducerea Regiei autonome "Institutul de montanologie" se asigura prin:

- consiliul de administraţie;
- comitetul de direcţie;
- director.

Articolul 10 - Consiliul de administraţie al Regiei autonome "Institutul de montanologie" se numeşte prin ordin al ministrului agriculturii şi alimentaţiei. Consiliul de administraţie este compus din 15 membri, după cum urmează:

- director
- preşedinte;

- reprezentantul Ministerului Finanţelor;

- trei reprezentanţi ai Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei;- trei directori adjuncţi;

- secretar ştiinţific;

- şeful compartimentului juridic;

- cinci şefi de subunitati din componenta regiei.

Articolul 11 - Consiliul de administraţie îşi desfăşoară activitatea în baza propriului regulament de organizare şi funcţionare, luînd hotărîri în toate problemele privind activitatea regiei, cu excepţia acelora care, potrivit legii, sînt date în competenţa altor organe.

Articolul 12 - Membrii consiliului de administraţie se numesc pentru o perioadă de 4 ani, jumătate din ei putind fi înlocuiţi la fiecare 2 ani.

Articolul 13 - Una şi aceeaşi persoana nu poate face parte concomitent din mai mult de doua consilii de administraţie sau sa participe la societăţi comerciale cu care Regia autonomă "Institutul de montanologie" întreţine relaţii comerciale sau are interese contrare.

Articolul 14 - Membrii consiliului de administraţie îşi păstrează calitatea de angajaţi la instituţia sau unitatea de unde provin; ei sînt plătiţi cu o indemnizaţie stabilită de consiliul de administraţie pentru activitatea desfăşurată în aceasta calitate.

Articolul 15 - Atribuţiile, răspunderile şi competentele consiliului de administraţie sînt următoarele:

15.1. aproba structura organizatorică a Regiei autonome "Institutul de montanologie";

15.2. analizează şi adopta programele de activitate de cercetare, producţie, asistenţa tehnica, învăţămînt, activitate economică şi dezvoltare pe termen scurt, mediu şi lung;

15.3. decide cu privire la investiţiile ce urmează a fi realizate conform cu programele de dezvoltare adoptate, care se finanţează din surse proprii, credite sau alocaţii bugetare;

15.4. propune investiţiile a căror aprobare este data în competenţa altor organe;

15.5. aproba bugetul de venituri şi cheltuieli al regiei;

15.6. stabileşte şi defalca pe destinaţii subvenţiile necesare de la bugetul statului;

15.7. stabileşte volumul, termenele şi modul de rambursare a creditelor;

15.8. răspunde de administrarea legală şi eficienta a întregului patrimoniu al regiei;

15.9. aproba înstrăinarea bunurilor regiei cu o valoare de pînă la 10 milioane lei;

15.10. în relaţiile cu terţii practica preţuri libere, negociate, cu respectarea prevederilor legale;

15.11. aproba utilizarea fondului valutar;

15.12. aproba colaborarea, cooperarea sau asocierea, conform legii, cu persoane fizice şi juridice din ţara şi străinătate;

15.13. decide asupra fondurilor care se constituie;

15.14. aproba statutul, înfiinţarea, desfiinţarea şi limitele de competenţa, precum şi împuternicirile subunitatilor din structura;

15.15, aproba regulamentul de funcţionare al consiliului ştiinţific a carei componenta, constituire şi atribuţii se stabilesc potrivit legii;

15.16. stabileşte după criteriile legale niveluri de salarizare a personalului regiei;

15.17. stabileşte măsuri de respectare a disciplinei tehnologice, protecţia şi securitatea muncii;

15.18. ia măsuri potrivit legii pentru stabilirea răspunderii materiale, disciplinare şi pentru prevenirea pagubelor;

15.19. adopta orice alte măsuri privind activitatea regiei cu excepţia celor date în competenţa altor organe.

Articolul 16 **-** Consiliul de administraţie se întruneşte în sesiuni ordinare o dată pe luna sau la cererea preşedintelui, ori a unei treimi din membrii săi, ori de cîte ori este nevoie.

Articolul 17 **-** Pentru luarea unor decizii complexe, consiliul de administraţie poate atrage în activitatea de analiza consilieri şi consultanţi din diferite domenii, a căror activitate va putea fi recompensata material conform înţelegerii, pe bază de contract.

Articolul 18 **-** Comitetul de direcţie asigura conducerea operativă a activităţii regiei şi este compus din:

- director;
- 3 directori adjuncţi;
- secretar ştiinţific.

Articolul 19 **-** Comitetul de direcţie are următoarele atribuţii şi responsabilităţi principale:

19.1. repartizează sarcinile profesionale şi economico-financiare pe subunitatile componente asigurind realizarea activităţilor în condiţii de rentabilitate;

19.2. organizează activităţile regiei, asigura baza materială din ţara şi import, precum şi contractarea şi desfacerea producţiei şi serviciilor;

19.3. aplica măsurile stabilite de către consiliul de administraţie pentru paza bunurilor, protecţia şi dezvoltarea patrimoniului regiei, respectarea ordinii şi disciplinei tehnologice şi ierarhic administrative;

19.4. aplica măsurile stabilite de către consiliul de administraţie privind răspunderile şi competentele pe niveluri ierarhice şi structuri organizatorice ca şi relaţiile dintre acestea;

19.5. stabileşte împuterniciri de reprezentare a unităţii pentru fiecare din membrii comitetului de direcţie.

Articolul 20 - Directorul Regiei autonome "Institutul de montanologie" este numit de consiliul de administraţie, cu avizul ministrului agriculturii şi alimentaţiei.

Articolul 21 - Directorul Regiei autonome "Institutul de montanologie" conduce activitatea curenta a acesteia şi reprezintă regia în relaţiile cu organele statului, cu persoanele fizice şi juridice.

Articolul 22 - Directorul Regiei autonome "Institutul de montanologie" are următoarele atribuţii şi responsabilităţi:

22.1. angajează, prin semnatura, unitatea, în raporturile cu terţii, în limitele competentelor aprobate de consiliul de administraţie şi de regulamentul de organizare şi funcţionare;

22.2. angajează personalul unităţii;

22.3. aproba normele privind disciplina tehnologică şi administrativă din unitate;

22.4. emite decizii pentru stabilirea răspunderii materiale şi disciplinare a personalului regiei;

22.5. numeşte şi revoca conducătorii subunitatilor regiei;

22.6. stabileşte şi acorda recompense conform prevederilor legale şi deciziilor consiliului de administraţie;

22.7. încheie contractul colectiv de muncă.

VI. Bugetul, relaţii financiare

Articolul 23 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" determina anual, conform legii, volumul de venituri realizate, cheltuielile totale de efectuat şi cota de impozit pe profit datorată bugetului statului.

Articolul 24 - Partea de cheltuieli care depăşeşte nivelul veniturilor realizate se subvenţionează de la bugetul de stat, conform legii.

Articolul 25 - Veniturile şi cheltuielile Regiei autonome "Institutul de montanologie" se stabilesc prin buget pentru fiecare exerciţiu financiar şi cuprind la "venituri" sumele provenite din încasări rezultate din contractele de cercetare, asistenţa tehnica, vînzarea produselor şi prestaţii, iar la "cheltuieli" valorile consumate pentru întreaga activitate a institutului, inclusiv cheltuielile cu amortizarea investiţiilor şi reparaţiilor capitale, cu întreţinerea instalaţiilor, utilajelor, precum şi rambursarea creditelor şi dobinzilor.

Articolul 26 - Regia autonomă "Institutul de montanologie" întocmeşte anual bilanţ contabil şi cont de profit şi pierderi conform modelelor

stabilite de Ministerul Finanţelor. Bilanţul contabil anual şi contul de profit şi pierderi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a.

Articolul 27 - Exerciţiul economico-financiar începe la 1 ianuarie şi se sfirseste la 31 decembrie ale fiecărui an.

Articolul 28 - Din veniturile realizate după acoperirea cheltuielilor Regia autonomă "Institutul de montanologie" constituie fondul de rezerva şi fondul de dezvoltare, asigura sumele necesare pentru perfecţionarea şi recalificarea personalului angajat, precum şi pentru cointeresarea prin premiere, plăteşte impozitele, taxele, cotele de asigurări şi protecţie socială, precum şi alte vărsăminte prevăzute de lege. Consiliul de administraţie poate hotărî şi crearea altor fonduri. Partea de venituri rămasă după constituirea fondurilor proprii şi efectuarea plăţilor prevăzute de lege reprezintă profitul net, din care o parte se utilizează, conform legii, pentru constituirea fondului de participare a angajaţilor la profituri.

Articolul 29 - Dacă, în cursul exerciţiului financiar, veniturile nu sînt suficiente pentru acoperirea cheltuielilor, Regia autonomă "Institutul de montanologie" pe baza calculelor de fundamentare determina volumul împrumuturilor necesare care pot fi de cel mult 20% din veniturile brute realizate în anul precedent.

Articolul 30 - Operaţiunile de încasări şi plati ale Regiei autonome "Institutul de montanologie" se efectuează prin conturi în lei şi în valută deschise la bănci. Pentru necesităţile curente, Regia autonomă "Institutul de montanologie" poate efectua operaţiuni de încasări şi plati în lei şi valuta, prin casieria proprie.

VII. Relaţii comerciale

Articolul 31 **-** Livrarea produselor şi angajarea activităţilor de cercetare, asistenţa tehnica şi prestări de servicii se face pe baza contractuală. Livrarea unor produse, asistenţa tehnica şi prestări de servicii se pot face şi direct către populaţie.

VIII. Dispoziţii referitoare la personal

Articolul 32 **-** Personalul regiei este supus prevederilor statutului personalului aprobat de consiliul de administraţie care reglementează în principal:

- sistemul de ocupare a posturilor, promovarea, acordarea de burse, încetarea raporturilor de muncă;
- îndatoririle personalului pe niveluri ierarhice;- modul de aplicare a sancţiunilor;
- sistemul propriu de salarizare;
- sistemul de recompense;
- prevederi privind protecţia socială a personalului.

IX. Dispoziţii finale

Articolul 33 **-** Litigiile de orice fel în care este implicata Regia autonomă, "Institutul de montanologie" sînt de competenţa instanţelor judecătoreşti, sau prin arbitraj, conform legii.

Articolul 34 **-** Regia autonomă "Institutul de montanologie" este obligată să-şi desfăşoare activitatea cu respectarea reglementărilor legale privind protecţia mediului înconjurător şi să-şi realizeze surse proprii în acest scop.

Articolul 35 - Prezentul regulament se completează cu celelalte reglementări legale.

Anexa 2
Regia autonomă care se înfiinţează prin reorganizarea unor staţiuni de cercetare şi producţie

Nr. crt..	Denumirea regiei, autonome care se înfiinţează	Obiectul de activitate	Capital social - mii lei -	Sediul		Denumirea unităţii care îşi încetează activitatea	Capital social - mii lei -
				Localitatea, strada, numărul	Judeţ		
	Regia autonomă "Institutul de montanologie"	Cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicativă în domeniile agriculturii de tip montan privind valorificarea superioară a terenurilor agricole şi efectivelor de animale, extinderea culturilor pomicole şi arboricole în zona montană; dezvoltarea agroturismului montan, industrializarea şi valorificarea produselor agricole vegetale şi animale, dezvoltarea mărcilor originale ale acestora; extinderea programelor de protecţie ecologică; crearea de staţii pilot; dezvoltarea cadrului construit în zona montană; operaţiuni de comerţ exterior; lucrări de cercetare-proiectare şi prestări servicii	1.Fond fix 119.506 2.Fond circular 47.713 Total: 167.219	Cristian str. 13 nr. 53	Sibiu	1. Staţiunea de cercetare şi producţie pomicolă Cisnădie - Sibiu.	1.Fond fix: 52.441 2.Fond circulant 25.047 Total: 77.488
						2. Staţiunea de cercetare şi producţie pentru creşterea ovinelor şi caprinelor Cristian - Sibiu	1.Fond fix: 67.065 2.Fond circulant 22.666 Total: 89.731

		executate pe bază de contract pentru beneficiari interni sau externi; valorificarea resurselor energetice neconvenţionale; revitalizarea activităţilor artizanale tradiţionale.					

Guvernul României

Hotărârea nr. 888/1994 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Centrului de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi în subordinea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei

Modificări (1)

Text publicat în M.Of. al României.

În vigoare de la 27 decembrie 1994 până la 08 iulie 2003, fiind abrogat şi înlocuit prin Hotărâre 739/2003.

Guvernul României hotărăşte:

Art. 1. - Se înfiinţează Centrul de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi (denumit în continuare CEFIDEC) - ca instituţie publică cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei, având sediul în oraşul Vatra Dornei, judeţul Suceava, în imobilul "Motelul Runc", strada Runc - fără număr.

Art. 2. - Obiectul de activitate al CEFIDEC îl constituie:

a) formarea specialiştilor din domeniile agriculturii montane, a cadrelor care atestează pe agricultorii din zona de munte, conform art. 13 alin. (2) din Legea nr. 83/1993, instruiri în problematica economiei şi habitatului specific montan, activităţi de introducere a progresului tehnico-economic şi social, pentru informarea agricultorilor şi răspândirea cunoştinţelor despre zona montană şi protecţia mediului;

b) participarea la elaborarea de proiecte şi programe inovatoare privind dezvoltarea economică şi socială în zona montană.

c) colaborări cu instituţii de specialitate în domeniul cercetării ştiinţifice destinate dezvoltării economiei rurale montane.

Art. 3. - Cheltuielile de înfiinţare şi organizare a CEFIDEC, în sumă de 541 milioane lei, se asigură din bugetul de stat pe anul 1995, capitolul 76.1 "Agricultură, silvicultură, ape, mediu înconjurător", potrivit anexei nr. 1. Cheltuielile de funcţionare se aprobă anual prin bugetul Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

Pentru activităţile menţionate la art. 2 se vor putea utiliza şi mijloacele materiale şi băneşti de la parteneri interni şi externi, sub formă de donaţii, sponsorizări şi alte forme de sprijin.

Art. 4. - Pentru realizarea activităţilor menţionate la art. 2, numărul total de personal şi de cadre atrase, structura organizatorică, statul de funcţii şi Regulamentul de organizare şi funcţionare a CEFIDEC se aprobă prin ordin al ministrului agriculturii şi alimentaţiei.

Art. 5. - Se aprobă transmiterea, cu plată, din patrimoniul Societăţii Comerciale "Dorna-Turism" - S.A. Vatra Dornei, în proprietatea publică a statului şi în administrarea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei, a

imobilului "Motelul Runc", situat în oraşul Vatra Dornei, strada Runc, fără număr, identificat conform anexei nr. 2.

Predarea-primirea se va face pe bază de protocol, la valoarea convenită între părţi, pe baza hotărârii adunării generale a acţionarilor Societăţii Comerciale "Dorna-Turism" - S.A., Vatra Dornei, transmisă Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

Art. 6. - Se completează capitolul I din anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 480/1994 cu Centrul de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi.

Art. 7. - Anexele nr. 1 şi 2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

Prim-ministru
Nicolae Văcăroiu

Contrasemnează:
Ministrul agriculturii şi alimentaţiei,
Valeriu Tabără
Ministru de stat, ministrul finanţelor,
Florin Georgescu

Bucureşti, 9 decembrie 1994.

Nr. 888.

ANEXA Nr. 1
CHELTUIELI ESTIMATIVE
pentru amenajarea şi funcţionarea Centrului de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi din subordinea Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei

Cheltuieli necesare	Mil. lei
Total cheltuieli, din care:	541
A. Cheltuieli materiale	114
B. Cheltuieli personal	48
C. Cheltuieli de capital - Dotări şi alte cheltuieli de investiţii – total, din care:	379
- achiziţionare clădiri, utilaje independente şi dotări din care:	
▪ mijloace de transport şi aprovizionare (microbuz - 24 pers.; autofrigorifică, Auto Dacia Break)	56
▪ aparatură pentru comunicaţii şi transmiterea datelor (telefax, telex, microcentrală telefonică etc.) -	10
▪ aparatură pentru multiplicare, dactilografiere şi editare (xerox, heliograf, maşini de scris, aparatură de editare) -	8
▪ aparatură de prelucrare automată a datelor (calculator şi accesorii) -	6
▪ aparatură audio-video (aspectomate, retroproiectoare, radiocasetofon, video-player, magnetofon, televizor, cameră video etc.) -	25
▪ mobilier şi alte dotări independente pentru bucătărie, atelier întreţinere etc. -	49

ANEXA Nr. 2
DATELE DE IDENTIFICARE
a imobilului "Motel Runc" situat în oraşul Vatra Dornei, strada Runc, fără număr

Denumirea imobilului	Unitatea de la care se transmite	Unitatea la care se transmite	Suprafaţa (m^2)
Motel Runc	Societatea Comercială "Dorna Turism" - S.A.	Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei	667,4
Terenul aferent			9324

PROIECT

199h

PARLAMENTUL ROMANIEI

CAMERA DEPUTATILOR SENATUL

LEGE

privind măsuri de sprijin a gospodăriilor (exploataţilor) producătorilor agricoli din zona montană

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art.1. - Statul sprijină gospodăriile producătorilor agricc din zonele defavorizate de factori naturali, prin investiţii, subvenţii, reduceri şi scutiri de impozite şi taxe, prime credite în condiţii avantajoase, alte facilităţi cu caracter general sau local.

- Zona montană a României reprezintă o entitate geografică, economică, socială şi culturală, delimitată în plan teritorial conform criteriilor din Anexa nr.1 la prezenta lege.

- Se consideră gospodărie (exploataţie) în sensul prezentei legi, totalitatea membrilor de familie, rudelor sau altor persoane care locuiesc şi gospodăresc împreună, având buget comun şi care, după caz, lucrează împreună terenul sau cresc animale, consumă şi valorifică în comun produsele obţinute, fiind înscrise în evidenţele legale.

Art.2. - Gospodăriile din zona montană care cresc, pe durata unui ciclu de producţie, cel puţin 3 vaci sau bivoliţe, primesc anual, în afara alocaţiilor prevăzute la art.5, al.2 din Legea nr. 83/1993, o primă echivalentă cu 20% în plus faţă de precizările acestui aliniat.

.//.

Art.3. - Producătorii agricoli din gospodăriile situate în zona montană beneficiază, prin intermediul instituţiilor financia sau bancare, de prevederi suplimentare faţă de Legea nr.83/1993, art.7, al.2, având următoarele nivele:

a). credite pe termen scurt şi mijlociu - cu dobândă anuală subvenţionată, majorat cu 10% faţă de prevederile Legii nr.83/ 1993;

b). credite pe termen lung-cu dobândă anuală subvenţionată majorat cu 15% faţă de prevederile Legii nr.83/1993 şi o perioadă de graţie de 2 ani, în vederea realizării de investiţii pentru construcţia de grajduri noi, spaţii de producţie şi depozitare, plantaţii pomicole şi de arbuşti fructiferi, microhidrocentrale pe cursurile mici de apă (pâraie), în folosul exclusiv al gospodăriilor agricultorilor montani, extinderea sau dobândirea suprafeţelor agricole în proprietate privată, pentru producătorii agricoli, per soane fizice, care nu deţin în proprietate mai mult de 20 ha teren agricol, în echivalent arabil.

Creditele se acordă în baza cererilor, actelor de proprietat şi a proiectelor avizate de către organele de specialitate abilita te.

Funcţionarea instalaţiilor şi consumul de energie neconvenţio nală, sunt scutite de orice taxe şi impozite. Amenajarea microhidrocentralelor se va face pe baza proiectelor avizate de către organele de specialitate din cadrul Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei şi RENEL.

Art.4. - Pentru sprijinirea organizaţiilor producătorilor agricoli din zona de munte, cu personalitate juridică (asociaţii, federaţii), în vederea realizării unor obiective de producţie, depozitare şi comercializare de interes comun (ateliere de prelucrare a produselor agricole, depozite, magazine proprii, mijloace de transport auto de peste 5 tone, târguri expoziţionale pentru animale de rasă), statul acordă credite speciale pe termen lung, cu dobândă subvenţionată în proporţie de 100% şi perioadă de graţi de până la 5 ani.

.//.

Art.5. - In scopul dezvoltării activităţilor de agroturism statul acordă asistenţă tehnică, prin servicii specializate şi cre dite pe termen mijlociu, cu dobândă subvenţionată în proporţie de 9o% şi perioadă de graţie de 3 ani, pentru organizări agroturistic în cadrul exploataţiilor proprii. Creditele vor fi acordate la cer re, pe bază de proiecte avizate de serviciile abilitate.

Veniturile realizate prin practicarea agroturismului de către gospodăriile atestate din zona montană care nu depăşesc o capacitate de cazare de lo locuri, ca şi din activitatea pensiunilor gospodăreşti atestate şi autorizate în acest scop, sunt scutit de taxe şi impozite.

Agroturismul reprezintă o activitate economică complementară activităţilor agricole, ce se desfăşoară în cadrul gospodăresc, asigurată de membrii familiei, constând în oferta de găzduire, hra şi servicii specifice, cu utilizarea resurselor proprii.

Tot ca activitate agroturistică se consideră şi pensiunea gospodărească, care oferă masă zilnică pent u turiştii cazaţi în sistem agroturistic, majoritatea produselor agroalimentare fiind asigurate din producţia proprie.

Art.6. - Pentru construirea de bazine colectoare de purin, platforme de bălegar şi fânare, ca elemente cu efect direct productiv şi favorabile protecţiei mediului montan, statul acordă o alocaţie echivalentă cu 5o% din preţul materialelor de construcţie necesare (ciment, lemn). Alocaţiile se acordă condiţionat de respectarea unor schiţe şi norme tehnice de construcţie ce vor fi elaborate şi puse la dispoziţie, în baza cererilor, de către serviciile specializate din cadrul direcţiilor generale judeţene pentru agricultură şi alimentaţie.

Art.7. - Produsele agro-alimentare de marcă, atestate de organismele abilitate ca produse naturale sau biologice, realizate de unităţile de producţie ale organizaţiilor producătorilor agricoli de munte vor beneficia de scutire de orice taxe şi impozite.

Prin produse agro-alimentare naturale se înţeleg acele produse, realizate din materii prime obţinute pe baza îngrăşămintelor naturale. Prin produse biologice se definesc acele produse obţinut

prin metodele agriculturii biologice. Ambele categorii de produse se vor încadra în normele prevăzute de caietele de sarcini omologate.

Art.8. - Exploataţiile agricole private situate în zona de munte, beneficiază de o subvenţie echivalentă cu 5o% din preţul materialului lemnos cumpărat de la agenţii economici cu capital de stat, pentru construirea de grajduri, stâne şi alte adăposturi zootehnice şi pentru modernizarea celor existente, precum şi pentru prelucrare artizanală în vederea comercializării.

Art.9. - Durata de rambursare a creditelor prevăzute la articolul 3 litera a şi b, acordate producătorilor agricoli din zona montană sau organizaţiilor acestora, se poate prelungi cu încă 3 ani la cererea beneficiarilor creditelor.

Art.1o. - Statul sprijină, prin instituţiile guvernamentale de profil constituirea şi activitatea organizaţiilor profesionale ale producătorilor agricoli din zona de munte.

Organizaţiile producătorilor agricoli ce se vor constitui sub formă privată, vor putea intra în posesia unor active aparţinând societăţilor comerciale cu capital de stat, existente în interiorul zonei de munte, constând din capacităţi de prelucrare (industrializare), depozitare, transport, întreţinere ş.a. condiţionat de realizarea de produse agroalimentare garantate sanitar şi încadrate în parametrii produselor naturale. Trecerea acestor active în folosinţa asociaţiilor până la trecerea în proprietate, se va realiza numai pentru acest tip de asociaţii locale, fără licitaţie. Recuperarea valorii activelor se va realiza în rate anuale de cel mult 5% din profit.

Art.11. - Pentru organizaţiile producătorilor agricoli din microzone ale zonei montane (localităţi, bazine, văi), cu grad înalt de dificultate (izolare, climă severă, altitudine, absenţa şanselor pentru cultura cerealelor şi fructelor), periclitate în perspectivă sub raport economic şi al stabilităţii demografice, statul va acorda la cerere scutiri speciale de taxe şi impozite pentru veniturile realizate din valorificarea produselor agroalimentare, subvenţii pentru ameliorarea pajiştilor exploatate în comun, precum şi alte facilităţi ce vor fi considerare ca necesare.

//

Pentru microzonele (bazine, văi) situate în condiţii naturale deosebit de severe, lipsite de şansele economice ale pomiculturii şi producţiei de cereale, cu grad de izolare mai accentuat, Agenţia Naţională pentru Zona Montană colaborând cu ministerele de resort va înainta propuneri Guvernului pentru mărirea suprafeţelor de păduri în proprietate particulară, exploatarea acestora, urmând regimul silvic stabilit prin normativele în vigoare.

Stabilirea acestor microzone se va realiza pe bază de studii de către organisme specializate.

Art.12. - Repartizarea animalelor pentru păşunat, de către consiliile locale, se va realiza în colaborare cu organizaţiile locale ale producătorilor agricoli, la cererea acestora, asigurându-se stabilitatea pe aceleaşi terenuri de minimum 10 ani, cu obligaţia de întreţinere corespunzătoare a acestor terenuri.

Art.13. - Pentru microzonele montane cu grad înalt de defavorizare prin factori naturali, statul va subvenţiona costul transporturilor pentru cereale şi derivate furajere, ciment, cărămidă sau înlocuitori (prefabricate), efectuate prin sistemele proprii de aprovizionare din cadrul organizaţiilor producătorilor agricoli.

Documentaţiile pentru obţinerea avizelor guvernamentale necesare acordării subvenţiilor şi scutirilor prevăzute în articolele 11,12,13 vor fi întocmite de organizaţiile producătorilor agricoli cu vizele Direcţiei generale pentru agricultură şi alimentaţie, Consiliului judeţean şi Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

Art.14. - Producătorii agricoli din zona montană care deţin cositori mecanice, beneficiază anual de o subvenţie de 50% din preţul la zi al carburantului necesar efectuării operaţiunii de cosit a fânurilor în funcţie de suprafaţa de fâneaţă deţinută.

Acordarea subvenţiei se va realiza la cerere, pe baza atestării efectuate de către centrul agricol şi consiliul local.

Art.15. - Statul acordă o subvenţionare de 50% din valoarea de cumpărare pentru produsele medicamentoase antiparazitare, de uz intern şi extern destinate tratamentelor curative şi preventive la animalele din exploataţiile montane.

//

Executarea tratamentelor antiparazitare va fi efectuată, la cerere, de către sau sub supravegherea organelor tehnice sanitar-veterinare.

Art.16. - Familiile tinere de agricultori din zona montană, nou constituite, care fac dovada că deţin terenul agricol necesar şi se obligă să crească animale în gospodăria proprie, în număr echivalent cu minimum 5 UVM, pe o perioadă de cel puţin 5 ani, beneficiază de o primă de instalare egală cu preţul de vânzare în viu pentru două capete tineret bovin femel de calitatea I-a din rasele zonate şi 5oo kg greutate.

Prima de instalare se acordă la cerere, pe baza avizului centrului agricol comunal, al consiliului local şi al serviciilor specializate din cadrul Direcţiei agricole judeţene şi a organizaţiei profesionale locale.

Art.17. - Guvernul, prin organisme specializate va aproba, la propunerea acestora, stabilirea diferenţierilor din interiorul zonei montane, pe grade de dificultate pentru localităţi şi gospodării, elaborând studiile necesare, care vor sta la baza îmbunătăţirilor ulterioare prevederilor prezentei Legi.

Art.18. - Statul sprijină gospodăriile agricultorilor din zona de munte, prin executarea în mod gratuit, la cerere, prin organisme specializate, de proiecte privind cartarea agrochimică a solurilor, studii pedologice, proiecte de organizare a teritoriului şi de execuţie pentru ameliorarea terenurilor agricole şi în proporţie de 5o% din costurile lucrărilor pentru ameliorarea păşunilor comunale în limitele fondurilor aprobate anual.

Art.19. - Statul sprijină şcolarizarea profesională a copiilor proveniţi din gospodăriile particulare din zona de munte, care frecventează formele de învăţământ profesional agromontan şi care la absolvire vor lucra în gospodăriile proprii sau ale părinţilor lor, prin:

- organizarea în zona de munte de şcoli profesionale cu profil agricol de specific montan, cu baza materială necesară desfăşurării procesului de învăţământ;

//

- acordarea de ajutoare sociale care să asigure a .irea costurilor de şcolarizare, cazare şi hrană, pentru elevii care lo cuiesc în internate;

- acordarea, anual, în mod gratuit, a câte unui set de manu şcolare şi de echipament de lucru şi protecţie pentru activităţil practice;

- alocarea de fonduri pentru editarea manualelor şcolare de profil agromontan şi distribuirea gratuită pentru elevii gimna ilor din: zona de munte şi ai şcolilor profesionale cu profil agr montan.

Art.2o. - Agricultorii care fac parte din organizaţii ale pr ducătorilor agricoli din zona montană şi care urmează astfel de fo me de pregătire, în conformitate cu prevederile Legii nr.83/1993, dobândesc dreptul de a beneficia de credite cu dobânzi avantajoase destinate dezvoltării producţiei agricole, conform prevederilor art.3, al.a,b,c, art.4,7,8.

Art.21. - Statul sprijină procesul de instruire profesională de educaţie şi informare utilă a agricultorilor din zona de munte, prin subvenţionarea apariţiei unor publicaţii locale (regionale) precum şi a unor emisiuni radio şi de televiziune, cu acest profil

Art.22. - Activitatea de cercetare ştiinţifică în specific montan este sprijinită de statul român prin alocarea de fonduri special destinate acestui scop. Agenţia Naţională pentru Zona Montană, Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice, prin Institutul de Montanologie Cristian-Sibiu, vor asigura dezvoltarea cercetării aplicative, crearea şi funcţionarea eficientă a unor staţiuni de cercetări montane amplasate în regiuni diferite ale zonei montane, capabile să sprijine dezvoltarea activităţilor gospodăriilor ag cultorilor din teritoriul arondat.

Art.23. - Pentru asigurarea pregătirii corespunzătoare a cadrelor de specialitate din reţeaua tehnică a agriculturii montar se vor organiza forme de perfecţionare periodice, în centre specia .lizate, cu subvenţionarea costului hranei în proporţie de 5o%, per tru perioada perfecţionării.

.//.

Art.24.- Proprietarii gospodăriilor din zona montană care au împlinit vârsta de 7o de ani, sau care sunt consideraţi persoane handicapate, indiferent de vârstă, beneficiază de scutire de impozit pe terenurile agricole.

Art.25. - Gospodăriile particulare din zona montană, care au reşedinţa permanentă la o altitudine de peste looo m, sunt scutite de impozit pe terenurile agricole.

Art.26. - Pagubele provocate gospodăriilor montane de către animalele sălbatice răpitoare (ucidere sau traumatizare irecuperabilă a unor bovine, cabaline, porcine, ovine, caprine), distrugeri de culturi vor fi suportate de către organele silvice ce gospodăresc fondul de vânătoare pe raza căruia s-au produs pagubele. In scopul prevenirii acestor pagube economice organele silvice, sprijinite de asociaţiile de vânătoare, vor reduce numărul răpitoarelor în mod special a urşilor, până la limita echilibrului ecologic, luând măsuri de interzicere a înnădirii urşilor cu carne şi de vânare operativă a urşilor depistaţi carnivori. Valoarea pagubelor va fi stabilită de primărie împreună cu organele silvice, în prezenţa proprietarului.

Art.27. - Asociaţiile producătorilor agricoli din zona montană, care colectează, transformă şi comercializează laptele şi produsele lactate, animale şi produse animaliere, fructe mici, fructe de pădure, miere albine, alte produse agroalimentare gospodăreşti, beneficiază de scutiri de taxe şi impozite pe profit, diferenţiat în funcţie de gradul de defavorizare al zonei sau microzonei, ce va fi stabilit de către organele de specialitate abilitate (I, II, III).

Participarea la profit a lucrătorilor angajaţi în cadrul asociaţiilor, nu va putea depăşi proporţia de 2o%. Diferenţa de până la loo% va fi atribuită producătorilor de materie primă, asociaţi, exclusiv participarea proporţională la constituirea fondului de dezvoltare al asociaţiei.

Art.28. - Societăţile comerciale cu profil de alimentaţie publică, care comercializează în zona rurală montană, băuturi alcoolice, vor participa la constituirea unui fond de dezvoltare a zonei

.//.

montane cu 2o% din profitul realizat.

Art.29. - Societăţile comerciale, altele decât cele ale asociaţiilor agricultorilor din zona montană delimitată teritorial indiferent de profilul activităţii, vor participa la constituirea unui fond de dezvoltare a zonei montane cu echivalentul valoric a 3-1o% din profitul anual, astfel:

- până la 5 milioane lei profit anual 3%
- între 5-2o milioane lei profit anual - 5%
- peste 2o milioane lei profit anual - 1o%.

Fondurile rezultate vor fi centralizate prin Agenţia Naţională pentru Zona Montană şi redistribuite judeţelor pentru utilizare în activităţi de formare, cercetare, publicaţii, propagandă agricolă, alte necesităţi ştiinţifice, culturale şi de reprezentare.

Art.3o - Terenurile agricole din zona de munte care aparţin Intreprinderilor Agricole de Stat sau altor unităţi foste sau actuale şi care nu reprezintă proprietatea particulară sau obşteas că, vor fi atribuite în proprietatea consiliilor locale, având ca destinaţie împroprietărirea unor familii tinere de agricultori de munte, provenite, cu prioritate din localitatea respectivă, care doresc să-şi întemeieze gospodării stabile pe aceste terenuri, după proiecte de dezvoltare întocmite de serviciile tehnice agricol specializate.

Terenurile agricole astfel dobândite, prin aprobarea consiliilor locale şi cu avizul consiliilor judeţene, prefecturilor şi serviciilor de dezvoltare ale zonei montane din cadrul direcţiilor generale pentru agricultură şi alimentaţie, se vor încadra între minimum 5 şi maimum lo ha echivalent arabil, (2,5), urmărindu-se crearea de gospodării viabile.

Pentru trupurile de teren a căror suprafaţă permite realizarea de cătune cu minim 5 gospodării, consiliile judeţene, împreună cu consiliile locale pe bază de proiecte sprijinite de Guvern, vor realiza drumuri de acces, sursa de energie electrică, instalaţia de telefonie, sursa de alimentare cu apă şi canalizarea agricultorii direct interesaţi urmând să participe cu munca proprie, proporţie de 2o% din valoarea lucrărilor.

//

Prevederile Legii nr.18, art._____, al._____ şi oricare alte prevederi contrare se abrogă.

Art.31. - Primele prevăzute la art.2,16 diferenţa de dobând pentru creditele acordate în temeiul art.3,5,8,13 şi diferenţa de % din valoarea materialului lemnos şi cimentului şi carburanţii, prevăzute la art.17, 18 şi cheltuielile implicate de art. 15,19,2o,21,22,23 se suportă de la bugetul de stat, în limita sumelor aprobate cu această destinaţie.

Art.32. - Activităţile prevăzute la art.3,4,5,8 se vor realiza pe baza autorizaţiilor emise în condiţiile legii, asigurându-se protecţia mediului înconjurător.

Art.33. - Alte prevederi generale de sprijin pentru producătorii agricoli ca şi modul de aplicare inclusiv în zona montană, sunt conforme Legii 83/1993.

Art.34. - In bugetul de stat se vor prevedea anual sumele necesare sprijinirii gospodăriilor producătorilor agricoli din zona montană.

Sumele destinate sprijinirii gospodăriilor producătorilor agricoli din zona de munte vor fi defalcate pe capitolele bugetului de stat.

Art.35. - Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei şi Ministerul Finanţelor vor elabora în termen de 9o de zile de la intrarea în vigoare, norme metodologice pentru aplicarea prevederilor prezentei legi.

Art.36. - Localităţile din zona montană a României sunt cele situate în teritoriul delimitat, aparţinând unităţilor administrativ teritoriale prevăzute în anexa nr.___, care face parte integrantă din prezenta lege.

Art.33. - In scopul coordonării activităţilor de dezvoltare în specificul zonei montane şi asigurării cooperării interministeriale se înfiinţează Agenţia Naţională pentru Zona Montană, care se însărcinează ca, împreună cu celelalte organe şi organisme implicate în zona de munte, să asigure ducerea la îndeplinire a prevederilor prezentei legi.

Art.30 (completare).

- Familiile tinere de agricultori de munte,care îşi vor organiza gospodarii stabile la altitudini de peste 1000 m.,în conditiile prevederilor de mai sus,vor primi,în completare,3-5 ha teren împadurit, din fondul de stat,în functie de calitatea acestuia,în vecinatatea cît mai apropiata a terenului agricol şi gospodariei stabile,cu drept de exploatare în folos propriu şi cu obligaţii de întreţinere ,în conformitate cu normativele în vigoare.

Această lege a fost aprobată de Senat în şedinţa din_____ _____1994, cu respectarea prevederilor art._____ şi ale art.____ din Constituţia României.

PREŞEDINTELE SENATULUI,

Oliviu Gherman

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaţilor în şedinţa din_____1994, cu respectarea prevederilor art.____ şi ale art._____ din Constituţia României.

PREŞEDINTELE CAMEREI DEPUTAŢILOR,

Adrian Năstase

18.07.1994
2 ex.

MINISTERUL AGRICULTURII SI ALIMENTATIEI
AGENTIA NATIONALA A ZONEI MONTANE

POLITICA AGRICOLA
GENERALA SI DE DEZVOLTARE RURALA IN ZONA MONTANA

DR. RADU REY
DIRECTOR GENERAL ANZM

- Mai 1996 -

AGENTIA NATIONALA A ZONEI MONTANE

POLITICA AGRICOLA
GENERALA SI DE DEZVOLTARE RURALA IN ZONA MONTANA

Cuprins

	Pg.
. Considerente generale	1
. Principalele instituţii guvernamentale specializate, implicate în definirea şi execuţia politicii agricole în zona montană.	
. Organizaţii de agricultori	7
. Obiective strategice pentru dezvoltarea zonei montane, 1995-2oo4	8
Orientări şi măsuri	1o
1. Amenajarea teritoriului montan şi cadrului construit	1o
2. Agricultura	11
- Agroturismul	13
3. Silvicultura	13
4. Industrie şi artizanat	14
5. Pluriactivitate	15
6. Turism	15
7. Infrastructuri, transporturi, echipamente	15
8. Energie	16
9. Educaţie, instruire, cercetare şi publicitate	16
1o. Cultură	17
11. Mediu	17
12. Cooperare ştiinţifică şi tehnică	18
13. Instrumente de intervenţie	19
14. Crearea Fondului naţional pentru munte	2o

Cuprins Pg.

. Crearea cadrului legislativ
şi instituţional, organizatoric,
adaptat specificităţii montane 22

. Implicaţiile în ramurile de interinfluenţă 24

. Tendinţe pe plan naţional 28

- - - - -

AGENTIA NATIONALA A ZONEI MONTANE

2. AGRICULTURA

1. POLITICA AGRICOLA GENERALA

- zona montană -

Consideraţii generale

Zonele de munte se disting de alte regiuni prin dezavantaje naturale, ce nu pot fi schimbate - altitudine, climă, pante, fertilitate scăzută a solului, izolare faţă de căile de comunicaţie şi pieţele de desfacere şi prin dezavantaje structurale - îmbătrânirea populaţiei active şi tendinţele de exod, ocupaţii restrictive, distanţe faţă de centrele decizionale, infrastructuri insuficiente, structuri administrative defavorabile.

Principalele bogăţii ale zonei de munte sunt şi trebuie să rămână: păcurile; sursele de materie primă şi energie; suprafeţele agricole pentru creşterea animalelor şi producţia de mărfuri alimentare de calitate; apa - pentru energie şi apă potabilă a oraşelor; populaţia, mai ales cea agricolă, sănătoasă şi energică, care asigură colonizarea descentralizată a teritoriului naţional, gestiunea zonelor recreative pentru locuitorii oraşelor şi menţinerea peisajului cultural.

Zona montană a României reprezintă cca. o treime din teritoriul naţional şi totodată cel mai mare masiv muntos al Europei aflat în cadrul aceleiaşi frontiere. Suprafaţa este de 79.o84 km^2 din care 53,3% păduri şi 41,1 % terenuri agricole, constituind 46% din teritoriul a 28 judeţe, în cadrul a 729 comune, cu 3.7o6 sate şi a 92 oraşe montane.x) Populaţia reprezintă 3.614.ooo locuitori (47 loc./km^2), din care peste 2.ooo.ooo agricultori ce deţin 1.o36.ooo gospodării private, cu caracter de subzistenţă în care se practică o agricultură tradiţională, de nivel tehnologic rămas în urmă, bazată pe creşterea animalelor şi îngrăşămintele naturale, suprafaţa arabilă reprezentând numai 8% din arabilul naţional.

In structură, fâneţele şi păşunile naturale reprezintă 71,3%, arabilul 25,6%, pomii şi viile 2,7% din suprafaţa agricolă montană.

Principalele specii de animale sunt bovinele - 973.85o capete şi ovinele 2.743.9o3 capete. Se mai cresc: porcine, păsări, caprine, cabaline.

---

x). Cf.Delimitarea Zonei Montane-MAA- Comisia Zonei Montane din România 1992 = datele ANZM 1996=.

Existenţa populaţiei: în mediul rural şi preorăşenesc, veniturile populaţiei provin din agricultură (3o-4o%) şi pluriactivităţi (forestiere, miniere, industrie prelucrătoare, servicii, artizanat ş.a. Gospodăriile ţărăneşti sunt furnizor principal de forţă de muncă pentru sectoarele industriale.

Produsele agricole sunt nepoluate, de înaltă calitate biologică. Cu tot caracterul de subzistenţă al gospodăriilor, zona de munte are un important potenţial de producţie marfă, mai ales la produsele animaliere: lapte, carne, piei, lână. Este important că aceste producţii se obţin cu consumuri minime de cereale şi energie (petrolieră şi electrică). Consumurile energetice la unitatea de produs sunt mai mari, dar se bazează pe energia reciclabilă.

Deosebit de ţările montane ale Europei de Vest, România nu a avut niciodată o politică montană distinctă. Consecinţele au fost agravate de raţiunile de ordin politic faţă de proprietatea particulară, din perioada 1945-1989.

Infrastructurile sunt subdezvoltate, drumurile insuficiente sau subîntreţinute, electrificare neterminată, telecomunicaţii puţin evoluate, lipsa canalizărilor şi alimentării cu apă, situaţii deficitare în sistemul de învăţământ, sanitar, servicii pentru populaţie.

Instituţiile naţionale nu deţin exerciţiul necesar şi nici cadre specializate în problematica montană, ceea ce explică reţinerile şi tendinţa de continuare a marginalizării. Nivelul de informare a populaţiei urbane privind realităţile montane este foarte scăzut.

Agricultura montană : este o agricultură marginalizată, rămasă la tehnologii rudimentare cu randamente vegetale şi animale slabe. Izolarea, lipsa factorilor de producţie şi a organelor profesionale şi economice, absenţa instruirii profesionale a agricultorilor, în specificul economiei montane, fac din zona montană nu doar o zonă defavorizată, ci o zonă extrem de vulnerabilă economic, social şi ecologic - ceea ce ar avea ca urmare exodul demografic şi degradarea mediului.

Integrarea europeană a zonei montane a României, presupune dezvoltarea în ecosisteme echilibrate, specifice, pe baza gospodăriilor familiale şi proprietăţii private, în continuitate tradiţională şi a pluriactivităţii.

Agricultura de munte a fost supusă sistemului centralizat nu la nivelul producţiei, ci la cel al prelucrării şi comercializării produselor sale, producătorul de materie primă fiind rupt de aceste două verigi. Producţia marfă este vândută în cea mai mare parte întreprinderilor cu capital majoritar de stat, amplasate în majoritate în afara zonei montane, având încă monopolul de cumpărare, cu consecinţe dezastroase: preţuri mici pentru materia primă, plata cu mari întârzieri. Societăţile comerciale private apărute după 1990 practică aceleaşi preţuri de monopol şi adaosuri comerciale maximale, provocând o gravă sărăcire a populaţiei.

Reducerea activităţilor miniere şi în alte industrii, a creat un procent important de şomeri şi semi-şomeri, ale căror proprietăţi agricole sunt prea mici pentru existenţă.

Cumulat cu creşterea generală a preţurilor la transporturi, energie şi în general, s-a declanşat un impact deosebit de brutal al muntelui cu economia de piaţă, cu consecinţe grave pe termen mediu şi lung.

S-au creat cele mai ample condiţii pentru depopulare montană, cunoscute în ultimul secol, exodul fiind iminent fără luarea unor complexe de măsuri adecvate.x)

In condiţiile zonei de munte a României, existând structura de bază - gospodăria familială - trecerea de la economia centralizată la economia de piaţă nu se face prin restructurarea unităţilor de producţie, ci prin reorganizarea mediului în amontele şi avalul gospodăriilor agricole: aprovizionare, prelucrare, depozitarea şi comercializarea produselor, organizarea creditului, ş.a.

Agriculturii îi revine o mare parte din sarcina amenajării şi protecţiei mediului agricol montan, **de participare alături de alte domenii, la conceptul de dezvoltare montană durabilă.**

Experienţa europeană şi naţională arată clar că numai prezenţa unei agriculturi dinamice în zona montană poate permite întreţinerea acestei părţi a patrimoniului naţional, care este strategi-

x). Spre ex. în Munţii Apuseni, 200 de localităţi înregistrează o scădere cu 50% a populaţiei, 25% din populaţia rămasă sunt "bătrâni azilanţi" şi 93 sate sunt în "iminenţă de dispariţie" (ICPAT - Urbanproiect - Studiu - 1994).

că privind spaţiul..

Dominanta este dată de factorul calitate în toate domeniile, de un concept echilibrat agro-silvic, de pluriactivitate, de stabilizarea populaţiei montane în mediul de origine şi de punere în valoare a resurselor în limite ecologice, asigurându-se perenitatea acestora.

Agriculturii îi revine o mare parte din sarcini, dar nu poate asigura singură procesul dezvoltării montane.

Problematica zonei montane se cere abordată în manieră globală, în sistem integrat, la care participă toate instituţiile ce se recunosc în zona de munte, precum şi societatea civilă.

Este vizibilă necesitatea unei politici naţionale pentru zona montană şi a politicilor regionale, în cele 29 judeţe şi care în mod obiectiv vor prezenta diferenţieri.

Intre cele mai importante şi urgente acţiuni se înscriu: perfecţionarea cadrului instituţional cu formarea competenţelor şi crearea cadrului legislativ specific.

Fenomenul dezvoltării montane nu poate fi nici determinat şi nici accelerat în absenţa structurilor specializate şi a mijloacelor adecvate.

Dacă cei 3,6 milioane locuitori ai zonei montane constituie o forţă considerabilă pentru amenajarea şi gestionarea acestui spaţiu, ei pot reprezenta totodată un extraordinar rezervor de şomeri rurali sau în migraţie, ce care sigur, nici România şi nici Europa nu au nevoie, acum sau în viitor.

Un atuu principal îl reprezintă faptul că exploataţiile familiale există, agricultorii există,aflându-se numai într-o stare de rămânere în urmă, fiind necesară doar amorsarea procesului de intensificare, modernizare şi dezvoltare a exploataţiilor familiale, prin crearea de structuri profesionale şi economice, capabile să organizeze amontele şi avalul şi să permită:

- aprovizionarea;
- colectarea, prelucrarea şi comercializarea producţiei agricole, cu participarea producătorilor la distribuirea profiturilor finale;

//

- protecţia contra pericolului structurilor private (monopolurilor).

Fenomenele menţionate reprezintă un mare pericol actual pentru destinul de viitor al populaţiei montane din România care poate influenţa chiar stabilitatea statului.

Modelul de dezvoltare a agriculturii montane în Europa Occidentală care a urmărit creşterea mărimii exploataţiilor, specializarea, dependenţa alimentară în mare măsură de producţia din afara zonei, reducerea numărului de exploataţii şi al populaţiei montane, echipamente grele etc. - nu este potrivit pentru condiţiile din România. Europa însăşi renunţă şi îşi modifică politicile spre pluriactivitate, repopularea spaţiilor montane şi conservare ecologică.

Alternativa - constă în modernizarea exploataţiilor familiale a căror structură se va menţine constantă sau se va modifica numai pe măsură ce locurile de muncă neagricole vor creşte constant şi pe termen lung.

Obiectivul strategic fundamental - în aceste condiţii - devine ameliorarea cantitativă şi calitativă a producţiei şi serviciilor pentru populaţia din zonă, cu integrarea amontelui şi avalului, în mod progresiv, cu tehnologii adaptate zonei de munte.

Paralel, crearea de noi activităţi - filiera lemnului, a turismului rural şi agroturismului - implantarea de mici industrii, nepoluante.

Rezultanta - va fi crearea de venituri neagricole în completarea celor agricole - care vor rămâne inferioare faţă de câmpie-colinare, prin diferenţă de calitate a solurilor şi productivitate, dar vor permite menţinerea densităţii populaţiei la un nivel acceptabil.

In acest mod se va contura nu doar un model de dezvoltare agricolă şi un model de dezvoltare rurală, montană.

In valorificarea şi utilizarea cât mai bună a capitalului regiunilor de munte este necesară adoptarea unor politici adaptate la situaţiile regionale (judeţene) şi locale.

//.

PRINCIPALELE INSTITUTII GUVERNAMENTALE SPECIALIZATE, IMPLICATE IN DEFINIREA SI EXECUTIA POLITICII AGRICOLE IN ZONA MONTANA

1. In cadrul Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei funcţionează Agenţia Naţională a Zonei Montane, prin HG nr.480/1994, ca direcţie generală (prin transformarea Comisiei Zonei Montane din România, înfiinţată în 1990).

In cele 28 judeţe cu zonă montană funcţionează 28 de servicii şi compartimente pentru dezvoltare montană, în cadrul direcţiilor generale pentru agricultură şi alimentaţie.

Prin atribuţiile Agenţiei Naţionale a Zonei Montane şi serviciilor judeţene se acoperă în mare parte, nevoile de orientare şi asistenţă tehnică pentru spaţiul agricol, respectiv spaţiul rural - montan.
Nivelul logistic,al mijloacelor de intervenţie şi de autoritate, este cu mult inferior faţă de minimul necesar.

CERCETAREA

. O altă instituţie unicat, nou creată prin HG nr.255/1991, destinată acoperirii domeniilor cercetării montane este R.A." Institutul de Montanologie" - Sibiu, din cadrul MAA.

. Strategia de dezvoltare a acestuia include lărgirea cercetărilor în domeniile agriculturii montane, creşterii animalelor, agroturismului, economiei şi sociologiei rural-montane, cu funcţii de extensie şi transfer tehnologic spre utilizatorul final: fermierul montan.

Este preconizată înfiinţarea de 7 filiale teritoriale, ca mici staţiuni de cercetare repartizate pe principalii masivi muntoşi.

2. In cadrul Academiei de Stiinţe Agricole şi Silvice " GHEORGHE ION.SCU SISESTI" a fost înfiinţată Comisia de Montanologie (1995).

FORMAREA

. Formarea profesională a corpului tehnic montan, viitori formatori pentru fermierii montani, urmează a fi realizată prin Centrul de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi - CEFIDEC Vatra Dornei.

. CEFIDEC a fost înfiinţat prin HG nr.888/1994, finanţarea fiind deschisă prin HG nr.992/1995, instituţia fiind în curs de organizare, urmând să devină operaţională începând cu anul 1997.

ORGANIZATII DE AGRICULTORI

In zona montană a României nu au existat organizaţii profesionale ale agricultorilor.

Din anul 1993,prin Agenţia Naţională a Zonei Montane,cu sprijin moral şi material francez şi austriac,s-a reuşit constituirea primului experiment - Federaţia Agricultorilor de Munte - Dorna, localitatea Vatra Dornei - judeţul Suceava.

Din anul 1994 s-a realizat o cooperare cu Germania - AFC Bonn, pentru sprijinirea dezvoltării F A M Dorna.

In anul 1996 F A M Dorna deţine lo asociaţii comunale cu 2.ooo membri, agricultori privaţi.Contractul bilateral a fost prelungit cu încă 3 ani. Se află în curs de avizare, un proiect de sprijin din partea statului, prin cedarea unor obiective.

Este o realizare cu semnificaţie majoră pentru zona montană,FAM Dorna putând deveni reproductibilă.

- In judeţul Mureş - funcţionează din 1992 Fundaţia pentru Agricultură şi Economie Agrară - FAER Reghin, cooperare româno- elveţiană,cu rezultate practice deosebite.

- In judeţul Braşov, s-a înfiinţat în 1995 Federaţia Agricultorilor din zona de munte - Piatra Craiului - Braşov.

ALTE ORGANIZATII NEGUVERNAMENTALE,SPECIFICE

In judeţele Alba şi Suceava, au luat fiinţă în 1995 câte o Asociaţie a Aleşilor Muntelui, având corespondent în cadrul U.E. prin Asociaţia Europeană a Aleşilor Munţilor.

Alte participări instituţionale

. Ministerul Invăţământului: Legea Invăţământului/1995 a inclus "învăţământul agro-montan,mediu",care este în curs de organizare.Se beneficiază de asistenţă CE (program PHARE). In învăţământul universitar de stat funcţionează 6 secţii agromontane şi o facultate particulară de management economic montan, la Vălenii de Munte.

. In 1996, Guvernul României a aprobat prin HG nr. 323/1996 un program special pentru sprijinirea dezvoltării economico-sociale a unor localităţi din Munţii Apuseni.

. In 1995 şi 1996 au apărut două acte normative cuprinzând facilităţi în domeniul turismului şi agroturismului.

. // .

OBIECTIVE STRATEGICE PENTRU DEZVOLTAREA ZONEI MONTANE

1995 - 2004

1. Recunoaşterea explicită a zonei montane şi a specificului ei. Crearea responsabilităţii societăţii pentru destinul zonei montane.

2. Consolidarea, dezvoltarea şi prosperitatea gospodăriei familiale montane - prin agricultură şi pluriactivitate.

3. Conservarea terenurilor agricole, în special a pajiştilor naturale, menţinerea şi modernizarea activităţilor agricole, specifice de bază.

4. Asigurarea calităţii vieţii populaţiei rurale montane prin implantarea sau modernizarea infrastructurilor şi a echipamentelor.

5. Stabilizarea populaţiei montane şi combaterea exodului tineretului.

6. Creşterea gradului de informare şi instruire a populaţiei montane, pe baze ştiinţifice.

7. Conservarea resurselor montane şi punerea în valoare a produsului montan agroalimentar şi turistic, de calitate.

8. Protecţia mediului montan. Conservarea pădurii şi asigurarea echilibrului agrosilvic.

9. Protecţia, conservarea şi refacerea patrimoniului natural al zonelor de interes ştiinţific şi al patrimoniului cultural-istoric.

10. Crearea cadrului instituţional, organizatoric şi legislativ, guvernamental şi neguvernamental, specializat pentru zona montană

X

X X

Notă - Aceste obiective vor fi realizate, apreciindu-se global resursele naturale şi umane, armonizând dezvoltarea economică, cu protecţia mediului înconjurător, în spiritul echilibrului între activităţile umane şi exigenţele ecologice.

ORIENTARI SI MASURI

1. AMENAJAREA TERITORIULUI MONTAN SI CADRUL CONSTRUIT

1.1. Punerea în valoare a resurselor naturale, materiale şi umane şi asigurarea unei dezvoltări economice, echilibrată prin folosirea spaţiului în cadrul unitar al teritoriului.

1.2. Aplicarea politicilor de amenajare a teritoriului trebuie să ţină cont de respectarea priorităţilor, nevoilor şi intereselor populaţiilor montane.

1.3. Politicile de amenajare a teritoriului montan trebuie să facă obiectul unor planuri sau programe generale de amenajare, care să ţină cont de toţi factorii ce caracterizează zona montană şi care să poată reprezenta o referinţă permanentă pentru toate celelalte politici sectoriale.

1.4. Asigurarea calităţii construcţiilor ţinând cont de perspectivele dezvoltării agroturismului şi ale creşterii animalelor în condiţii de eficienţă.

1.5. Propunerea renovării şi modernizării construcţiilor, recuperarea celor abandonate, respectând estetica, stilul şi materialele tradiţionale.

.//.

2. AGRICULTURA

Conceptul de dezvoltare a agriculturii montane este în esenţa sa un concept de dezvoltare rurală adaptat condiţiilor specifice locale, privilegiind gospodăriile familiale, cu abateri justificate de la standardele în vigoare pentru regiunile de câmpie sau colinare.

Atingerea obiectivelor stabilite prin strategie necesită crearea în prealabil a unor condiţii pe plan naţional şi regional.

Rolul statului român rămâne fundamental: - prin crearea legislaţiei şi instituţiilor în favoarea zonei montane, crearea pârghiilor financiare şi disponibilizarea fondurilor necesare realizării proiectelor regionale şi locale de dezvoltare, sprijinirea cercetării şi instruirii, impulsionarea acţiunilor administraţiei, sprijinirea creării organizaţiilor profesionale neguvernamentale, alte intervenţii proprii tranziţiei şi în absenţa unor structuri specifice consolidate.

2.1. Modernizarea gospodăriilor familiale agricole şi intensificarea producţiei vegetale şi animale ale acestora.

a). Producţia vegetală

- utilizarea eficientă a terenului agricol, pe principii de folosinţă şi dezvoltarea unui concept agro-silvic;

- regruparea terenurilor agricole dispersate, cât mai aproape de reşedinţa gospodăriei, prin schimburi de parcele între proprietari, prin bună înţelegere (învoieli);

- continuitatea tradiţională a ciclurilor vărat-iernat, cu asigurarea repartizării păşunilor aceloraşi utilizatori pentru minimum lo ani consecutivi şi a accesului animalelor la treceri, umbră, apă şi la folosirea unor resurse furajere din fondul forestier, în limite acceptate;

- dotarea cu unelte, maşini şi utilaje agricole, adaptate;

- ameliorarea randamentelor la hectar, diversificarea şi sporirea calităţii producţiei vegetale montane prin:

.//.

. utilizarea intensivă a întregii resurse de îngrăşăminte naturale furnizate de animale;

. ameliorarea structurii floristice a fâneţelor şi păşunilor naturale, a conţinutului de proteină vegetală, prin extinderea procentului de leguminoase, în special a trifoiului;

. evitarea pierderilor datorate conservării tradiţionale defectuoase a fânurilor, prin construirea de fânare, pe fâneţe;

. dezvoltarea culturii cartofului, pomiculturii şi culturii arbuştilor fructiferi, micilor culturi cerealiere şi grădinăritului;

. ameliorarea materialului de înmulţire şi crearea de soiuri adaptate condiţiilor pedoclimatice proprii bazinelor montane.

. ameliorarea tehnologiilor de producţie, conservare şi valorificare.

b). Producţia animală

- ameliorarea randamentelor pe cap de animal şi sporirea efectivelor, în limitele suportabilităţii ecologice, prin:

. îmbunătăţirea reproducţiei;

. ameliorarea raselor de bovine şi ovine, adaptate condiţiilor de mediu montane, în direcţia lapte-carne;

. ameliorarea condiţiilor de adăpostire şi igienă, modernizări şi noi proiecte de grajduri (apă, lumină, ventilaţie, platforme de bălegar şi bazine pentru purin);

. ameliorarea tehnologiilor de creştere şi exploatare a animalelor şi a asistenţei sanitar-veterinare;

. promovarea unor proiecte de dezvoltare a creşterii animalelor, susţinute financiar prin credite avantajoase care să permită creşterea producţiei - marfă şi crearea de locuri de muncă permanente în gospodăriile ţărăneşti.

//

c. Valorificarea resurselor agricole şi alte măsuri de susţinere.

- Dezvoltarea filierelor laptelui şi cărnii şi diversificarea, producerea şi comercializarea produselor de calitate, prin:

. organizarea de reţele de unităţi de colectare, prelucrare şi valorificare a producţiei animaliere şi de aprovizionare cu bunuri de consum pe principii asociative (cooperative), având şi rol de prevenire a tendinţelor monopoliste;

. crearea mărcilor locale montane de calitate şi a pieţei produselor naturale montane;

. dezvoltarea de mici industrii locale pentru valorificarea produselor animaliere secundare.

- Încurajarea continuităţii exploataţiilor agricole, prin favorizarea stabilirii tinerilor agricultori şi prin reglementarea drepturilor la succesiune, pentru evitarea fărâmiţării terenurilor agricole.

- Dezvoltarea formelor asociative ale agricultorilor montani, prin: organizarea structurilor cooperaţiei şi a centrelor de transformare a produselor [illegible] caracteristice fiecărei zone.

- Susţinerea activităţilor agricole care contribuie la protecţia, conservarea şi ameliorarea mediului.

2.2. Agroturismul

- Dezvoltarea unei reţele agroturistice în ruralul montan, ca activitate complementară celei agricole.

3. SILVICULTURA

- Dezvoltarea filierei lemnului.

- Punerea în valoare a pădurilor montane prin ameliorarea condiţiilor de producţie şi exploatare, diversificarea speciilor şi modernizarea şi crearea de căi de acces şi de servire, compatibile cu mediul.

- Protecţia pădurilor, mai ales celor de înălţime, împotriva catastrofelor naturale;

- Programe de reîmpădurire în zonele despădurite, cu specii de preferinţă indigene, evitarea monoculturii şi împăduririlor haotice.

- Controlul modului de împăduriri naturale, consecinţă a abandonului exploatării terenurilor agricole montane, în scopul evitării degradării peisajului.

- Compensarea neajunsurilor naturale şi ecologice ale exploataţiilor forestiere şi a renunţării la utilizarea potenţialului forestier din raţiuni de protecţie a mediului.

- Dezvoltarea pădurii se va realiza pe principiul ecosistemelor echilibrate în concept agro-silvic, care să permită accesul controlat al animalelor şi valorificarea unor resurse secundare, influenţând favorabil activităţile economice locale.

4. INDUSTRIE SI ARTIZANAT

In scopul garantării locurilor de muncă în munte, se prevăd următoarele orientări şi măsuri:

- favorizarea menţinerii industriei nepoluante şi artizanatului, acţionându-se asupra infrastructurilor şi simplificându-se procedurile administrative şi fiscale;

- favorizarea instalării întreprinderilor avansate, de înaltă tehnologie, cu valoare adăugată înaltă;

- stimularea implantării de industrii şi ateliere artizanale în scopul îmbunătăţirii procesului de transformare a produselor agricole şi forestiere;

- valorificarea locală a produselor forestiere, în domeniul utilajelor, construcţiilor şi turismului;

- favorizarea îmbunătăţirii proceselor de producţie, de transformare şi de comercializare a produselor montane şi încurajarea producţiei de calitate. .//.

5. PLURIACTIVITATEA

- Sprijinirea pluriactivităţii prin luarea de măsuri utile specifice protecţiei sociale, fiscalităţii, învăţământului, cu acordarea unei atenţii speciale multiplicării resurselor şi veniturilor familiilor pluriactive.

6. TURISM

-Stimularea şi sprijinirea iniţiativelor în domeniul turismului rural, cu respectarea mediului natural, economic şi social.

- Punerea în valoare a avantajelor spaţiilor de munte, prin componentele mediului, peisajelor, patrimoniului arhitectural şi cultural, a produselor şi tradiţiilor sale.

- Asigurarea unei calificări adaptate a agenţilor din sectorul turistic rural-montan, care să garanteze servicii de calitate.

- Favorizarea activităţilor plurisezoniere şi evitarea concentrării excesive şi a supraexploatării resurselor naturale montane.

7. INFRASTRUCTURI, TRANSPORTURI SI ECHIPAMENTE

- Zonele de munte nu vor fi discriminate faţă de alte zone rurale sau urbane, cu privire la infrastructuri, echipamente şi servicii, iar raţiunile de rentabilitate nu trebuie să ducă anularea unui echipament sau serviciu public.

- Se vor lua măsuri pentru asigurarea infrastructurilor de bază (drumuri locale, electrificare, aprovizionare cu apă, şcoli, spitale telecomunicaţii, utilizându-se tehnologii adaptate condiţiilor montane.

- Se va asigura compensarea costurilor suplimentare pentru infrastructură, datorate condiţiilor montane.

- Cuprinderea spaţiilor montane în reţeaua europeană de căi de comunicaţie şi transport.

- dezvoltarea prioritară a transportului feroviar, prin

.//.

amenajarea de căi ferate adaptate terenului şi integrate în peisaj.

- Ameliorarea căilor de comunicaţii regionale, interregionale şi transfrontaliere prin menţinerea deservirii zonelor de munte prin căile ferate existente şi asigurarea transportului în comun.

- Aplicarea principiului de continuitate teritorială la stabilirea schemelor de orientare şi amenajare a căilor de comunicaţie şi transport terestru, cu luare în considerare a zonelor izolate.

- Menţinerea şi dezvoltarea bazei materiale şi serviciilor publice din zonele montane şi garantarea accesului locuitorilor la serviciile de bază: educaţie, sănătate, poştă, telecomunicaţii, transporturi publice locale, protecţia persoanei.

8. ENERGIA

- Punerea în valoare a resurselor locale şi exploatarea potenţialului hidroelectric cu respectarea cerinţelor mediului natural, promovarea energiilor alternative şi regenerabile.

- Accesul - în beneficiul populaţiilor de munte - la veniturile rezultate din valorificarea resurselor hidroenergetice ale zonei.

9. EDUCAŢIE, INSTRUIRE, CERCETARE ŞI PUBLICITATE

- Se vor menţine şcolile şi organizarea acestora în funcţie de nevoile terenului, cu evitarea transportului copiilor pe distanţe lungi.

- Se vor dezvolta noi tehnologii educative, adaptate mediului montan.

- Se va crea şi dezvolta un învăţământ sectorial, specializat pentru specificul ruralului montan, de nivel gimnazial, profesional-mediu şi universitar.

- Se va asigura constituirea de echipe de formatori specializaţi şi a unor programe de formare specifice, mai ales în domeniile agriculturii, artizanatului şi a unor tehnologii avansate.

- Se vor crea cu prioritate şcoli profesionale de profil agricol-montan, cu baza materială necesară, creându-se înlesniri speciale pentru copiiiue agricultori care vor asigura succesiunea gospodăriilor.

- Se va organiza o reţea de centre montane de informare şi instruire în special pentru producătorii agricoli, din generaţiile tinere, creându-se facilităţi atractive participării acestora la programele de instruire.

- Se vor dezvolta programe de informare şi sensibilizare privind specificitatea realităţilor mediului natural, economic, social şi cultural-montan.

- Se va dezvolta activitatea de cercetare montanologică, mai ales în domeniile biotehnologiilor, economiei şi sociologiei.

Io. CULTURA

- Menţinerea bogăţiei şi diversităţii patrimoniului cultural montan prin:

. inventarierea patrimoniului istoric şi punerea lui în valoare şi prin publicitate;

. protejarea tradiţiilor şi formelor de expresie culturală a tuturor regiunilor montane;

. consolidarea identităţii culturale a populaţiei montane şi stimularea vieţii asociative.

II. MEDIU

Se vor lua măsuri pentru:

- asigurarea protecţiei şi gestiunii solurilor, apei şi aerului, refacerii siturilor şi peisajelor afectate şi a conservării florei, faunei şi habitatelor;

- delimitarea zonelor care necesită limitarea sau interzi-

//.

cerea construcţiilor, instalaţiilor, circulaţiei alte activităţi care afectează mediul;

- realizarea studiilor de impact asupra mediului, ale proiectelor industriale, turistice, de infrastructuri, care pot dăuna resurselor mediului montan;

- realizarea studiilor de determinare a limitelor ecologice de exploatare a solurilor montane;

- inventarierea zonelor periculoase şi luarea de măsuri de prevenire a riscurilor naturale: torenţi, alunecări de teren, avalanşe, incendii;

- difuzarea sistemelor de protecţie contra eroziunii hidrologice şi de prevenire şi luptă împotriva incendiilor forestiere;

- favorizarea activităţilor şi proiectelor de dezvoltare a regiunilor montane, care sunt favorabile mediului;

- dezvoltarea reţelei montane de arii protejate şi protecţia biotopurilor ameninţate;

- cooperare internaţională pentru asigurarea gestiunii resurselor de apă;

- stabilirea unei cooperări internaţionale ştiinţifice, tehnice şi politice pentru asigurarea gestiunii şi protecţiei mediului montan, în Europa.

12. Cooperare ştiinţifică şi tehnică

Punerea reciprocă la dispoziţie a experienţei ştiinţifice şi de cercetare prin:

- crearea sau ameliorarea unui sistem informaţional şi de date statistice compatibile şi comparabile, între ţările cu munţi;

- cooperarea între institute, centre de cercetare şi universităţi şi crearea unei reţele de centre de cercetare şi instruire în problematica specifică a regiunilor de munte;

//

- stabilirea şi dezvoltarea de legături între centrele de cercetare şi formare şi întreprinderile mici şi mijlocii din zona montană, în scopul exploatării noilor tehnologii, ameliorării calităţii muncii şi vieţii, altor resurse socio-culturale;

- susţinerea transferului de tehnologii adaptate nevoilor zonelor montane.

13. INSTRUMENTE DE INTERVENTIE

13.1. Punerea în aplicare a politicii în favoarea regiunilor de munte necesită crearea de instrumente adecvate şi ajutoare specifice, mai ales pentru zonele cu venituri prea mici.

- In cadrul planurilor globale de amenajare a teritoriului montan, aceste instrumente vor trata organizarea teritoriului, protecţia şi gestiunea mediului, infrastructurilor, transporturile, precum şi dezvoltarea economică şi socială.

- Aceste planuri vor fi elaborate în cooperare, prin colective competente şi participare publică, de la nivel local, judeţean naţional sau transfrontalier.

- Acţiunile şi investiţiile vor fi coordonate de administraţii competente, pe teritoriu precizat şi pe termene stabilite.

13.2. Va fi dezvoltat rolul puterilor locale şi judeţene în aplicare, acestea cunoscând cel mai bine problemele specifice şi putând să orienteze agenţii locali pentru a acţiona pe plan social, economic şi cultural;

- Gestiunea şi executarea planurilor şi programelor trebuie să se realizeze cât mai descentralizat, în baza principiului subsidiarităţii şi în limitele competenţelor puterilor locale.

- Este necesar să se amplifice competenţele şi mijloacele financiare ale autorităţilor locale şi judeţene (cu scopul favorizării politicii pentru munte).

13.3. Aplicarea politicii de sprijin financiar şi

.//.

stimulare fiscală, vizează în special:

a). ajustarea justă a impozitelor în favoarea regiunilor montane, funcţie de gradul de defavorizare;

b). compensarea neajunsurilor naturale sau ecologice inerente zonelor de munte şi a restricţiilor de utilizare stabilite prin regulamente sau contracte.

c). facilitarea cu prioritate a menţinerii şi implantării exploataţiilor agricole, precum şi a întreprinderilor artizanale, comerciale şi industriale, care utilizează tehnologii nepoluante.

d). sprijinirea instalării familiilor tinere în munte, mai ales în sectorul agricol, dar şi artizanal sau turistic.

e). remunerarea acţiunilor ecologice efectuate de populaţie, mai ales privind întreţinerea peisajului şi protecţia contra riscurilor naturale.

14. CREAREA FONDULUI NATIONAL PENTRU MUNTE

Dezvoltarea montană necesită existenţa unui instrument financiar destinat în special acestui scop.

Surse propuse:

a). Bugetul naţional;
b). Bugetele judeţene;
c). Restituirea spre munte a unei cote-părţi din veniturile realizate pe seama resurselor montane:
- energie hidraulică;
- apă potabilă;
- lemn;
- minereuri;
- comerţ;
- produse agro-alimentare;
- turism industrial;
- activităţi industriale care utilizează resurse naturale şi forţă de muncă.

//.

- 2 - 3% din beneficiile obţinute prin comercializarea combustibililor şi carburanţilor petrolieri.

d) extinderea programelor Uniunii Europene de susţinere financiară a regiunilor de munte.

e) atragerea de fonduri externe europene şi de pe plan mondial pentru susţinerea dezvoltării montane.

f) fonduri din contribuţii publice.

CREAREA CADRULUI LEGISLATIV SI INSTITUTIONAL, ORGANIZATORIC, ADAPTAT SPECIFICITATII MONTANE

L. Cadrul legislativ

Elaborarea,promovarea şi apariţia Legii Muntelui, prin care se asigură recunoaşterea specificităţii montane şi delimitarea teritoriului montan, principiile de abordare a dezvoltării în mediul montan şi mijloacele de intervenţie.

2. Cadrul instituţional organizatoric

2.1. La nivel central

- Agenţia Naţională pentru Zona Montană în subordinea directă a Guvernului,ca instituţie specializată cu rol integrator,pentru elaborarea şi aplicarea unei politici naţionale de dezvoltare în zona montană.

- Perfecţionarea activităţii structurilor create pentru dezvoltare în agricultura zonei montane, din cadrul Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei şi crearea de noi structuri specializate în cadrul principalelor instituţii centrale interesate în zona montană: - Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului; Ministerul Invăţământului; Ministerul Apelor,Pădurilor şi Protecţiei Mediului; Ministerul Turismului; Administraţia Publică Locală; Academia de Stiinţe Agricole şi Silvice.

- La nivel de masiv montan (interjudeţean)

COMITETUL DE MASIV X

2.2. La nivel judeţean

Perfecţionarea activităţii structurii existente în cadrul Direcţiilor generale pentru agricultură şi alimentaţie - pentru dezvoltarea agriculturii în zona montană.

X) După experienţa Franţei

.//.

. Crearea Oficiilor Judeţene pentru Dezvoltare Montană

2.3. La nivel local

- Crearea de Districte pentru Dezvoltare Montană (virtuale) - la nivel intercomunal (bazine,depresiuni), în subordinea Oficiilor Judeţene pentru Dezvoltare Montană

- Crearea Comitetelor de district, montane ale consiliilor locale, la nivel intercomunal (neguvernamentale).

- Crearea federaţiilor agricultorilor de munte (organizaţii profesionale, la nivel de district, cu filiale comunale, asociaţii), cu rol de dezvoltare a activităţilor economico - sociale şi de protejare a intereselor agricultorilor (neguvernamentale),cu sprijin guvernamental.

- Reunirea federaţiilor agricultorilor de munte în cadrul unei Confederaţii naţionale a agricultorilor de munte.

3. Alte forme de organizare pentru zona montană

- Crearea asociaţiilor judeţene ale aleşilor muntelui (între consiliile locale montane);

- Crearea Asociaţiei Naţionale a Aleşilor Muntelui (Parteneriat A.E.M. - U.E.);

- Formarea unui grup de sprijin a zonei montane,în cadrul Parlamentului;

- Crearea Consiliului Naţional al Muntelui, în coordonarea Primului Ministru.

Prin crearea cadrului instituţional - organizatoric adaptat specificităţii montane se asigură competenţele necesare în instituţiile publice şi dezvoltarea organizaţiilor neguvernamentale cu rol major în procesul dezvoltării montane durabile.

.//.

IMPLICATIILE IN RAMURILE DE INTERINFLUENTA

Dezvoltarea montană în concept integrat influenţează favorabilitatea domeniilor din interiorul zonei montane cu efecte benefice pe plan economic şi social, limitarea şomajului.

Dezvoltarea pe direcţie intensivă a creşterii animalelor şi a turismului rural şi agroturismului,cu consumuri minime de energie convenţională şi petrolieră, orientarea spre" produsul montan de calitate",constituie elemente de influenţare benefică a calităţii vieţii şi nivelului general de civilizaţie.

Dezvoltarea agriculturii montane şi creşterea puterii de cumpărare a agricultorilor crează piaţă pentru cereale,tehnică industrială şi alte bunuri de consum ce se realizează în zonele de câmpie şi colinare sau în mediul urban.

Sănătatea populaţiei din mediul urban este sprijinită de munte, prin funcţia de recreere şi produsul agroalimentar natural montan.

1. Costurile participării zonei montane la aderarea României la structurile europene:

Produsul natural agroalimentar montan, de calitate - marfă până la 5o% din producţia montană - poate face obiect de comercializare pe piaţa Uniunii Europene, unde există piaţă formată şi în creştere pentru produsele naturale. Piaţa naţională pentru acest tip de produse se va forma în timp.

- Nu există pericolul pătrunderii de produse naturale montane (lapte,carne,brânză,piei,lemn etc.),dinspre piaţa Uniunii Europene în zona montană a României,

Aderarea mai înseamnă şi transferul de tehnologie alpină (Know-how) spre Carpaţii României, ceea ce este benefic.

//.

- Aderarea va crea condiţii de amplificare crescândă a interesului pentru turism şi agroturism în munţii României, ceea ce va putea influenţa major dezvoltarea infrastructurii turismului montan şi crea servicii şi venituri complementare pentru populaţia agricolă.

- Rezultă că zona de munte a României are de obţinut numai avantaje prin aderarea la Uniunea Europeană.

.2. Efecte secundare posibile în procesul pregătirii programului de integrare.

Dezvoltarea montanului va necesita fonduri, în creştere anuală. Muntele este un copil nou-născut al României care vine cu pretenţii de încetare a marginalizării sale şi cu cerere de evoluţie paritară faţă de zonele mai fertile şi de urban.(conform surse prevăzute la pct.14).

. Muntele însă nu doar cere, ci şi oferă.

. Este evident că unele sectoare ale economiei, mai ales cele direct beneficiare a produsului montan (energie, apă, lemn, comerţ, agro-alimentare, industrii) - ca şi altele indirect beneficiare, vor trebui să "cedeze" o parte din beneficiu, în scopul susţinerii muntelui.

. Dezvoltarea montană va însemna unele reglaje privind ritmurile de dezvoltare în afara muntelui.

. Integrarea în Uniunea Europeană va presupune şi aplicarea politicii de susţinere a muntelui în sistemul compensatoriu, utilizat în ţările membre, ceea ce nu poate decât să fie benefic pentru România.

.3. Incompatibilităţi, contradicţii, locuri înguste - şi modalităţi de soluţionare anticipativă.

Factori limitativi interni

- Experienţa scăzută a instituţiilor naţionale şi locale şi numărul foarte mic de cadre specializate pentru montan.

.//.

- Absenţa unei "culturi montane" a populaţiei;

- Bugetele de austeritate;

- Indiferenţa structurilor existente;

- Legislaţia incompletă sau absentă;

- Conservatorismul populaţiei montane;

- Inerţia sistemelor de gândire, depăşite, dar încă puternice, din agricultură şi administraţie;

- Cunoaşterea limitată a problemelor muntelui de către factorii decizionali, tehnici şi politici etc;

- Concurenţă între sectoarele silvic şi agricol montan;

- Absenţa organizării agricultorilor montani etc.

Atenuarea şi dispariţia factorilor limitativi se realizează prin:

- crearea legislaţiei;

- crearea instituţiilor specializate;

- stabilirea precisă a resurselor financiare puse la dispoziţia muntelui - în filă separată;

- mediatizarea intensă a realităţilor sociale economice şi de mediu montan şi aducerea societăţii la stare de cunoaştere şi responsabilitate.

Pe plan european

- Concurenţa montană Vest- europeană pentru menţinerea politicii Uniunii Europene faţă de montan şi a contribuţiilor financiare specifice.

- Concurenţa Centro-europeană, pentru obţinerea unei părţi cât mai mari din fonduriile Uniunii Europene pentru susţinerea muntelui.

- Prevenirea acestui fenomen se poate realiza prin stabilirea clară a mărimii fondurilor pentru fiecare stat, cu respectarea criteriilor de proporţionalitate, privind teritoriul şi populaţia montană;

- Munţii României prin potenţialul pentru turism şi agroturism, reprezintă un concurent de perspectivă pentru ţările cu munţi din Europa - în acest domeniu.

- Amenajarea turistică a montanului românesc trebuie realizată prin efortul intens intern;

- Ideea concurenţială a Carpaţilor va trebui acceptată în cele din urmă prin evoluţie naturală.

- Procesul de amenajare şi exploatare turistică nefiind rapid concurenţa nu va lua forme acute.

Perturbaţiile din fosta Yugoslavie, fac din această regiune o zonă nesigură turistic. Este de aşteptat o deplasare a interesului turistic spre România.

Produsul montan de calitate

Reprezintă oferta Carpaţilor şi va constitui un factor concurenţial puternic pe pieţele internă şi externă.

Aceste produse sunt singurele cu viitor real pentru a pătrunde pe piaţa Uniunii Europene în condiţiile concurenţiale ale economiei de piaţă.

Prevenirea - se realizează prin preparativele intense ce sunt necesare în vederea: sporirii producţiilor, colectării şi transformării, asigurării formelor de prezentare atractive, certificării şi prospectării pieţelor.

In perspectivă îndelungată, amplificarea turismului şi agroturismului montan, internaţional, poate conduce la crearea unui nou segment de piaţă pentru produsele montane de calitate ca ofertă turistică forte, comercializate pe loc, soluţie cu avantaje maxime.

Tendinţe pe plan naţional

Leşi încă departe de a se putea vorbi de o conştientizare, problematica specifică, dar şi alarmantă, din zona montană a pătruns spre mediile naţionale - atât din sfera deciziei centrale şi judeţene, cât şi în mediile ştiinţifice, de învăţământ, administrative ale agricultorilor montani.

Existenţa Agenţiei Naţionale a Zonei Montane şi serviciilor judeţene de dezvoltare a zonei montane, a reţelei de cercetare, acţiunile de cooperare internaţională finalizate şi în curs de desfăşurare şi eforturile ce se intreprind în continuare în diverse planuri, conduc la concluzia că lumea montană românească este în curs de organizare, iar societatea devine mai pregătită pentru a putea înţelege specificitatea montană şi riscurile majore ale continuării atitudinii de indiferenţă şi marginalizare.

Cu toate dificultăţile imense ale străbaterii acestui pionerat, cu toate complicaţiile pe care le generează inerţia sistemelor de gândire şi organizare administrativă învechite ca şi conservatorismul foarte puternic al agricultorilor de munte, cu toate dificultăţile pe care le traversează economia românească, există şi motive de optimism.

Ele se datorează tenacităţii unui corp restrâns de profesionişti, avansului luat în perioada 1990 - 1994, forţa tradiţiei montane, existenţei resurselor, presiunii exercitate de şansa integrării europene, conştientizării unor oameni politici şi nevoii de supravieţuire.

Migraţia populaţiei montane se va accentua - în anii imediat următori , stoparea sau reducerea substanţială a fenomenului

.// .

depinzând de viteza şi amploarea măsurilor ce vor putea fi întreprinse.

Tendinţa de marginalizare a agriculturii va continua, cu atenuare graduală, pe etape.

Perioada 1995-1999, va fi de fapt una de organizare şi pregătire pentru etapa 2.000 - 2004.

. Se va perfecţiona cadrul instituţional necesar şi activităţile de cercetare şi de formare, sporind competenţa şi numărul specialiştilor muntelui.

. Se va lărgi sistemul experimental-montan, respectiv numărul staţiilor - pilot de dezvoltare integrată, montană.

. Se vor crea organizaţii profesionale ale agricultorilor montani (federaţii).

. Se vor putea înregistra progrese însemnate în sistemul de învăţământ sectorial - montan, de toate gradele pentru conţinutul acestuia şi ameliorarea bazei materiale.

. Va fi încheiată acţiunea de organizare a Asociaţiei Aleşilor Munţilor, pe plan judeţean şi naţional.

. Va începe organizarea producătorilor agricoli în asociaţii de industrializare şi valorificare a produselor agro-montane, în sistemul "cooperativelor" Vest-europene şi orientarea spre realizarea de produse naturale de munte şi mărcilor locale.

Se va adopta şi aplica prima formă a Legii Muntelui axată pe fixarea ... principiilor, în corelare cu cele prevăzute de Uniunea Europeană şi pe sprijinirea agricultorilor de munte prin reduceri şi scutiri de taxe şi impozite, acordarea unor credite speciale, cu dobândă subvenţionată, pentru factorii de producţie, acordarea altor facilităţi în măsură să încurajeze populaţia montană, în cadrul programelor regionale de dezvoltare se vor crea unele infrastructuri în zona montană, dar de volum minimal.

. Turismul rural şi agroturismul vor evolua lent, dar se vor înregistra creşteri de la an la an.

. La nivelul Parlamentului va putea fi creat un grup de sprijin pentru zona montană.

. Se va amplifica cooperarea internaţională pentru dezvoltarea montană şi cooperarile bilaterale.

Vor fi prezente încă numeroase contradicţii şi nesincronizări, generate de inerţie şi mentalităţi, atât în sfera administraţiei, cât şi din partea populaţiei montane.

Decalajul economic dintre munte şi câmpie - coline, se va adânci, în favoarea zonelor mai fertile.

Aceste fenomene vor putea fi atenuate şi prin intervenţii mai accentuate de pe plan extern, pentru susţinerea unor programe de dezvoltare montană.(PHARE).

Perioada 2.ooo - 2.oo4 va putea înregistra creşteri mai semnificative, prin cumulul de acţiuni şi experienţă ale perioadei anterioare.

. Cu forţele intelectuale şi în condiţiile legislaţiei şi cristalizării unor direcţii de înaintare, se va putea revizui şi îmbunătăţi Legea Muntelui.[x]

Perioada 2.ooo - 2.oo4 va putea fi definitorie pentru pregătirea aderării României la Uniunea Europeană.

Datorită caracterului privat al proprietăţii asupra pământului şi a unei stabilităţi mai accentuate, datorită tradiţiilor conservate, a intereselor economice - faţă de produsele naturale şi alte resurse- ca şi a intereselor de evitare a unor migraţii de populaţii, ca şi de menţinerii cadrului regional, este posibil ca zona montană să îndeplinească cu prioritate condiţiile aderării şi să contribuie important la determinarea procesului de integrare în Uniunea Europeană.

[x]) In Italia, Legea Muntelui a fost revizuită de 4 ori în ultimii 2o de ani.

ETAPELE

I. ORGANIZAREA

a. Trecerea Agenţiei Naţionale a Zonei Montane - în subordinea Guvernului, prin H.G. - 1996.

b. Crearea Consiliului Naţional al Muntelui şi începerea activităţilor de cooperare interdepartamentală - 1996/1997

c. Consolidarea reţelei centrale şi teritoriale - 1997

II. LEGEA MUNTELUI

a. Definitivarea şi introducerea în circuitul de avizări a textului de lege - 1996

b. Delimitarea zonei montane, pe grade de dificultate.

c. Apariţia Legii Muntelui - 1997

III. CONSOLIDAREA SI DEZVOLTAREA

a. Începerea aplicării Legii Muntelui

b. Elaborarea de proiecte şi programe locale şi judeţene de dezvoltare

c. Hotărâri anuale ale Guvernului în baza Legii Muntelui, pentru finanţarea acţiunilor - 1998 şi în continuare.

- 000 -

HOTĂRÂRE nr. 636 din 25 septembrie 1998privind înfiinţarea Societăţii Comerciale de Cercetare-Dezvoltare Rurală "Ceder" -S.A.

Publicat în Monitorul oficial nr. 376 din 1 octombrie 1998

În temeiul Ordonanţei de urgenta a Guvernului nr. 30/1997 privind reorganizarea regiilor autonome, aprobată şi modificată prin Legea nr.207/1997, cu modificările ulterioare, Guvernul României hotărăşte:

Articolul 1 - (1) Se înfiinţează Societatea Comercială de Cercetare-Dezvoltare Rurală "Ceder" -S.A., denumita în continuare Societatea Comercială "Ceder" -S.A., persoana juridică română, cu sediul în comuna Cristian, str. XIII nr. 53, judeţul Sibiu, prin reorganizarea Regiei Autonome "Institutul de Montanologie", care se desfiinţează.

(2) Obiectul principal de activitate îl constituie efectuarea de cercetări, studii şi activităţi de reglementare specifice dezvoltării rurale şi producţia comercială agricolă cu profil vitipomicol.

(3) Societatea Comercială "Ceder" -S.A. funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, în conformitate cu dispoziţiile legale în vigoare şi cu statutul prevăzut în anexa nr. 1.

(4) Capitalul social iniţial este de 7.158.937 mii lei, conform datelor din bilanţul contabil încheiat la data de 30 iunie 1998.

(5) Patrimoniul funciar de 1.438 ha teren agricol şi neagricol nu este cuprins în capitalul social prevăzut la alin. (4), urmând a fi concesionat Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. în condiţiile legii.

(6) Predarea-preluarea patrimoniului net al Regiei Autonome "Institutul de Montanologie" de către Societatea Comercială "Ceder" -S.A. se face pe bază de protocol încheiat între părţi, în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri.

Articolul 2 - Societatea Comercială "Ceder" -S.A. are cinci sucursale fără personalitate juridică, ale căror sedii sunt prevăzute în anexa nr. 2.

Articolul 3 - (1) Toate drepturile şi obligaţiile Regiei Autonome "Institutul de Montanologie" vor fi preluate de Societatea Comercială "Ceder" S.A.

(2) Societatea Comercială "Ceder" -S.A. se substituie Regiei Autonome "Institutul de Montanologie" în toate litigiile în curs în care are calitatea de parte.

Articolul 4 - Personalul Regiei Autonome "Institutul de Montanologie" va fi preluat de Societatea Comercială "Ceder" -S.A. şi este considerat transferat, pastrandu-şi drepturile salariale avute până la încheierea noului contract colectiv de muncă.

Articolul 5 - La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri acţiunile Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. sunt deţinute în totalitate de către stat,

care îşi exercită drepturile şi obligaţiile decurgând din calitatea de acţionar unic prin Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei până la privatizarea ei conform programului de privatizare.

Articolul 6 - Anexele nr. 1 şi 2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

Articolul 7 - Pe data intrării în vigoare a prezentei hotărâri Hotărârea Guvernului nr. 255/1991 privind înfiinţarea Regiei Autonome "Institutul de Montanologie", publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96 din 3 mai 1991, precum şi orice alte dispoziţii contrare se abroga.

Prim-ministru
Radu Vasile

Contrasemnează:
Ministrul agriculturiişi alimentaţiei, Dinu Gavrilescu
Ministrul reformei, preşedintele Consiliuluipentru Reforma, Ioan Muresan
Ministrul privatizării, Sorin Dimitriu
Ministrul muncii şi protecţiei sociale, Alexandru Athanasiu
Ministrul finanţelor, Decebal Traian Remes

Anexa 1
STATUTUL
Societăţii Comerciale de Cercetare-Dezvoltare Rurală "Ceder" -S.A.

Capitolul 1. Denumirea, forma juridică, sediul, durata

Articolul 1 **-** Denumirea

Denumirea societăţii comerciale este Societatea Comercială de Cercetare-Dezvoltare Rurală "Ceder" -S.A., denumita în continuare Societatea Comercială "Ceder" -S.A.

În toate actele, facturile, anunţurile, publicaţiile şi în alte acte emanând de la Societatea Comercială "Ceder" -S.A. denumirea acesteia va fi precedată de cuvintele "societate pe acţiuni" sau urmată de initialele "S.A.", de capitalul social, numărul de înregistrare la registrul comerţului, sediul şi codul fiscal.

Articolul 2 **-** Forma juridică

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. este persoana juridică română cu capital de stat, având forma juridică de societate comercială pe acţiuni, care îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu legile române şi cu prezentul statut.

Articolul 3 **-** Sediul

Sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este în România, judeţul Sibiu, comuna Cristian, str. XIII nr. 53.

Sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. poate fi schimbat în alta localitate din România, pe baza hotărârii adunării generale a acţionarilor, potrivit legii.

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. are cinci filiale fără personalitate juridică şi poate avea sucursale, filiale, reprezentante, agenţii, situate în alte localităţi din ţara şi din străinătate.

Articolul 4 **-** Durata

Durata Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este nelimitată, cu începere de la data înregistrării ei în registrul comerţului.

Capitolul 2. Scopul şi obiectul de activitate

Articolul 5 **-** Scopul

Scopul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este efectuarea cercetărilor fundamentale şi aplicative, elaborarea de studii şi reglementări tehnice şi economice de interes public şi naţional în domeniul dezvoltării rurale, precum şi producerea, industrializarea şi comercializarea produselor agrozootehnice.

Articolul 6 **-** Obiectul de activitate

Obiectul de activitate al Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este:

A) În domeniul cercetării-dezvoltării:

a) cercetarea în domeniul dezvoltării rurale;

b) crearea de soiuri pomicole şi varietati dendrologice, cu precădere specifice zonei montane şi premontane;

c) îmbunătăţirea tehnologiilor de obţinere şi de prelucrare a produselor pomicole, precum şi a materialului săditor, pomicol şi dendrologic;

d) studii, cercetări, proiecte privind dezvoltarea social-economică a zonei rurale, precum şi aprofundarea cercetărilor socio-psihologice privind populaţia rurală;

e) studii, cercetări privind fundamentarea dezvoltării zonei rurale, cu precădere a celei montane şi premontane;

f) valorificarea superioară a terenurilor agricole, extinderea culturilor pomicole dendrologice şi arboricole, ameliorarea genetica a efectivelor de animale pe specii şi rase preponderente pentru zona montană şi premontana;

g) specializarea profesională şi informarea populaţiei din zona rurală (instruire, consultanţa şi extensie);

h) studii, cercetări, proiecte privind dezvoltarea sectoarelor neagricole din zona rurală, cu precădere pentru zona montană şi premontana;

i) modernizarea proceselor de industrializare şi valorificarea produselor vegetale şi animale, protejarea marcilor originale ale acestora;

j) extinderea programelor de protecţie ecologica şi crearea de staţii-pilot pentru ecosisteme antropice montane;

k) dezvoltarea cadrului construit în zona rurală;

l) promovarea şi dezvoltarea agroturismului;

m) valorificarea resurselor energetice neconventionale, cu precădere a energiei hidraulice a apelor;

n) studii, cercetări privind dezvoltarea pisciculturii, cu precădere în zona montană;

o) revitalizarea activităţilor artizanale şi etnografice traditionale;

p) crearea unui sistem informatic al zonei rurale.

B) În domeniul producţiei:

a) producerea, industrializarea şi comercializarea produselor agrozootehnice;

b) prestări de servicii: lucrări agricole, reparaţii la maşini şi utilaje, transport, inclusiv transportul internaţional;

c) turism, activitate hoteliera;

d) lucrări de construcţii-montaj, confecţii din metal şi din lemn;

e) comercializarea produselor agroalimentare şi a altor bunuri din producţia proprie şi din import;

f) alimentaţie publică;

g) acordarea de asistenţa tehnica şi consulting în domeniul pomiculturii pentru agenţii economici din ţara;

h) operaţiuni de import-export.

Capitolul 3. Capitalul social, acţiunile

Articolul 7 **-** Capitalul social

Capitalul social este de 7.158.937 mii lei (din care, imobilizari corporale 7.111.224 mii lei), împărţit în 286.358 acţiuni nominative, fiecare având o valoare nominală de 25.000 lei.

Capitalul social iniţial, împărţit în acţiuni nominative de 25.000 lei fiecare, este în întregime subscris de statul român, în calitate de acţionar unic, reprezentat de Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei.

Transmiterea acţiunilor din proprietatea statului către terţe persoane fizice şi/sau juridice, române şi/sau străine, se face în condiţiile legii.

Articolul 8 **-** Reducerea sau majorarea capitalului social

Capitalul social poate fi redus sau majorat pe baza hotărârii adunării generale extraordinare a acţionarilor, în condiţiile şi cu respectarea procedurii prevăzute de lege.

Articolul 9 **-** Acţiunile

Acţiunile Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. vor cuprinde toate elementele prevăzute de lege. Acestea vor purta timbrul sec al societăţii comerciale şi semnăturile a doi administratori.

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. va tine evidenta acţiunilor într-un registru numerotat, sigilat şi parafat de preşedintele consiliului de administraţie, care se păstrează la sediul acesteia.

Articolul 10 **-** Drepturi şi obligaţii decurgând din acţiuni

Fiecare acţiune subscrisă şi vărsată de acţionari potrivit legii conferă acestora dreptul la un vot în adunarea generală a acţionarilor, dreptul de a alege şi de a fi aleşi în organele de conducere, dreptul de a participa la distribuirea profitului, conform prevederilor prezentului statut şi dispoziţiilor legale, precum şi alte drepturi prevăzute în statut.

Deţinerea acţiunii certifica adeziunea de drept la statut.

Drepturile şi obligaţiile legate de acţiuni urmează acţiunile în cazul trecerii lor în proprietatea altor persoane.

Obligaţiile Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. sunt garantate cu capitalul social al acesteia, iar actionarii răspund în limita valorii acţiunilor pe care le deţin.

Patrimoniul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. nu poate fi grevat de datorii sau de alte obligaţii personale ale acţionarilor.

Articolul 11 **-** Cesiunea acţiunilor

Acţiunile sunt indivizibile cu privire la Societatea Comercială "Ceder" S.A., care nu recunoaşte decât un singur proprietar pentru fiecare acţiune.

Cesiunea parţială sau totală a acţiunilor între acţionari sau terţi se efectuează în condiţiile şi cu procedura prevăzute de lege.

Articolul 12 **-** Pierderea acţiunilor

În cazul pierderii unor acţiuni, proprietarul va trebui sa anunţe consiliul de administraţie şi să facă public faptul în presa, în cel puţin două ziare de larga circulaţie din localitatea în care se afla sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. Acţiunile pierdute se anulează. Anularea lor se va publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a. După 6 luni acţionarul va putea obţine un duplicat al acţiunilor pierdute.

Capitolul 4. Adunarea generală a acţionarilor

Articolul 13 **-** Atribuţii

Adunarea generală a acţionarilor Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este organul de conducere care decide asupra activităţii acesteia şi asupra politicii ei economice. Adunările generale ale acţionarilor sunt ordinare şi extraordinare.

Adunarea generală ordinară a acţionarilor are următoarele atribuţii principale:

a) aproba structura organizatorică a Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. şi numărul de posturi, precum şi normativul de constituire a compartimentelor functionale şi de producţie;

b) alege membrii consiliului de administraţie şi cenzorii, inclusiv cenzorii supleanţi, le stabileşte remuneraţia, îi descarca de activitate şi îi revoca;

c) alege directorul general, îl descarca de activitate şi îl revoca; directorul general este şi preşedintele consiliului de administraţie;

d) stabileşte salarizarea personalului angajat, în funcţie de studii şi de muncă efectiv prestată, cu respectarea limitei minime de salarizare prevăzute de lege;

e) stabileşte nivelul indemnizaţiilor lunare ale membrilor consiliului de administraţie, directorului general şi ale cenzorilor, în conformitate cu prevederile legii;

f) aproba bugetul de venituri şi cheltuieli şi, după caz, programul de activitate pentru exerciţiul financiar următor;

g) examinează, aproba sau modifica bilanţul contabil şi contul de profit şi pierderi, după analizarea rapoartelor consiliului de administraţie şi cenzorilor;

h) aproba repartizarea profitului conform legii;

i) hotărăşte contractarea de împrumuturi bancare pe termen lung, inclusiv a celor externe; stabileşte competentele şi nivelul de contractare a împrumuturilor bancare curente, a creditelor comerciale şi a garanţiilor;

j) hotărăşte înfiinţarea sau desfiinţarea de sucursale, filiale şi agenţii;

k) hotărăşte adoptarea sau modificarea statutului, precum şi transformarea formei juridice;

l) analizează rapoartele consiliului de administraţie privind stadiul şi perspectivele Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., cu referire la profit şi dividende, poziţia pe piaţa interna şi internationala, nivelul tehnic, calitatea şi forta de muncă, protecţia mediului, relaţiile cu clienţii;

m) hotărăşte cu privire la actionarea în justiţie a membrilor consiliului de administraţie, a directorului general şi a cenzorilor pentru pagubele pricinuite Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.;

n) hotărăşte în orice alte probleme privind Societatea Comercială "Ceder" S.A.

Articolul 14 **-** Convocarea adunării generale a acţionarilor

Adunarea generală a acţionarilor se convoacă de către preşedintele consiliului de administraţie sau de către vicepreşedinte, pe baza împuternicirii date de preşedinte.

Adunările generale ordinare ale acţionarilor au loc cel puţin o dată pe an, la cel mult două luni de la încheierea exerciţiului financiar, pentru examinarea bilanţului contabil, a contului de profit şi pierderi pe anul precedent şi pentru stabilirea programului de activitate şi a bugetului de venituri şi cheltuieli pe anul în curs.

Adunările generale extraordinare ale acţionarilor se convoacă la cererea acţionarilor reprezentând cel puţin o treime din capitalul social, la cererea cenzorilor, precum şi în cazul în care capitalul social a fost diminuat cu mai mult de 10% timp de 2 ani consecutivi, cu excepţia primilor 2 ani de la înfiinţarea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.

Adunarea generală a acţionarilor va fi convocată de administrator ori de câte ori va fi nevoie, în conformitate cu dispoziţiile din statut, cu cel puţin 15 zile înainte de data stabilită.

Convocarea va fi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, şi într-un ziar de larga circulaţie din localitatea în care se afla sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.

Convocarea va cuprinde locul şi data ţinerii adunării generale a acţionarilor, precum şi ordinea de zi, cu menţionarea explicita a tuturor problemelor care vor face obiectul dezbaterilor acesteia.

Când pe ordinea de zi figurează propuneri pentru modificarea statutului, convocarea va trebui sa cuprindă textul integral al propuneri-

lor.Adunarea generală a acţionarilor se întruneşte la sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. sau în alt loc indicat în convocare.

Articolul 15 - Organizarea adunării generale a acţionarilor

Adunarea generală ordinară a acţionarilor este constituită valabil şi poate lua hotărâri, dacă actionarii prezenţi reprezintă jumătate din capitalul social, iar hotărârile se iau de actionarii ce deţin majoritatea absolută din capitalul social.

Adunarea generală extraordinară a acţionarilor este constituită valabil şi poate lua hotărâri, dacă la prima convocare actionarii prezenţi sau reprezentaţi deţin cel puţin trei pătrimi din capitalul social, iar hotărârile se iau cu votul unui număr de acţionari care să reprezinte cel puţin jumătate din capitalul social.

Adunarea generală a acţionarilor este prezidata de preşedintele consiliului de administraţie, iar în lipsa acestuia, de către vicepreşedinte, desemnat de preşedinte.

Preşedintele consiliului de administraţie desemnează dintre membrii adunării generale a acţionarilor un secretar care să verifice lista de prezenta a acţionarilor şi sa întocmească procesul-verbal al adunării generale a acţionarilor.

Procesul-verbal al adunării generale a acţionarilor se va scrie într-un registru sigilat şi parafat. Procesul-verbal va fi semnat de persoanele care au prezidat şedinţa şi de către secretarul care l-a întocmit.

La şedinţele ordinare şi extraordinare ale adunării generale a acţionarilor, în care se dezbat probleme referitoare la raporturile de muncă cu personalul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., pot fi invitaţi reprezentanţii sindicatelor şi/sau reprezentanţii salariaţilor care nu sunt membri de sindicat.

La procesul-verbal se vor anexa actele referitoare la convocare, precum şi listele de prezenta a acţionarilor.

Articolul 16 - Exercitarea dreptului de vot în adunarea generală a acţionarilor

Hotărârile adunărilor generale ale acţionarilor se iau prin vot deschis.

Actionarii votează, de regula, prin ridicarea mainii.

La propunerea persoanei care prezidează adunarea generală a acţionarilor sau a unui grup de acţionari prezenţi sau reprezentaţi, care deţin cel puţin o pătrime din capitalul social, se va putea decide ca votul să fie secret.

Votul secret este obligatoriu pentru alegerea membrilor consiliului de administraţie şi a cenzorilor, pentru revocarea şi luarea hotărârilor referitoare la răspunderea administratorilor.

Înaintea supunerii la vot administratorii şi cenzorii propuşi îşi vor exprima acordul şi compatibilitatea cu funcţia pentru care sunt propuşi, conform prevederilor legale.

Hotărârile adunării generale a acţionarilor sunt obligatorii chiar şi pentru actionarii care nu au luat parte la adunarea generală a acţionarilor sau care au votat împotriva.

Articolul 17 - Până la privatizarea unei părţi din capitalul social al Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. adunarea generală a acţionarilor se constituie din reprezentanţii Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

Capitolul 5. Consiliul de administraţie şi consiliul ştiinţific

Articolul 18 - Organizarea

A. Consiliul de administraţie

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. este administrată de către consiliul de administraţie, compus din 5 administratori aleşi de adunarea generală a acţionarilor pe o perioadă de 4 ani, care pot avea calitatea de acţionar.

Când se creează un loc vacant în consiliul de administraţie, adunarea generală a acţionarilor alege un nou administrator pentru completarea locului vacant. Durata pentru care este ales noul administrator pentru a ocupa locul vacant va fi egala cu perioada care a rămas până la expirarea mandatului predecesorului sau.

Consiliul de administraţie este condus de un preşedinte.

Componenta consiliului de administraţie se stabileşte de adunarea generală a acţionarilor.

Consiliul de administraţie se întruneşte obligatoriu o dată pe luna la sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., precum şi ori de câte ori este necesar, la convocarea preşedintelui sau a unei treimi din numărul membrilor săi. El este prezidat de preşedinte, iar în lipsa acestuia, de către vicepreşedinte. Preşedintele numeşte un secretar fie dintre membrii consiliului de administraţie, fie din afară acestuia.

Pentru valabilitatea deciziilor este necesară prezenta a cel puţin jumătate din numărul membrilor consiliului de administraţie şi deciziile se iau cu majoritatea absolută a membrilor prezenţi.

Dezbaterile consiliului de administraţie au loc conform ordinii de zi stabilite pe baza proiectului comunicat de preşedinte cu cel puţin 15 zile înainte. Acestea se consemnează în procesul-verbal al şedinţei, care se scrie într-un registru sigilat şi parafat de către preşedintele consiliului de administraţie. Procesul-verbal se semnează de către toţi membrii consiliului de administraţie şi de către secretar. Pe baza procesului-verbal secretarul consiliului de administraţie redactează hotărârea acestuia, care se semnează de către preşedinte.

Consiliul de administraţie poate delega unuia sau mai multor membri ai săi unele împuterniciri pe probleme limitate şi poate recurge la experţi pentru studierea anumitor probleme.

În relaţiile cu terţii, Societatea Comercială "Ceder" -S.A. este reprezentată de către preşedintele consiliului de administraţie, pe baza şi în limitele împuternicirilor date de adunarea generală a acţionarilor, sau, în lipsa lui, de către vicepreşedinte. Cel care reprezintă Societatea Comercială "Ceder" -S.A. semnează actele care o angajează faţă de terţi.

Membrii consiliului de administraţie vor putea exercita orice act care este legat de administrarea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. în interesul acesteia, în limita drepturilor care li se conferă.

Preşedintele consiliului de administraţie este obligat sa pună la dispoziţie acţionarilor şi cenzorilor, la cererea acestora, toate documentele Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.

Membrii consiliului de administraţie răspund individual sau solidar, după caz, faţă de Societatea Comercială "Ceder" -S.A. pentru prejudiciile rezultate din infracţiuni sau din abateri de la dispoziţiile legale, pentru abaterile de la statut sau pentru greşeli în administrarea acesteia. În astfel de situaţii, ei vor putea fi revocaţi prin hotărârea adunării generale a acţionarilor.

Sunt incompatibile cu calitatea de membru în consiliul de administraţie persoanele care, potrivit Legii nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, republicată, nu pot fi fondatori, precum şi cele care, personal sau rudele şi afinii lor până la gradul al doilea inclusiv, sunt în acelaşi timp patroni sau asociaţi la societăţi comerciale cu capital privat cu acelaşi profil sau cu care sunt în relaţii comerciale directe sau concurentiale.

Nu pot fi directori ai Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. persoanele care, potrivit Legii nr. 31/1990, republicată, nu pot fi fondatori sau administratori.

Administratorii pot fi aleşi pentru încă un mandat.

B. Consiliul ştiinţific

Consiliul ştiinţific este numit prin ordin al ministrului agriculturii şi alimentaţiei şi este format din 7 membri numiţi pentru un mandat de 4 ani, care poate fi reînnoit, iar cel mult jumătate din numărul membrilor acestuia poate fi înlocuită la fiecare 2 ani.

Structura consiliului ştiinţific este alcătuită dintr-un preşedinte, un vicepreşedinte şi 5 membri.

Din consiliul ştiinţific fac parte în mod obligatoriu directorul general al Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. -preşedinte şi directorul ştiinţific - vicepreşedinte.

Ceilalţi membri ai consiliului ştiinţific pot fi reprezentanţi ai Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei, ai Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu Sisesti", cercetători ştiinţifici, ingineri, economişti, jurişti şi alţi specialişti din domeniul de activitate al "Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., din rândul cărora va fi desemnat secretarul consiliului ştiinţific.

Revocarea membrilor consiliului ştiinţific şi ai consiliului de administraţie pentru abateri grave sau pentru lipsa de activitate în executarea mandatului se face de către Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei, la propunerea directorului general al Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.

Consiliul ştiinţific îşi desfăşoară activitatea în baza regulamentului propriu de funcţionare şi în baza legislaţiei în vigoare.

Hotărârile se iau cu majoritatea voturilor membrilor prezenţi, dar nu mai puţin de jumătate plus unul din numărul total al membrilor.

Membrii consiliului ştiinţific răspund disciplinar, material sau penal, individual sau solidar, după caz, faţă de Societatea Comercială "Ceder" -S.A. pentru prejudiciile rezultate din infracţiuni sau din abateri de la dispoziţiile legale, pentru abaterile de la regulament sau pentru greşeli în administrarea acesteia.

În astfel de situaţii ei pot fi revocaţi prin ordin al organului care a făcut numirea.

Membrii consiliului ştiinţific sunt răspunzători de îndeplinirea tuturor atribuţiilor, precum şi a obligaţiilor ce le revin.

Membrii consiliului ştiinţific care s-au impotrivit luării unei decizii care s-a dovedit păgubitoare pentru Societatea Comercială "Ceder" -S.A. nu răspund, dacă au consemnat expres punctul lor de vedere în registrul de şedinţe al consiliului ştiinţific.

Articolul 19 - Atribuţiile consiliului de administraţie şi ale consiliului ştiinţific

A. Consiliul de administraţie

Consiliul de administraţie are, în principal, următoarele atribuţii:

a) angajează şi concediază personalul şi stabileşte drepturile şi obligaţiile acestuia;

b) stabileşte îndatoririle şi responsabilităţile personalului Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. pe compartimente;

c) aproba operaţiunile de încasări şi plati, potrivit competentelor acordate;

d) aproba operaţiunile de cumpărare şi de vânzare de bunuri, potrivit competentelor acordate;

e) aproba încheierea de contracte de închiriere (luarea sau darea cu chirie);

f) stabileşte tactica şi strategia de marketing;

g) aproba încheierea sau rezilierea contractelor, potrivit competentelor acordate;

h) supune anual aprobării adunării generale a acţionarilor raportul cu privire la activitatea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., bilanţul contabil şi contul de profit şi pierderi pe anul precedent, precum şi proiectul programului de activitate şi proiectul bugetului de venituri şi cheltuieli ale acesteia pe anul în curs;

i) rezolva orice alta problema stabilită de adunarea generală a acţionarilor.

B. Consiliul ştiinţific

Consiliul ştiinţific are, în principal, următoarele atribuţii:

a) aproba strategia şi programele concrete de dezvoltare a Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., de introducere a unor tehnologii de vârf şi de modernizare a celor existente, în concordanta cu strategia generală din domeniul propriu;

b) participa la elaborarea strategiei de dezvoltare a activităţii de cercetare-dezvoltare şi la elaborarea programului de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică în domeniul propriu de activitate;

c) propune programul anual de cercetare-dezvoltare, pe care îl înaintează Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei pentru avizare de către Colegiul Consultativ pentru Cercetare Ştiinţifică şi Dezvoltare Tehnologică;

d) examinează şi avizează proiectele de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică şi pe cele care implica politica de cercetare a Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. şi a ramurii;

e) analizează realizarea obiectivelor ştiinţifice şi tehnologice ale programului de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică;

f) examinează şi avizează proiectele şi planurile de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică, elaborate de subunitati, şi le include în programele şi planurile Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.;

g) propune comisiile de concurs pentru promovarea pe funcţiile de cercetator ştiinţific principal gradul I şi II, confirma rezultatele concursurilor şi le înaintează, spre aprobare, Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei.

Secretariatul consiliului ştiinţific se asigura de către Societatea Comercială "Ceder" -S.A. şi are, în principal, următoarele atribuţii:

a) asigura pregătirea materialelor şedinţelor consiliului ştiinţific şi buna desfăşurare a acestora;

b) întocmeşte procesul-verbal al fiecărei şedinţe a consiliului ştiinţific;

c) păstrează documentele consiliului ştiinţific;

d) îndeplineşte alte sarcini încredinţate de consiliul ştiinţific.

Capitolul 6. Comitetul de direcţie

Articolul 20 - Consiliul de administraţie poate delega o parte din atribuţiile sale unui comitet de direcţie.

Deciziile comitetului de direcţie se iau cu majoritatea absolută a voturilor membrilor săi.

Capitolul 7. Gestiunea

Articolul 21 - Cenzorii

Gestiunea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. este controlată de acţionari şi de 3 cenzori aleşi de către adunarea generală a acţionarilor.

La societăţile comerciale în care statul deţine cel puţin 20% din capitalul social, unul dintre cenzori va fi recomandat de Ministerul Finanţelor.

Adunarea generală a acţionarilor alege, de asemenea, acelaşi număr de cenzori supleanţi care îi vor înlocui, în condiţiile legii, pe cenzorii titulari.

Pentru a putea exercita dreptul de control, acţionarilor li se pot prezenta, la cerere, date cu privire la activitatea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., la situaţia patrimoniului, a profitului şi a pierderilor.

Cenzorii au următoarele atribuţii principale:

a) în cursul exerciţiului financiar verifica gospodărirea mijloacelor fixe şi circulante, a portofoliului de efecte, casa şi registrul de evidenţa contabilă şi informează consiliul de administraţie asupra neregulilor constatate;

b) la încheierea exerciţiului financiar controlează exactitatea inventarului, a documentelor şi informaţiilor prezentate de consiliul de administraţie asupra conturilor Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A., a bilanţului contabil şi a contului de profit şi pierderi, prezentând adunării generale a acţionarilor un raport scris;

c) la lichidarea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. controlează operaţiunile de lichidare;

d) prezintă adunării generale a acţionarilor punctul lor de vedere cu privire la propunerile de reducere a capitalului social sau de modificare a statutului Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.;

e) efectuează controale dispuse de adunarea generală a acţionarilor sau de reglementările Ministerului Finanţelor.

Cenzorii se întrunesc la sediul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. şi iau decizii în unanimitate. Dacă nu se realizează unanimitatea, raportul cu divergenţe se înaintează adunării generale a acţionarilor.

Cenzorii pot convoca adunarea generală extraordinară a acţionarilor, dacă aceasta nu a fost convocată de consiliul de administraţie, în cazul în care capitalul social s-a diminuat cu mai mult de 10% timp de 2 ani consecutivi (cu excepţia primilor 2 ani de la constituirea Societăţii Comerciale

"Ceder" -S.A.), sau ori de câte ori considera necesar pentru alte situaţii privind încălcarea dispoziţiilor legale şi statutare.

Drepturile şi obligaţiile cenzorilor se completează cu dispoziţiile legale în domeniu.

Cenzorii şi cenzorii supleanţi sunt numiţi pe o perioadă de maximum 3 ani şi pot fi realeşi; numărul cenzorilor trebuie să fie impar.

Sunt incompatibile cu calitatea de cenzor persoanele care intra sub incidenţa art. 18 lit. A penultimul alineat din prezentul statut, precum şi cei care sunt rude sau afini până la gradul al patrulea sau sotii (sotiile) administratorilor, cei care primesc, sub orice formă, pentru alte funcţii decât cea de cenzor, un salariu sau o remuneraţie de la administrator sau de la Societatea Comercială "Ceder" -S.A.

Cenzorii vor scrie într-un registru special deliberările, precum şi constatările făcute în exerciţiul mandatului lor.

Revocarea cenzorilor se va putea face numai de către adunarea generală a acţionarilor.

Capitolul 8. Activitatea

Articolul 22 - Finanţarea activităţii proprii

Pentru îndeplinirea obiectului sau de activitate şi în conformitate cu atribuţiile stabilite, Societatea Comercială "Ceder" -S.A. utilizează sursele de finanţare constituite în conformitate cu legea, credite bancare şi alte surse financiare.

Articolul 23 - Exerciţiul financiar

Exerciţiul financiar începe la 1 ianuarie şi se încheie la 31 decembrie ale fiecărui an. Primul exerciţiu financiar începe la data constituirii Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A.

Articolul 24 - Personalul

Personalul de conducere al Societăţii Comerciale "Ceder" S.A., cu excepţia directorului general, este ales, prin concurs, de către consiliul de administraţie.

Restul personalului este angajat de către consiliul de administraţie sau de către directorul general al Societăţii Comerciale "Ceder" S.A.

Salarizarea se face conform legislaţiei în vigoare.

Plata salariilor, a impozitelor pe acestea şi a cotei de asigurări sociale se va face potrivit legii.

Drepturile şi obligaţiile personalului Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. sunt stabilite de către consiliul de administraţie prin regulamentul de organizare şi funcţionare şi prin regulamentul de ordine interioară.

Drepturile de salarizare şi celelalte drepturi de personal se stabilesc prin contractul colectiv de muncă sau de către consiliul de administraţie pentru personalul numit de acesta.

Articolul 25 - Amortizarea mijloacelor fixe

Amortizarea activelor corporale şi necorporale din patrimoniul Societăţii Comerciale "Ceder" S.A. se va calcula potrivit reglementărilor legale.

Articolul 26 - Evidenta contabila şi bilanţul contabil

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. va organiza şi va conduce contabilitatea în conformitate cu reglementările legale şi va întocmi bilanţul contabil şi contul de profit şi pierderi, cu respectarea normelor metodologice elaborate de Ministerul Finanţelor.

Bilanţul contabil şi contul de profit şi pierderi vor fi publicate în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, conform legii.

Articolul 27 - Calculul şi repartizarea profitului

Profitul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. se stabileşte pe baza bilanţului contabil aprobat de adunarea generală a acţionarilor. Profitul impozabil se stabileşte în condiţiile legii.

Profitul Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. rămas după plata impozitului pe profit se va repartiza conform dispoziţiilor legale în vigoare.

Societatea Comercială "Ceder" -S.A. îşi constituie fond de rezerva şi alte fonduri în condiţiile legii.

Plata dividendelor cuvenite acţionarilor se face în condiţiile legii, după aprobarea bilanţului contabil de către adunarea generală a acţionarilor.

În cazul înregistrării de pierderi, adunarea generală a acţionarilor va analiza cauzele şi va hotărî în consecinţa.

Suportarea pierderilor de către acţionari se va face proporţional cu aportul la capitalul social şi în limita capitalului social subscris.

Articolul 28 - Registrele

Societatea Comercială "Ceder" S.A. tine registrele prevăzute de lege.

Capitolul 9. Modificarea formei juridice, dizolvarea, lichidarea, litigii

Articolul 29 - Modificarea formei juridice

Societatea Comercială "Ceder" S.A. va putea fi transformata în alta forma de societate comercială prin hotărârea adunării generale a acţionarilor.

Noua societate comercială va îndeplini formalităţile legale de înregistrare şi de publicitate cerute la înfiinţarea societăţilor comerciale.

Articolul 30 - Dizolvarea

Următoarele situaţii duc la dizolvarea Societăţii Comerciale "Ceder" S.A.:

a) imposibilitatea realizării obiectului de activitate mai mult de 12 luni;

b) pierderea unei jumătăţi din capitalul social, după ce s-a consumat fondul de rezerva, dacă adunarea generală a acţionarilor nu decide completarea capitalului social sau reducerea lui la suma rămasă;

c) numărul acţionarilor scade sub minimul legal, mai mult de 6 luni, cu excepţia cazului în care statul este acţionar unic sau Societatea Comercială "Ceder" -S.A. este de tip "închisă";

d) la cererea oricărui acţionar, dacă împrejurările de forta majoră şi consecinţele lor durează mai mult de 8 luni, iar adunarea generală a acţionarilor constata ca funcţionarea acesteia nu mai este posibila;

e) în orice alta situaţie, pe baza hotărârii adunării generale a acţionarilor, luată în unanimitate.

Dizolvarea Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. trebuie să fie înscrisă în registrul comerţului şi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a.

Articolul 31 - Lichidarea

În caz de dizolvare, Societatea Comercială "Ceder" -S.A. va fi lichidată. Lichidarea şi repartizarea patrimoniului se fac în condiţiile şi cu respectarea procedurii prevăzute de lege.

Articolul 32 - Litigii

Litigiile Societăţii Comerciale "Ceder" -S.A. cu persoane fizice sau juridice române sunt de competenţa oricărei instanţe judecătoreşti.

Litigiile născute din raporturile contractuale dintre Societatea Comercială "Ceder" -S.A. şi persoane juridice române pot fi soluţionate şi prin arbitraj, potrivit legii.

Capitolul 10. Dispoziţii finale

Articolul 33 - Prevederile prezentului statut se completează cu dispoziţiile legale referitoare la societăţile comerciale, cu dispoziţiile Legii nr. 31/1990, republicată, şi ale Codului comercial.

Anexa 2

SUCURSALELE Societăţii Comerciale "Ceder" - S.A.

NR. CRT.	DENUMIREA SUCURSALEI	SEDIUL
1.	Staţiunea de cercetare şi producţie Cristian	Comuna Cristian, str. XIII nr. 53, judeţul Sibiu
2.	Staţiunea de cercetare şi producţie Cisnădie	Oraşul Cisnădie, Str. Măgurii nr. 97, judeţul Sibiu
3.	Staţiunea de cercetare şi producţie Gurahonţ	Comuna Gurahonţ, judeţul Arad
4.	Staţiunea de cercetare şi producţie Hălchiu	Comuna Hălchiu, Str. Noului nr. 195, judeţul Braşov
5.	Staţiunea de cercetare şi producţie Şaru Dornei	Comuna Şaru Dornei, judeţul Suceava